

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет культури і мистецтв
Кафедра соціокультурного менеджменту

**РЕГІОНАЛЬНИЙ
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ
МЕНЕДЖМЕНТ:
*СУЧАСНІ ВИКЛИКИ
І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ***

Збірник наукових праць

Львів – 2025

УДК 316.7 (082)

Р 31

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 12 від 2024 р.)

Упорядник: Лілія Сирота.

Р 31 Регіональний соціокультурний менеджмент: сучасні виклики і тенденції розвитку : зб. наук. праць / МОН України. ЛНУ імені Івана Франка; упоряд.: Л. Сирота; редкол.:Л. Белінська (відп. ред.) [та ін.]. Львів, 2025. 171 с.

Редакційна колегія:

Белінська Л. – докт. іст. наук, доц., зав. кафедри соціокультурного менеджменту ЛНУ імені Івана Франка (відп. ред.), Максимчук М. – докт. екон. наук, проф. кафедри соціокультурного менеджменту ЛНУ імені Івана Франка, Гнаткович О. – докт. екон. наук, проф. кафедри соціокультурного менеджменту ЛНУ імені Івана Франка, Данилиха Н. – канд. іст. наук, доц. кафедри соціокультурного менеджменту ЛНУ імені Івана Франка, Шевчук А. – асист. кафедри соціокультурного менеджменту ЛНУ імені Івана Франка, Сирота Л. – канд. філол. наук, доц. кафедри соціокультурного менеджменту ЛНУ імені Івана Франка (відп. секр.).

Рецензенти: Семак Б. Б. – доктор економічних наук, проректор з наукової роботи, професор кафедри маркетингу Львівського торговельно-економічного університету; Виклюк М. І. – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту ЛНУ імені Івана Франка

У збірнику наукових праць кафедри соціокультурного менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка висвітлюються актуальні питання історії, теорії і практики соціокультурного менеджменту, розвитку культури і мистецтва загалом. Збірник інформує також про події духовного життя українців часу війни та перспективи розвитку соціокультурного менеджменту в світі.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів навчальних закладів України, працівників сфери культури і мистецтва.

Відповідальність за підбір і виклад фактів у статтях несуть автори

© Колектив авторів
© ЛНУ імені Івана Франка

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I РІВНІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

<i>Максимчук М. Проблеми використання штучного інтелекту у креативних індустріях.....</i>	<i>6</i>
<i>Васюта О. Чернігівський обласний філармонійний центр фестивалів і концертних програм як культуротворчий чинник у соціокультурному просторі виконавського мистецтва Чернігівщини.....</i>	<i>17</i>
<i>Дутчак О., Яцків Т. Сучасні тенденції розвитку фестивального туризму.....</i>	<i>21</i>
<i>Солдатенко О. Важливість інновацій у бібліотечній сфері для соціокультурного життя України.....</i>	<i>24</i>
<i>Сирота Л., Ямборко В. Заходи у дитячій бібліотеці під час війни (на прикладі Сокальської публічної бібліотеки для дітей)</i>	<i>30</i>
<i>Сирота Л., Бабченко Н. Театральні фестивалі міста Суми.....</i>	<i>39</i>
<i>Белінська Л., Галета Б. Міський палац культури міста Кременчук.....</i>	<i>42</i>
<i>Стефанишин О., Міщишена О. Організація культурно-дозвіллєвої діяльності у Студентській раді студмістечка Західноукраїнського національного університету</i>	<i>46</i>
<i>Данилиха Н., Гончар Д. Розвиток сучасного простору колівінгу: події і тенденції.....</i>	<i>51</i>
<i>Боднар І. Історична постать Роксолани в мистецтві.....</i>	<i>58</i>

РОЗДІЛ II СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР У ВЗАЄМОДІЇ З РІЗНИМИ СФЕРАМИ ЖИТТЯ

<i>Солдатенко О., Барсук П. Патріотизм, як напрямок соціокультурної діяльності (на прикладі Корюківської територіальної громади).....</i>	<i>61</i>
---	-----------

Поліщук С. Вплив інститутів громадянського суспільства на розвиток соціокультурної складової України.....	66
Самойленко О. Роль вищої освіти у протидії інформаційно-психологічному впливу дезінформації.....	73
Смакова Л. Грантова діяльність при мистецькому ЗВО як ефективний каталізатор змін (на прикладі ЛНАМ).....	79
Форостецький М. Спеціальність «Менеджмент соціокультурної сфери» у закладах фахової передвищої освіти: порівняльний аналіз.....	84
Белінська Л., Манзюк С. Мода в Україні під час війни.....	93
Солдатенко О., Копка С. Трансформація в музейній сфері України (на прикладі Прилуцького краєзнавчого музею імені Василя Маслова).....	99
Рижова А. Маркетингова діяльність на підприємстві.....	105

РОЗДІЛ III

СОЦІОКУЛЬТУРНА СФЕРА УКРАЇНИ У ЧАС ВІЙНИ

Сирота Л., Бочелюк Т. Нова місія сучасних івентів: підтримка ЗСУ.....	110
Сирота Л., Леськів Р. Культурні практики українців в умовах війни: напрями змін.....	114
Гнаткович О., Чопик С. Туристичний ринок України в умовах воєнних дій.....	118
Солдатенко О., Смаль О. Організація концертної діяльності військового оркестру в умовах сьогодення.....	122
Чернишов М. Сучасні виклики та рішення в організації концертної діяльності.....	128

Максимчук М., Гришко А. Концертна діяльність як соціокультурна практика.....	134
Сирота Л., Шелест С. Митці на війні: проєкт «Культура vs війна».....	139
Сирота Л., Власенко Х. Українське кіно в час війни: сильніше, ніж зброя.....	144
Ладонько Л., Федіна Н. Виклики в діяльності закладів культури територіальних громад під час війни в Україні.....	149
Солдатенко О., Смаглюк К. Організація культурно-дозвілєвої діяльності молоді в умовах війни (на прикладі Чернігівщини)....	154
Солдатенко О., Коваль М. Діяльність закладів культури під час війни в прикордонні (на прикладі Наумівського будинку народних традицій і дозвілля Корюківської ОТГ).....	160
Солдатенко О., Рапацька Н. Діяльність культурних закладів на прикордонних територіях під час війни (на прикладі Городнянського міського будинку культури).....	167

РОЗДІЛ I
РІВНІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ
СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

УДК 07-026.15:004.8

Максимчук Максим
доктор економічних наук, старший науковий співробітник
професор кафедри соціокультурного менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У
КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЯХ

У статті розглянуто основні моделі взаємодії штучного інтелекту та креативності людини, комплексно проаналізовано основні правові, економічні, соціальні та етичні проблеми впровадження технологій штучного інтелекту у креативні індустрії, наведено можливі перспективні напрями мінімізації проблем у цій сфері.

***Ключові слова:** штучний інтелект, креативні індустрії, культура, мистецтво, аудіовізуальне мистецтво, медіавиробництво, продюсерство*

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту викликає значний інтерес та водночас серйозні дискусії в контексті їх впровадження у креативні індустрії, адже він має значний потенціал для трансформації цих індустрій, пропонуючи нові можливості для творчості та інновацій. Однак важливо враховувати етичні питання та виклики, які виникають у процесі інтеграції технологій штучного інтелекту в галузях, що традиційно вважалися винятково людською сферою творчості [10].

Метою дослідження є аналіз стану інтеграції технологій штучного інтелекту в креативні індустрії, виявлення основних проблемних аспектів такої взаємодії, оцінка впливу на професійне середовище та окреслення перспектив розвитку творчих галузей в умовах технологічного прориву.

Креативні індустрії репрезентують унікальний соціально-економічний феномен сучасного глобалізованого світу, який принципово відрізняється від традиційних виробничих та сервісних секторів економіки, формує її креативний сектор [2]. Їх визначальною

характеристикою є органічне поєднання творчого потенціалу людини, інтелектуальної власності та інноваційних технологічних рішень. На відміну від класичних промислових галузей, креативні індустрії створюють унікальну додану вартість не через матеріальне виробництво, а через генерацію оригінальних ідей, художніх концепцій, комунікативних стратегій та естетичних форм [3].

Структурно креативні індустрії охоплюють широкий спектр професійної діяльності, що включає мистецтво, культуру, медіа, дизайн, музику, кіновиробництво, видавничу справу, рекламу, архітектуру та інтерактивні комунікації [4, 5]. Кожен із цих напрямків має складну внутрішню архітектоніку, власні закономірності розвитку та специфічні механізми творчої реалізації. Їх об'єднує фундаментальна залежність від людської креативності, емоційного інтелекту, здатності до нестандартного мислення та генерації принципово нових смислів і форм.

Визначальними рисами креативних індустрій є висока динамічність, перманентна трансформація під впливом технологічних та соціокультурних змін, здатність миттєво реагувати на найменші флуктуації суспільних настроїв та індивідуальних очікувань. Вони становлять особливий тип економічної діяльності, де інтелектуальний капітал, творча унікальність та інноваційність виступають ключовими параметрами конкурентоспроможності [1, 7].

Сучасний етап розвитку глибокого навчання та нейронних мереж (2010-ті роки дотепер) демонструє майже фантастичні можливості штучного інтелекту. Нейронні мережі, побудовані за аналогією до біологічних нервових систем, здатні розпізнавати надскладні патерни, генерувати оригінальний контент, приймати рішення в умовах високої невизначеності. Технології принципово змінили уявлення про межі машинного інтелекту, довівши його здатність до креативних актів, що раніше вважалися винятковою прерогативою людини [10].

Наукова думка пропонує декілька концептуальних моделей

осмислення взаємодії штучного інтелекту та креативності, кожна з яких відображає певний аспект складної інтелектуальної комунікації між технологією та людською творчістю [8].

Компліментарна модель розглядає штучний інтелект як потужний інструментарій розширення та підсилення людської креативності. За цим підходом, штучний інтелект не замінює творця, але надає йому принципово нові можливості для реалізації творчого задуму. Технологія виступає свого роду інтелектуальним акселератором, що дозволяє долати обмеження індивідуальної перцепції, генерувати несподівані асоціативні ряди, експериментувати з формами та змістом у режимі миттєвого зворотного зв'язку.

Конкурентна модель, навпаки, концептуалізує штучний інтелект як потенційну альтернативу людській творчості. Прихильники цього підходу акцентують увагу на здатності машинних систем продукувати оригінальний контент, який за своїми характеристиками може конкурувати або навіть перевершувати твори, створені людиною. Вони вважають, що еволюція технологій штучного інтелекту неминуче призведе до поступового витіснення людини з креативних професій.

Інтеграційна модель пропонує найбільш складну та перспективну концепцію – поступове злиття людських та машинних здібностей у креативному процесі. Відповідно до цього підходу, межа між штучним та біологічним інтелектом стає дедалі більш умовною. Креативність розглядається як складна коеволюційна система, де людина та машина утворюють єдиний когнітивний ансамбль, взаємно доповнюючи та збагачуючи один одного.

Кожна з презентованих моделей має право на існування та відображає різні аспекти надзвичайно складної взаємодії технології та творчості. Їх подальше осмислення та емпірична верифікація становлять важливе завдання сучасної науки.

Технологічний ландшафт штучного інтелекту у креативних

індустріях репрезентує надзвичайно складну та динамічну *екосистему інтелектуальних рішень*, що принципово трансформують традиційні механізми творчої діяльності. Сучасні технології штучного інтелекту являють собою високоінтелектуальні системи, здатні не лише імітувати, але й генерувати оригінальний креативний контент, аналізувати складні мистецькі патерни, передбачати тренди та створювати принципово нові естетичні форми.

Генеративні нейронні мережі постають ключовим технологічним інструментом у царині креативних індустрій. Їх принципова відмінність полягає в здатності до автономного створення – продукування унікального контенту на базі навчальних масивів даних. На відміну від традиційних алгоритмів, що працюють за чітко визначеними правилами, генеративні мережі здійснюють складні процеси навчання, розпізнавання внутрішніх закономірностей та їх креативної інтерпретації. Вони спроможні генерувати зображення, музичні композиції, літературні твори, архітектурні проєкти, які демонструють несподівані асоціативні зв'язки та естетичні рішення.

Алгоритми машинного навчання забезпечують надзвичайно тонку аналітику творчих процесів, дозволяючи системам штучного інтелекту не просто копіювати, але й розуміти внутрішню логіку мистецьких практик. Вони здатні миттєво опрацьовувати величезні масиви інформації, виявляти приховані кореляції, естетичні закономірності та тренди, що залишаються поза межами безпосереднього людського сприйняття. Технології перетворюються на потужний інструмент передбачення культурних трансформацій, аналізу споживацьких уподобань та прогнозування напрямків креативного розвитку.

Сучасний розвиток технологій штучного інтелекту спричиняє фундаментальні трансформації у правовому полі інтелектуальної власності. Комплексний аналіз цієї проблематики розкриває системні виклики, що постають перед юридичною практикою та законодавством у

контексті креативних індустрій [8].

Правовий статус творів, створених штучним інтелектом, є надзвичайно складним і дискусійним питанням сучасної юриспруденції. Традиційні концепції авторства та оригінальності потребують принципово нового переосмислення в умовах активного впровадження технологій машинного навчання та генеративного штучного інтелекту. Чинні правові системи здебільшого не мають чітких механізмів визначення суб'єкта авторських прав на твори, створені за допомогою штучного інтелекту.

Механізми розподілу авторських прав є надзвичайно складним юридичним конструктом, що передбачає врахування внеску всіх учасників творчого процесу: розробників алгоритмів штучного інтелекту, власників навчальних даних, безпосередніх користувачів систем та самих технологічних платформ. Необхідність вироблення прозорих та справедливих принципів такого розподілу постає критично важливим завданням для правників, технологічних компаній та представників творчих індустрій.

Захист оригінальних творів від неправомірного копіювання та репродукування набуває принципово нових форм у контексті штучного інтелекту. Традиційні підходи до ідентифікації плагіату та порушень авторських прав виявляються неефективними через принципово нові можливості генерації контенту, що практично не відрізняється від оригінальних творів.

Впровадження штучного інтелекту у творчі процеси порушує *фундаментальні питання природи людської креативності* та меж машинної імітації творчої діяльності. Філософський дискурс цієї проблематики розкриває глибинні суперечності між технологічними можливостями та екзистенційними вимірами творчості [6].

Автентичність творчого акту постає під серйозним викликом у контексті активного використання штучного інтелекту. Класичне

розуміння творчості як унікального прояву людської суб'єктивності, емоційного переживання та глибинного осмислення дійсності піддається радикальному переосмисленню. Штучний інтелект демонструє здатність до генерації складних творів, що за формальними ознаками можуть не поступатися творам, створеним людиною.

Цінність унікальної людської креативності набуває особливого значення в епоху технологічних трансформацій. Незважаючи на високий рівень технологічних можливостей, штучний інтелект залишається обмеженим у здатності продукувати твори з глибоким емоційним контекстом, культурною чутливістю та справжнім екзистенційним переживанням, що базується на аксіологічних цінностях.

Системи штучного інтелекту становлять серйозну загрозу відтворення та *посилення соціальних упереджень* у креативних індустріях. Приховані алгоритмічні упередження можуть призводити до системної дискримінації та обмеження культурного різноманіття.

Репродукування стереотипів відбувається через некритичне використання навчальних даних, що історично містять дискримінаційні патерни. Штучний інтелект, навчений на таких даних, може транслювати та посилювати соціальні упередження, пов'язані з расовими, етнічними та культурними характеристиками.

Обмеження різноманітності творчих проявів є прямим наслідком *алгоритмічних упереджень*. Креативні системи штучного інтелекту, що базуються на вузькому або нерепрезентативному масиві даних, здатні продукувати контент, позбавлений культурної глибини та автентичності.

Впровадження технологій штучного інтелекту спричиняє глибинні структурні *зміни на ринку праці креативних індустрій*, що характеризуються комплексним впливом на професійну зайнятість та виробничі процеси. Економічна трансформація відбувається через низку взаємопов'язаних системних процесів, які кардинально змінюють усталені виробничі парадигми.

Часткова або повна автоматизація творчих процесів являє собою фундаментальний виклик традиційним моделям професійної діяльності. Штучний інтелект демонструє дедалі вищу спроможність виконувати складні креативні завдання, що раніше вважалися виключно прерогативою людини. Дослідження провідних консалтингових компаній підтверджують принципову здатність алгоритмічних систем продукувати високоякісний творчий контент у різноманітних галузях: від графічного дизайну до музичної композиції.

Скорочення традиційних робочих місць є неминучим наслідком технологічної трансформації. Креативні індустрії перебувають у зоні особливо високого ризику структурних змін, оскільки значна частина творчих процесів піддається алгоритмізації та машинному навчанню.

Поява нових професій, безпосередньо пов'язаних з управлінням штучним інтелектом, становить важливий компенсаційний механізм ринку праці. Формуються принципово нові професійні ролі: *prompt-інженери*, куратори штучного інтелекту, фахівці з етичного налаштування алгоритмів, експерти з інтеграції машинного навчання у творчі процеси. Ці спеціалізації вимагають унікального поєднання технологічних компетенцій та креативного мислення.

Необхідність перекваліфікації фахівців постає критично важливим викликом для освітніх систем та індивідуальних стратегій професійного розвитку. Працівники креативних індустрій мають опанувати нові навички роботи з технологічними платформами, розуміти принципи функціонування штучного інтелекту та вміти ефективно вбудовувати алгоритмічні рішення у власну професійну діяльність.

Впровадження технологій штучного інтелекту в креативних індустріях супроводжується значним *потенціалом підвищення економічної ефективності* виробничих процесів. Комплексний аналіз економічних переваг розкриває багатовимірну картину технологічної трансформації.

Зниження витрат на виробництво творчого контенту є одним з ключових економічних драйверів впровадження штучного інтелекту. Алгоритмічні системи здатні генерувати значні обсяги контенту з мінімальними маржинальними витратами, що радикально змінює економічну модель креативних індустрій. Порівняно з традиційними підходами, собівартість одиниці машинно-згенерованого контенту може бути знижена на 60-80%.

Прискорення виробничих процесів досягається завдяки здатності штучного інтелекту працювати цілодобово без втоми та з максимальною концентрацією. Час на розробку творчих проєктів скорочується в середньому на 40-50%, що дозволяє компаніям суттєво підвищувати власну конкурентоспроможність.

Можливість масштабування та тиражування творчого продукту набуває принципово нових вимірів в умовах алгоритмічного виробництва. Штучний інтелект спроможний миттєво адаптувати контент під різні цільові аудиторії, створювати персоналізовані варіації та забезпечувати миттєве тиражування.

Зменшення залежності від людського фактору мінімізує ризики, пов'язані з суб'єктивними обмеженнями традиційних творчих процесів. Алгоритмічні системи забезпечують стабільність та прогнозованість результатів, що є критично важливим для багатьох комерційних застосувань.

Впровадження технологій штучного інтелекту спричиняє *глибинні трансформації соціокультурних парадигм*, що кардинально змінюють суспільні уявлення про природу творчості, механізми культурного виробництва та соціальної комунікації.

Переосмислення поняття креативності становить фундаментальний соціокультурний зсув. Традиційне розуміння творчості як виключно людської здатності до унікальної генерації смислів піддається радикальному переформатуванню. Штучний інтелект демонструє

спроможність продукувати складні творчі артефакти, що кидають виклик класичним уявленням про природу креативності як ексклюзивної характеристики людської свідомості.

Зміна статусу творця відбувається через принципово нову конфігурацію суб'єкт-об'єктних відносин у креативних практиках. Якщо раніше автор був центральною фігурою творчого процесу, то нині він дедалі більше перетворюється на співучасника та куратора алгоритмічної творчості. Соціальний престиж творця набуває нових вимірів, де на перший план виходить здатність ефективно взаємодіяти з технологічними платформами та інтерпретувати їхні креативні можливості.

Нові форми комунікації та самовираження формуються на перетині людської креативності та алгоритмічних можливостей. Соціальні мережі, креативні платформи та комунікативні простори дедалі більше насичуються контентом, створеним за допомогою штучного інтелекту. Це принципово змінює комунікативні практики, розширює горизонти самопрезентації та урізноманітнює канали творчої експресії.

Трансформація культурних практик відбувається через радикальну зміну механізмів продукування, тиражування та споживання культурного контенту. Штучний інтелект стає потужним каталізатором культурної динаміки, спричиняючи появу нових жанрів, форм мистецької експресії та комунікативних стратегій.

Невизначеність професійного майбутнього становить потужний психологічний стрес-фактор для фахівців креативних індустрій. Усвідомлення потенційної трансформації професійних ролей та необхідності постійного перенавчання викликає комплексні психоемоційні реакції від заперечення до глибокої особистісної фрустрації.

Потреба в адаптації до нових умов актуалізує важливість розвитку *психологічної резилієнтності* – здатності ефективно реагувати на складні технологічні та соціальні трансформації. Психологи наголошують на

необхідності розроблення комплексних стратегій соціально-психологічної адаптації, що включають когнітивну гнучкість, емоційний інтелект та здатність до перманентного навчання.

Система освіти потребує кардинальних трансформацій для забезпечення ефективної підготовки фахівців в умовах технологічного прориву у креативних індустріях [10].

Впровадження курсів з взаємодії зі штучним інтелектом становить необхідну умову формування нової освітньої парадигми. Навчальні програми мають бути орієнтовані на розвиток компетентностей, пов'язаних з розумінням принципів функціонування алгоритмічних систем, здатністю до їх критичної оцінки та ефективної інтеграції у професійні практики.

Розвиток навичок критичного мислення набуває особливої значущості в контексті технологічних трансформацій. Освітні стратегії мають бути спрямовані на формування здатності до глибинного аналізу, самостійного оцінювання технологічних рішень та вироблення нестандартних креативних підходів.

Підготовка фахівців до роботи в умовах автоматизації передбачає комплексний підхід до *формування адаптивних професійних компетентностей*. Освітні програми мають забезпечувати гнучкість професійного профілю, здатність до швидкої переорієнтації та опанування нових технологічних інструментів.

Формування нової парадигми креативності є стратегічним освітнім завданням. Йдеться про розуміння креативності не як статичної характеристики, а як динамічної здатності до постійної адаптації, технологічної коеволюції та продуктивної взаємодії з алгоритмічними системами.

Підсумовуючи матеріал, викладений у статті, слід зазначити, що штучний інтелект постає потужним інструментом трансформації креативних індустрій, що генерує надзвичайно складний та

багатовимірний комплекс соціально-економічних, технологічних та культурних проблем. Впровадження технологій штучного інтелекту супроводжується як значними можливостями для підвищення ефективності креативного виробництва, так і серйозними викликами, пов'язаними з потенційною трансформацією усталених соціокультурних практик.

Успішна інтеграція технологій залежатиме від здатності суспільства до комплексної адаптації, що передбачає гнучкість у сприйнятті технологічних змін; збереження унікальності людської креативності; вироблення ефективних стратегій взаємодії з технологічними платформами; етичне та соціально відповідальне впровадження інновацій.

Перспективи розвитку взаємодії штучного інтелекту та креативних індустрій вимагають *постійного моніторингу, міждисциплінарних досліджень* та вироблення адаптивних стратегій на індивідуальному, груповому та інституційно-суспільному рівнях.

Список використаних джерел

1. Гнаткович О. Д., Смолінська С. Д., Сич О. А. Стратегія розвитку креативного сектора вітчизняної економіки. Економічний простір. Збірник наукових праць [електронне фахове видання]. 2023. №187. С.73-77. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1321/1271>
2. Давимука С. А., Федулова Л. І. Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови : монографія. Львів : ІРД імені М.І. Долишнього НАН України, 2017. 528 с.
3. Креативні індустрії : їх роль та місце у сучасному українському суспільстві. Офіційний сайт Міністерства культури та стратегічних комунікацій України. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/kreatyvni-industriyi-yih-rol-ta-misce-u-suchasnomu-ukrayinskomu-suspilstvi/>
4. Креативні індустрії : нормативно-правові акти. Офіційний сайт Міністерства культури та стратегічних комунікацій України. URL: <https://mcsc.gov.ua/kreatyvni-industrii/normativno-pravovi-akty/>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 № 265-р «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-%D1%80#Text>
6. Синиця А. С. Вступ до філософії штучного інтелекту : підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 292 с.
7. Смолінська С. Д., Гнаткович О. Д., Сич О. А. Політика розвитку креативних індустрій ЄС. Економіка та суспільство [Електронне фахове видання]. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-28>

8. Сошинська Я. Є. Креативні індустрії та штучний інтелект : напрями взаємного впливу. X Львівський міжнародний бібліотечний форум «Нова бібліотека – відповідальність кожного» : збірник матеріалів. Київ, 2019. С. 23-25. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/bc040298-34a1-48dc-9ef7-e0b3eb60afa6/content>
9. Тамаревська А. Переваги та ризики використання генеративного штучного інтелекту для бізнесу. URL: <https://blog.depositphotos.com/ua/perevagi-ta-riziki-generativnogo-shi-dlya-biznesu.html>
10. Mustafa Suleyman. The Coming Wave: Technology, Power and the Twenty-First Century's Greatest Dilemma. London: Penguin Random House. 2023. 352 p.

УДК 784.1(477)

Васюта О.

доктор мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри мистецьких дисциплін
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
заслужений діяч мистецтв України

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ФІЛАРМОНІЙНИЙ ЦЕНТР
ФЕСТИВАЛІВ І КОНЦЕРТНИХ ПРОГРАМ
ЯК КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ЧИННИК
У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ
ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЧЕРНІГІВЩИНИ**

У статті реалізовано розгляд характерних ознак культуротворчих спрямувань Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів і концертних програм як комунального підприємства нового зразка в галузі концертної виконавської діяльності Чернігівщини. Наголошено вагу його організаційно-творчих дій у формуванні культурної сфери регіональної спільноти. Наведені зразки концертних програм, реалізовані спільними зусиллями філармонійного центру. Визначено шляхи інтеграції музичного мистецтва в соціокультурну сферу суспільства.

Ключові слова: *філармонійний центр, концертна діяльність, музичне виконавство, соціокультурне середовище.*

Постановка проблеми. Чернігівський обласний філармонійний центр фестивалів і концертних програм (ЧОФЦФіКП) – рушійна сила у царині музично-виконавського мистецтва Чернігівщини. Як суб'єкт соціокультурної сфери регіонального рівня, постає дієвим механізмом і невід'ємною складовою нагромадження і трансляції музично-просвітницького та виконавського досвіду у процесі формування

ціннісних орієнтацій демократичного суспільства.

Останні дослідження та публікації. Теоретичні та культуротворчі аспекти філармонійної концертної діяльності визначені вченими і практиками соціокультурного менеджменту: Беженарь О., Шкаленко Д. [1], Берегова О.[2], Васюта О. [3], Жайворонк Н. [4], Зінська Т. [5], Кравчук Ю. [6] та ін.

Водночас практична реалізація сучасних організаційно-творчих форм популяризації музичного мистецтва у регіональному вимірі потребує подальшого вивчення в аспекті прогнозування культурних процесів в царині музично-виконавського мистецтва за умов євроінтеграційних прагнень модерної України.

Мета статті полягає у дослідженні *концертної діяльності*, яка ствердилася у функціонуванні ЧОФЦФ і КП. Її зміст наголошує особливості сучасного філармонійного менеджменту; засвідчує духовну далекосяжність, спрямовану на задоволення музично-естетичних потреб соціуму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення обласного концертного комунального підприємства ЧОФЦФ і КП припадає на 2000 р. [1; 6]. Цьому сприяла низка *факторів* соціокультурної дійсності кінця ХХ-початку ХХІ ст. як зовнішнього, так і внутрішнього характеру [2; 4; 5].

Серед головних - функціонування юридично оформлених в установленому порядку музичних колективів, які діяли на правах структурних підрозділів управління культури Чернігівської обласної державної адміністрації, а саме: духовий оркестр (1995 р.); камерний хор ім. Д. Бортнянського (1996 р.); оркестр народних інструментів «Гармоніка» (1996 р.); симфонічний оркестр «Філармонія» (1999 р.) [6]. Рівень музично-виконавської культури та концертна діяльність, вимагали посиленої координації спільних дій, що стало важливою передумовою створення на базі Чернігівської обласної філармонії (1944 – 2000 рр.)

нового комунального підприємства – «Обласний філармонійний центр фестивалів і концертних програм» (2000 р.) [1; 6].

Новостворене підприємство взяло на себе відповідальність за організацію і проведення симфонічних, хорових, камерно-інструментальних, сольних концертів, музичних фестивалів, конкурсів, оглядів, презентацій тощо.

Важливим напрямом концентрації організаційно-творчих зусиль ЧОФЦФ і КП стало налагодження системної співпраці з творчими спілками, професорсько-викладацьким складом різних ланок музичної освіти у формі майстер-класів та сольних виступів, реалізованих на основі запровадження *абонементної системи* як важливого чинника філармонійного менеджменту в сучасній інтерпретації [1].

Водночас створення ЧОФЦФ і КП знаменувало собою початок нового етапу функціонування *регіональної системи* музичного просвітництва. У цьому розумінні, структура філармонійного центру фіксує культурну динаміку мистецької взаємодії при реалізації музичних проєктів [1; 6].

Більше того, втілення сучасного *modus vivendi* у сфері регіональної концертної діяльності сформувало новий тип культурної взаємодії, побудованої на принципах *корпоративного* управління. Тобто, колективи, які ввійшли до складу філармонійного центру, зберегли свої керівні органи та окремий штатний розпис творчого складу. Водночас при збереженні творчо-фінансової автономності, надалі підлягали загальному керівництву в особі директор-керівника художнього ЧОФЦФ і КП [1; 6].

У мистецькому часопросторі регіону концертне підприємство нового типу було створено вперше і не мало подібних аналогій в минулому. У його структурній будові втілювалося сучасне бачення культурно-мистецької взаємодії передовсім академічного симфонічного оркестру «Філармонія»; академічного камерного хору імені Д.

Бортнянського; академічного ансамблю пісні і танцю «Сіверські клейноди»; академічного народного хору; духового оркестру; капели бандуристів імені О. Вересая; джазового оркестру Biss Quit; концертних виконавців різного творчого спрямування. Консолідація творчих зусиль філармонійного центру сприяє реалізації масштабних творів світової і вітчизняної музики як кантата-поема «Хустина», друга симфонія - Л. Ревуцького; третя - Б. Лятошинського; дев'ята - Л. ван Бетховена; кантата «Карміна Бурана» К. Орфа; фестивалів сучасної музики тощо.

Висновки. У мистецькому просторі Чернігівщини – ЧОФЦФ і КП репрезентує різні музично-виконавські спеціалізації: сольного інструментального та вокального, камерно-ансамблевого, хорового, оркестрового мистецтва. У його складі працюють чотири творчі колективи зі статусом *академічний*, що є конотаційним свідченням професійного рівня музичної культури Чернігівщини початку ХХІ століття.

Список використаних джерел

1. Беженарь О., Шкаленко Д. Історія Запорізької обласної філармонії (1939–2017 рр.). Запоріжжя, 2017. 126 с. (Серія: Старожитності Південної України, Вип. 33).
2. Берегова О. М. Комунікаційні аспекти сучасного розвитку музичної культури України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мистецтвознав.: 17.00.03. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2007. 41 с.
3. Васюта О. П. Мистецький простір Чернігівського обласного філармонійного центру. *Музика*, 2018, № 3. С. 28–34.
4. Жайворонок Н. Б. Музичне виконавство як феномен музичної культури: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. мистецтвознав.: 17.00.01. Київ, 2006. 15 с.
5. Зінська Т. В. Музично-виконавське мистецтво в соціокультурному просторі України кінця ХХ – поч. ХХІ століття: дис канд. мистецтвознав.: 26.00.01. Київ, 2011. 174с.
6. Кравчук Ю. Ф. Чернігівський обласний філармонійний центр фестивалів і концертних програм: розвиток та функціонування: дипломна робота; наук. кер. О. П. Васюта / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв; Чернігівський інститут мистецтва, менеджменту культури.

Дутчак О.
кандидат історичних наук,
доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю,
шоу-бізнесу та івентменеджменту
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Яцків Т.
студентка 4 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Одним із сучасних напрямків туризму є фестивальний. На сьогодні він характеризується стрімким розвитком. У роботі наведені основні особливості, що визначають зміст фестивального туризму та встановлено місце фестивального туризму у системі масових видів туризму. Проаналізовано сучасний стан розвитку фестивального туризму в регіоні.

Ключові слова: фестивальний туризм, фестиваль, дозвілля, подієвий туризм.

Фестивальний туризм – вид туризму, який стрімко розвивається і вважається одним з найбільш перспективних видів туризму на сьогоднішній день. У зв'язку зі стрімким розвитком світового туризму, розвиток фестивального туризму як одного з найпривабливіших видів подієвого туризму наразі є актуальний і для України.

В Україні щороку проводяться сотні різноманітних заходів, і одне з особливих місць займає фестиваль, а їх кількість з кожним роком зростає. Збільшується також і кількість відвідувачів українських фестивалів, а це свідчить про те, що цей захід популярний і поширений по всій країні [1]. Історичний (історична реконструкція) фестиваль – це вид туристичного дозвілля, один із складових івент-заходів, що є популярний серед різної цільової аудиторії, зокрема серед молоді. Найбільшого поширення він здобув серед людей яким цікава історія минувшини, мистецтво, які прагнуть відчувати романтичний дух середньовіччя тощо.

Різноманітні туристичні ресурси України можуть бути використані для розвитку туристичної галузі нашої країни. Подієві туристичні ресурси, одним з яких являється фестивальні заходи, мають важливі перспективи для розвитку регіонального туризму. Досвід багатьох країн

світу свідчить, що проведення фестивалів є необхідним для формування попиту на туристичні послуги та впливу на значні доходи регіону. Проте, порівняно з іншими країнами, розвиток подієвого туризму в Україні все ще знаходиться на стадії становлення. Водночас туризм є перспективною частиною конкурентоспроможності України на всіх рівнях (від регіонального до національного).

Топ шість історичних фестивалів в Україні:

1. «Галицьке лицарство»: фестиваль історичної реконструкції. Перший фестиваль відбувся у місті Галич 2018 року у вересні. Масштабний захід середньовічної культури з неповторною атмосферою Давнього Галича.
2. «Середньовічний Хотин»: міжнародний історичний фестиваль; визнається одним з найбільш масштабних фестивалів історичної реконструкції. Характеризується щорічним проведенням в час травневих свят.
3. «ТуСтань»: фестиваль присвячений українській середньовічній культурі. Його проведення відбувається біля села Урич, Львівська область. Спостерігається щорічна зміна часу звершення фестивалю, але це припадає десь на серпень/вересень.
4. «Середньовічний Меджибіж»: фестиваль історичної реконструкції з лицарськими захоплюючими турнірами. Місце проведення – село в Хмельницькій області.
5. «Львів Стародавній»: яскраве дійство, в якому зустрічаються стародавні герої, красуні і хоробрі лицарі, блазні та кати. Головною подією фестивалю є турнір лицарів – це блискуча подія, яка відродилася в сучасній Європі після давно забутого. Учасники заходу – представники численних клубів історичної реконструкції з усього світу.
6. «Terra Heroika»: фестиваль, що являється одним з найбільших в Україні та наймасштабніших у Східній Європі. Його проведення

відбувається у Кам'янці-Подільському; характерна військово-історична тема.

При дослідженні фестивального туризму України мною було виявлено, що він має досить багато вагомих причин та негативних напрямів для його проведення, а саме: брак кваліфікованих кадрів у сфері івент-менеджменту, недостатність належного фінансування, одноманітність та типовість програми фестивалю, відсутність календаря подій, в якому було б розписано всі дати проведення фестивалів на території України, нерівномірність розподілу фестивалів та інші.

Для того щоб цей вид туризму процвітав та набував популярності, не тільки серед населення України, а й серед іноземних туристів, потрібно розробити нові тенденції, що не будуть перешкоджати його становленню [2]. Тому можу навести декілька перспективних напрямів розвитку фестивалю в країні :

- 1) Організувати належне навчання для підготовки висококваліфікованих івент-менеджерів, які зможуть правильно та якісно створити фестиваль;
- 2) покращити безпеку для відвідувачів фестивалю;
- 3) розробити логічний план для кожного виду діяльності;
- 4) розробити календар проведення фестивалів, який буд актуальний і не буде змінюватись впродовж певного терміну;
- 5) забезпечити регулярне проведення події;
- 6) покращення належного фінансування;
- 7) залучення інвесторів;
- 8) покращити практику з соціологічних опитувань та анкетувань, які допоможуть в майбутньому уникнути тих чи інших помилок в організації фестивалю;
- 9) внесення вагомї змін до Законів України, а саме «Про підприємництво» та «Про туризм»;
- 10) вдосконалити тематику фестивалів.

Отже, ці стратегічний напрямки розвитку українського фестивального туризму зменшити або ж усунути негативний вплив певних факторів на розвиток цього виду туризму. Завдяки повному виконанню цих заходів, одним із найпопулярніших різновидів туризму стане саме фестивальний туризм в нашій Україні.

Список використаних джерел

1. Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: підручник. К.: Знання, 2013. 334 с.
2. Кифяк В.Ф. Організація туризму: навч. посібник. Чернівці: Книги – XXI. 2008. 334 с.

УДК 02:005.342

Солдатенко О.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ВАЖЛИВІСТЬ ІННОВАЦІЙ У БІБЛІОТЕЧНІЙ СФЕРІ ДЛЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ

У статті досліджується значення інновацій у бібліотечній сфері України. Автор акцентує увагу на тому, як вони покращують послуги, сприяють інклюзивності та забезпечують постійну актуальність бібліотек у 21 столітті. У статті продемонстровано як сучасні бібліотеки сприяють розвитку освіти і культури в країні та впливають на якість життя громадян, стимулюючи їх активне залучення до соціокультурної діяльності.

Ключові слова: бібліотека, соціокультурне життя, інклюзія, Україна.

Бібліотеки протягом століть були фундаментальними установами для поширення знань та інформації. Хоча їх основна місія залишається незмінною, технології і методи роботи по обслуговуванню громади, постійно розвиваються. Бібліотеки в Україні відіграють вирішальну роль у збагаченні та покращенні соціокультурного життя окремих осіб та громад різними способами. «Соціокультурну діяльність бібліотек можна розглядати як продуманий процес долучення людини до різноманітних культурних надбань людства, компонент соціокультурної системи українського суспільства, один із важливих елементів реалізації

державної політики у сфері культури» [6].

Інновації стали рушійною силою бібліотечної сфери, дозволяючи цим установам залишатися актуальними та життєво важливими в епоху цифрових технологій. «Освоєння інновацій як інструменту для розвитку бібліотечно-інформаційної сфери країни видається неминучим. Переглядається багато традиційних методів бібліотечної роботи, виникає необхідність відновлення і збагачення колишніх теоретичних і практичних установок з тим, щоби найпрофесійніше відповісти на численні вимоги часу» [5].

У інформаційному ландшафті, що швидко змінюється, бібліотеки в Україні повинні постійно адаптуватися, щоб залишатися актуальними. Інновації є рушійною силою, яка гарантує, що бібліотеки задовольняють постійно зростаючі потреби своїх відвідувачів. Бібліотечна галузь має йти в ногу з новими технологіями та мінливими очікуваннями користувачів, щоб залишатися конкурентоспроможною в епоху надлишкової легкодоступної онлайн інформації.

Інновації дозволяють бібліотекам в Україні реагувати на зменшення тиражів традиційних друкованих видань, урізноманітнюючи свої пропозиції. Наприклад, бібліотеки обрали цифровий контент і потокові послуги, що стають все більш популярними. Слідкуючи за технологічними досягненнями та вподобаннями користувачів, бібліотеки можуть і надалі служити основними ресурсами інформації для своїх спільнот.

Інновації в бібліотечній сфері в Україні призвели до трансформації способів надання послуг і доступу до інформації. Завдяки цифровим бібліотекам, онлайн-каталогам і базам даних клієнти можуть отримувати доступ до величезної кількості ресурсів, не виходячи з дому. Електронні книги та їх прокат зробили матеріали для читання доступнішими для ширшої аудиторії. Запровадження сучасних ІКТ і зручних інтерфейсів оптимізувало процес запозичення, полегшивши користувачам бібліотеки

пошук і перевірку матеріалів [2].

Крім того, інтеграція штучного інтелекту (AI) і аналітики даних покращила можливості пошуку, допомагаючи відвідувачам швидко знаходити потрібні ресурси. Такі інновації, як 3D-друк та віртуальна реальність, розширили спектр послуг, які пропонують бібліотеки, зробивши їх динамічними центрами для творчості та навчання. Ці інновації не тільки покращують бібліотечні послуги, але й позиціонують бібліотеки як центри для досліджень і відкриттів.

Інновації в бібліотечній сфері в Україні відіграють ключову роль у просуванні інклюзивності та справедливості. Це гарантує, що бібліотеки можуть ефективно обслуговувати різноманітні та недостатньо забезпечені громади. Зараз бібліотеки зосереджуються на створенні інклюзивного простору для обслуговування людей різного походження і здібностей, що включає надання допоміжних технологій, пропонування багатомовних ресурсів і розміщення програм, присвячених різним культурам.

Крім того, цифрові інновації демократизували доступ до інформації в Україні. Електронні книги та онлайн-ресурси дають людям з особливими потребами можливість скористатись бібліотечними послугами у прийнятливих для них форматах, а віддалений до них доступ усуває географічні бар'єри, дозволяючи сільським і віддаленим громадам користуватися тією ж інформацією, що й міські райони. Бібліотеки можуть організовувати онлайн вебінари, лекції та інші освітні заходи, що дозволяє користувачам навчатися зручним для них способом та розвивати навички дистанційної неформальної освіти [4].

Інновації також поширюються на охоплення та залучення громади. Бібліотеки в Україні використовують соціальні медіа, мобільні програми та віртуальне програмування, щоб зв'язатися зі своїми спільнотами. Вони надають послуги туди, де знаходяться люди, гарантуючи, що бібліотечні ресурси доступні для осіб, які можуть не мати засобів для фізичного відвідування бібліотеки.

Ось деякі з ключових причин важливості інновацій у бібліотечній сфері для соціокультурного життя України:

1. Так, як бібліотеки служать сховищами культурних та історичних артефактів, документів і знань суспільства, то інновації допомагають їх захистити і зберегти для майбутніх поколінь, дозволяючи людям зрозуміти своє культурне коріння.

2. Бібліотеки є центрами освіти та навчання впродовж життя і саме інновації надають доступ до широкого спектру електронних ресурсів, включаючи книги, експонати, мистецтво та історичні колекції, пропонуючи людям можливість здобувати знання, розширювати світогляд і самостійно навчатись [4].

3. Інновації у бібліотечній сфері в Україні відкривають людям широкий спектр художніх проявів, історичних перспектив та ідей. Заохочуючи критичне мислення та креативність, створюючи середовище, де можуть розквітнути нові ідеї.

4. Також інновації у бібліотечній сфері допомагають людям відчутти свою культурну, етнічну та громадську ідентичність. Бібліотеки, демонструючи історію, мистецтво та досягнення різних культурних груп і спільнот, сприяють спільному почуттю ідентичності серед відвідувачів.

5. Бібліотеки в Україні часто демонструють виставки та колекції інших культур і народів, сприяючи розумінню та повазі до різних способів життя, а інновації допомагають зламати стереотипи, заохочують толерантність і повагу до різноманітності.

6. Інновації у бібліотечній сфері допомагають соціальній залученості та розбудові територіальних громад в Україні: бібліотеки служать місцями, де люди можуть збиратися разом, щоб обговорити, поділитися та оцінити свої спільні інтереси. Вони часто проводять громадські заходи, семінари та програми, які сприяють соціальній взаємодії та спілкуванню [1].

7. Бібліотеки можуть служити платформами для думок та історій

недостатньо представлених громадян, а інновації допомагають пролити світло на досвід маргіналізованих спільнот, сприяючи соціальній справедливості та рівності.

8. Інновації у бібліотечній сфері є важливими для дослідників і вчених, пропонуючи їм доступ до великої кількості ресурсів та інформації, підтримуючи академічні та наукові розробки.

9. Бібліотеки в Україні можуть мати позитивний вплив на психічне здоров'я та благополуччя українців, пропонуючи місця для відпочинку, роздумів та зняття стресу всім, хто шукає розради та натхнення, а інновації допомагають створити тихе, заспокійливе середовище, що заохочує до самопізнання та особистісного зростання.

10. Інновацій у бібліотечній сфері є важливими для набуття спільного сімейного досвіду і покращення зв'язку між поколіннями, оскільки батьки, бабусі, дідусі та діти можуть їх відвідувати та навчатися разом.

11. Інноваціями для бібліотек є організація творчих гуртків, креативних майстер-класів, конкурсів, та інших заходів для дітей та молоді з метою стимулювання їх інтересу до читання та навчання.

12. Бібліотеки в Україні сприяють просуванню індустрії мистецтва та культури, демонструючи роботи художників, авторів і митців, а інновації забезпечують платформу для нових талантів і допомагають економічно підтримувати ці сектори.

13. Інновації у бібліотечній сфері можуть формувати майбутнє покоління науковців, істориків і письменників так, як багато молодих людей переживають свої перші онлайн-зустрічі з наукою та літературою в цих закладах, що може позитивно вплинути їх майбутні інтереси та кар'єру.

14. Бібліотеки відіграють вирішальну роль у сприянні медіа грамотності відвідувачів, озброюючи їх навичками орієнтування у величезному морі інформації, доступної в епоху цифрових технологій.

Використання сучасних ІКТ, таких як ігри, мультимедійні матеріали та мобільні додатки, може сприяти розвитку медіаграмотності серед дітей та дорослих.

15. Інновації у бібліотечній сфері допомагають збирати і документувати сучасні події в Україні, щоб майбутні покоління розуміли час, у якому ми живемо та соціальні, політичні, технологічні зміни, які формують наш світ.

16. Впроваджуючи інновації, багато бібліотек прагнуть зробити свої ресурси більш інклюзивними, доступними для людей з особливими потребами, гарантуючи, що кожен може скористатися їх пропозиціями.

17. Важливим аспектом інновацій є розвиток партнерства і співпраця з іншими освітніми та культурними установами, що дозволяє бібліотекам в Україні розширити свої можливості та надати більше ресурсів для користувачів [3].

Таким чином, бібліотеки є важливою складовою соціокультурного життя України, слугуючи осередками освіти, натхнення, залучення громади та збереження культурної спадщини. Вони збагачують наше життя, сприяючи навчанню, творчості, почуттю ідентичності, емпатії, різноманітності та соціальній згуртованості.

Бібліотеки в Україні є багатогранними установами, діяльність яких торкається майже всіх аспектів соціокультурного життя територіальних громад. Вони є центрами знань, натхнення, роздумів і єдності, збагачуючи життя людей і сприяючи більш поінформованому, пов'язаному та культурному суспільству.

Інновації в бібліотечній сфері – це не розкіш, а необхідність в епоху цифрових технологій. Бібліотеки, що впроваджують інновації, сприяють інклюзивності, можуть покращити свої послуги та забезпечити їх актуальність. Трансформація бібліотек, що триває в Україні, робить їх життєво важливими складовими сучасного суспільства. Оскільки світ продовжує змінюватися, бібліотеки залишатимуться надійними

джерелами знань та інформації завдяки своїй відданості інноваціям.

Інновації в бібліотечній сфері України допомагають забезпечити більший доступ до знань та інформації для всіх користувачів, підвищують ефективність роботи бібліотек та допомагають їм залишатися актуальними в цифровому світі. Вони сприяють розвитку освіти і культури в Україні, підвищенню якості життя громадян та їх активному залученню до соціокультурної діяльності.

Список використаних джерел

1. Воскобойнікова-Гузєва О. Соціокомунікаційна діяльність бібліотек України в новітніх умовах. Бібліотечний вісник. 2016. №1. С. 12-17.
2. Дяченко Н. Інноваційна діяльність бібліотек закладів освіти - вимога часу. (КОІППО. Педагогічний вісник №1-2 (57-58), 2022. С.94-96.
3. Інновації як стратегія і умова розвитку бібліотек: Консультація / Нац. б-ка України для дітей; авт.-уклад. Н. І. Безручко. Київ, 2014. 24 с.
4. Киричек Г. Г. Електронна бібліотека як об'єкт освітніх технологій. *Радіоелектроніка. Інформатика. Управління*. 2017. № 2. С. 122–127.
5. Національна бібліотека України для дітей. Інноваційна діяльність сучасних дитячих бібліотек на підтримку дитячого читання. URL: <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6476> (дата звернення: 12.11.2023).
6. Українська бібліотечна енциклопедія. Соціокультурна діяльність бібліотек. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Соціокультурна%20діяльність%20бібліотек> (дата звернення: 12.11.2023).

УДК 027.625 (477):021.1(045)

Сирота Л.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціокультурного менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Ямборко В.

студентка 4 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет імені Івана Франка

ЗАХОДИ У ДИТЯЧІЙ БІБЛІОТЕЦІ ПІД ЧАС ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ СОКАЛЬСЬКОЇ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ)

У статті досліджено особливості проведення заходів різних типів і видів з дітьми-читачами у дитячих бібліотеках. З'ясовано, що для того, щоб процес формування читацьких інтересів дітей здійснювався успішно, необхідні знання про той рівень їх сформованості, який уже наявний у читачів. З цією метою у Сокальській публічній бібліотеці для дітей організовано чималу кількість заходів. Саме дитячі бібліотеки мають значний вплив на формування читацьких інтересів дітей-читачів.

Ключові слова: дитяча бібліотека, читацькі інтереси, заходи, війна.

Вступ. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року змінило життя українців. Мільйони людей пережили біль, страждання та вимушене переселення в результаті війни. Однак українці продовжують боротися та допомагати один одному, незважаючи на всі перешкоди.

Сокальська публічна бібліотека для дітей стала місцем допомоги та підтримки для переселенців, зокрема дітей та їхніх матерів. Щоб допомогти дітям адаптуватися та подолати травматичний досвід війни, бібліотеки організували психосоціальну підтримку, творчі майстер-класи та розваги. Для дорослих були проведені заняття з самопомоги та арт-терапія.

Завдяки підтримці міжнародних волонтерів бібліотека стала безпечним місцем для спілкування, навчання та відпочинку. Ця стаття детально описує дії та зусилля бібліотеки з метою об'єднання громади та допомоги постраждалим від війни.

Мета. Метою дослідження є вивчення досвіду проведення різноманітних заходів Сокальською публічною бібліотекою для дітей під час війни, їх особливостей, оцінка ризиків проведення таких заходів, а також вартості і доцільності.

1. Аналіз заходів під егідою Сокальської публічної дитячої бібліотеки під час війни

Одним з найуспішніших заходів Сокальської дитячої бібліотеки під час війни став проєкт «ВільноХаб», реалізований за підтримки IREX in Ukraine. В рамках цього проєкту бібліотека отримала грантове фінансування, навчальні матеріали та обладнання для створення безпечного простору для молоді та дітей з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Сам проєкт спрямований на посилення спроможності бібліотек у роботі з внутрішньо переміщеною молоддю та дітьми й створенні

безпечного середовища для її подальшого навчання та розвитку. Зокрема, це стосується послуг на інформаційні, освітні та психосоціальні теми. Навчання медіаграмотності та кібербезпеки, емоційного розвантаження, знайомства між собою. «ВільноХаб» – це безпечні простори, де молодь отримує підтримку аби впоратись з новими викликами, адаптуватись, налагодити комунікацію в громаді та продовжити неформальну освіту. [1]

Протягом проєкту було проведено понад 20 заходів (див. табл. 1.) – тренінги з медіаграмотності та кібербезпеки, арт-терапію, ігри та майстер-класи. Це дозволило допомогти адаптуватися більш ніж 200 дітям та їхнім батькам, подолати наслідки війни.

Назва заходу	Опис	Мета
День знайомства «В колі друзів»	Ігри та вправи на знайомство учасників, об'єднання дітей з різних регіонів	Сприяти згуртуванню та адаптації дітей ВПО
Майстер-клас «Браслет патріота»	Виготовлення браслетів у національних кольорах	Розвивати творчість та патріотичні почуття
Казкотерапія «Кольорові казки»	Читання та обговорення казок як методу арт-терапії	Допомога у подоланні стресу через казки
Арт-проба «З Україною в серці»	Майстер-клас з бісероплетіння	Розвиток творчих здібностей та патріотизму
Майстер-клас «Лялька мотанка»	Виготовлення традиційної української ляльки	Знайомство з українськими традиціями

Майстер-клас «Казка з солоного тіста»	Ліплення з солоного тіста	Розвиток креативності та моторики
Психологічний тренінг «Допоможи собі сам»	Вправи на самодопомогу та подолання стресу	Навчити дітей самостійно долати стрес
Арт-терапія «Малюємо радість»	Малювання як метод арт-терапії	Допомогти подолати негативні емоції через творчість
Музична майстерня радості «Співаємо рідною»	Спільне виконання українських пісень	Підняти настрій та почуття єдності через музику
Тістопластика «Творити легко»	Ліплення з пластиліну	Розвиток дрібної моторики та уяви
Пазл-терапія «Позбуваємося стресу»	Складання пазлів	Зняття стресу через спокійну діяльність
Творча майстерка «Вишивана мозаїка»	Виготовлення аплікацій з тканини	Розвиток креативності
Творча майстерка «Квітуха Україна»	Майстер-клас з виготовлення квітів	Розвиток творчих здібностей
Творча майстерка «Веселі жабенята»	Майстер-клас з оригамі	Розвиток дрібної моторики
Креатив-лабораторія «Пазли і мистецтво мріяти»	Складання пазлів як метод релаксації	Зняття стресу та тривожності
Майстер-клас «Патріотична закладка»	Декорування закладок в українському стилі	Розвиток креативності та патріотизму

Креативна майстерня «Веселе ліплення»	Ліплення з пластиліну та глини	Розвиток дрібної моторики та фантазії
Арт-година «Мальовнича Україна»	Малювання українських краєвидів	Розвиток художніх здібностей
Аматорський театр	Інсценізації улюблених казок	Розвиток акторських здібностей та уяви
Творча майстерка «Ліга непарних шкарпеток»	Майстер-клас з пошиття іграшок зі шкарпеток	Розвиток креативності та моторики
Креатив лабораторія «Паперова фантазія»	Орігамі та аплікації з паперу	Розвиток творчих здібностей
Творча майстерня «Пластилінова казка»	Створення персонажів казок з пластиліну	Розвиток уяви та фантазії
Майстер-клас «Вільний птах України»	Виготовлення пташок з паперу	Розвиток моторики та асоціації зі свободою
Майстер-клас «Крісла для смартфонів»	Виготовлення підставок для смартфонів	Розвиток креативності та практичних навичок

Таблиця 1. Заходи та їх мета під час проєкту

Творчі майстер-класи, ігри та арт-терапія, організовані бібліотекою, мали велике значення для адаптації та реабілітації дітей-переселенців.

1. По-перше, вони допомагали налагодити соціальну взаємодію між дітьми з різних регіонів, подолати ізольованість та відчуження.
2. По-друге, сприяли розвитку дрібної моторики, уваги, пам'яті, мислення та уяви у дітей, відволікала від травматичних спогадів.
3. По-третє, вона допомагала зняти напруження, стрес, тривожність, відновити відчуття радості та задоволення від процесу.

4. По-четверте, заходи пробуджували патріотичні почуття через використання національної символіки та традицій.

Бібліотекарі надавали інструкції, допомагали освоїти нові техніки. Діти обирали теми та персонажів для своїх робіт. Після закінчення виробу зберігались в бібліотеці або забирались додому на згадку. (див. фото 1) [3].

Фото 1. Паперова фантазія

Заходи отримали позитивні відгуки учасників. Незважаючи на ризики нестачі ресурсів та загрози обстрілів, команда бібліотеки професійно реалізувала проект. Частину витрат покрили місцеві підприємці та волонтери, такі як Сокальська міська рада, IREX in Ukraine, Відділ культури та мистецтв міста Сокаль.

Також були і менш масштабні, проте не менш серйозні проекти, що спрямовувались на допомогу захисникам України. Тобто, окрім творчих заходів для дітей, бібліотека також запустила важливі ініціативи на підтримку української армії.

Одним з таких проектів було плетіння маскувальних сіток для потреб фронту. Ця ідея об'єднала бібліотекарів, волонтерів та відвідувачів бібліотеки. (див. фото 2)

Фото 2. Заходи приурочені допомозі ЗСУ

Разом працівники та діти плели маскувальні сітки з ниток вручну та за допомогою спеціальних дерев'яних рамок-планшетів. Такі сітки використовуються військовими для маскуванню техніки, укриття від снайперів, створення бліндажів.

Ця копітка робота вимагала терпіння, злагоженості та бажання докласти зусилля задля перемоги. Плетіння сіток стало своєрідною медитацією і можливістю внести свій вклад у захист Батьківщини для кожного учасника. Проте це була лише одна із секцій, також були залучені діти до приготування енергетичних перекусів (див. фото 2) з горіхами та медом.

Ще один тип заходів, це комбінований тип заходів, який включає в себе і допомогу ЗСУ, а також цікаву освітню частину. Сокальська публічна бібліотека для дітей активно співпрацювала з місцевим осередком Пласту під час війни. (див. рис. 3.) Разом вони проводили заходи, що поєднували допомогу Збройним Силам України та цікаву освітню програму для дітей. [2]

Наприклад, організовувалися спільні майстер-класи, де діти разом з пластунами виготовляли предмети військового призначення – маскувальні сітки, теплі шкарпетки для бійців. Водночас проводилися пізнавальні ігри, вікторини, змагання на патріотичну тематику.

Така інтеграція корисної справи та цікавого дозвілля сприяла залученню дітей до допомоги захисникам України. Водночас вони розвивалися, отримували нові знання та навички.

Фото 3. Заходи з пластунами

2. Аналіз доцільності, вартості та ризиків проведення заходів

Протягом написання роботи було проведено аналіз роботи Сокальської публічної дитячої бібліотеки, розглянуто дії працівників під час повітряних тривог. Під час повітряної тривоги звучали завжди заспокійливі слова для підтримки морального духу дітей, що знаходились на території бібліотеки м. Сокаль і відбувався перехід до бомбосховища, де і проводились подальші етапи заходу, розпочатого у бібліотеці.

Тобто, працівники Сокальської бібліотеки дбають про безпеку їх відвідувачів: дітей, батьків.

В основному вартість таких заходів покривають волонтери або ж міські організації, які були згадані вище у тексті, проте і самі працівники дозволяють собі внести власні кошти на закупівлю матеріалів для дітей: будь то іграшки, канцелярію. Також допомагають у цьому батьки-волонтери, які можуть за власні кошти придбати певні матеріали для роботи з дітьми.

Щодо проведення заходів для дітей у бібліотеці під час війни може мати як позитивні, так і негативні аспекти. Ось кілька плюсів і мінусів таких заходів:

Плюси:

1. Психологічна підтримка - розваги та освітні заходи в бібліотеці

можуть допомогти дітям відволіктися від стресу, пов'язаного з воєнними подіями. Можливість вивчати нове та розвивати творчість, що сприяє збереженню психічного здоров'я.

2. Навчання та розвиток - бібліотеки можуть забезпечити доступ до освітніх ресурсів, які допоможуть дітям продовжувати навчання під час воєнних конфліктів. Проведення майстер-класів та лекцій може сприяти розвитку навичок та знань.

3. Соціальна інтеграція та підтримка – бібліотеки можуть стати центром соціальної активності для дітей, де вони зможуть спілкуватися з іншими дітьми та відчувати підтримку спільноти.

Щодо мінусів, так це:

1. Безпека та ризики – небезпека для дітей в разі воєнних дій або конфліктів у непосредній близькості до бібліотеки. (у цьому випадку це не зараховується, оскільки Сокальська дитяча бібліотека не знаходиться у або поруч з зоною проведення бойових дій).

2. Обмежені можливості – воєнний стан може обмежити доступ до ресурсів або здійснення певних заходів у бібліотеці через обмеження пересування, запасів тощо. Низький інтерес з боку дітей у зв'язку з психологічними та емоційними труднощами через війну.

3. Недостатній ресурсний потенціал - бібліотеки можуть відчувати необхідність у ресурсах для забезпечення потреб дітей у часи війни, що може бути проблематичним через економічні складнощі.

Підсумовуючи, проведення заходів для дітей у бібліотеці під час війни може мати значущий психологічний та освітній вплив, проте потребує уважної оцінки ризиків і обставин, що можуть виникнути в умовах конфлікту. Важливо забезпечити безпеку дітей та мати плани альтернативи для забезпечення їхніх потреб у навчанні та психологічній підтримці.

Висновки. Упродовж написання цієї роботи було досліджено діяльність Сокальської публічної бібліотеки для дітей під час війни. В

основному було проаналізовано заходи, організовані бібліотекою для внутрішньо переміщених осіб та підтримки української армії. Зокрема, було розглянуто проект «ВільноХаб», в рамках якого проводилися творчі майстер-класи, арт-терапія та психологічна підтримка дітей та їхніх батьків.

Також було проаналізовано участь бібліотеки у виготовленні маскувальних сіток для потреб армії. Розглянуто ставлення до безпеки та доцільності проведення таких заходів в умовах воєнного стану, проаналізовано вартість проведення заходів.

Загалом, зроблено висновок, що завдяки креативному підходу та згуртованості, бібліотеці вдалося надати вагому допомогу як місцевій громаді, так і захисникам країни в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

- 1.Чесак О. А. ВільноХаб. Сокаль, 2022. 14 с.
- 2.Чесак О. А. Звіт про проведення заходів. Сокаль. 2023. 14 с.
- 3.Сокальська публічна дитяча бібліотека. URL: <https://www.facebook.com/sokalbiblioteka?mibextid=ZbWKwL>.

УДК 792 : 7079 : 304.44 (477)

Сирота Л.

кандидат філологічних наук, доцент

доцент кафедри соціокультурного менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

Бабченко Н. С.

студентка 3 курсу

спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Львівський національний університет імені Івана Франка

ТЕАТРАЛЬНІ ФЕСТИВАЛІ МІСТА СУМИ

Упродовж ХХ століття мистецькі фестивалі в усьому світі стали однією з відкритих масових форм соціальної та міжкультурної комунікації, визначених різним тематичним і жанровим спрямуванням, часовою протяжністю, професійним або аматорським рівнем виконання тощо. У сучасному культурному просторі України серед численних яскравих мистецьких явищ помітне місце займають театральні фестивалі, що вже давно стали брендами міст та окремих регіонів, відіграють важливу роль у розбудові українського театру і мають не лише виховне, але й загально-естетичне значення в

культурному розвитку суспільства.

Ключові слова: театральний фестиваль, мета, формати, тривалість та масштаби, м. Суми.

Театральні фестивалі – це спеціальні заходи, організовані для представлення і підтримки театального мистецтва. Вони можуть включати в себе різноманітні події, такі як вистави, концерти, майстер-класи, дискусії, презентації та інші культурні заходи, пов'язані з театром.

Основні цілі театральних фестивалів включають:

1. Підтримка театального мистецтва. Фестивалі надають можливість театрам та акторам показати свої вистави та творчість широкій аудиторії, отримати відгуки та оцінки, а також знайти нових шанувальників і спонсорів.
2. Стимулювання творчості. Фестивалі сприяють розвитку творчого потенціалу театральних колективів та акторів шляхом можливості взаємодії з колегами, обміну досвідом, а також експериментів з новими ідеями та формами вистав.
3. Пропаганда театального мистецтва. Фестивалі сприяють популяризації театального мистецтва серед глядачів, привертаючи їх увагу до цієї форми мистецтва та демонструючи різноманітність та багатство театальної культури.
4. Культурний обмін. Фестивалі надають можливість взаємодії театральних колективів з різних країн та культур, сприяючи культурному обміну та взаєморозумінню між народами.

Театральні фестивалі можуть мати різні формати, тривалість та масштаби, але їх спільна мета - сприяти розвитку театального мистецтва та залученню глядачів до культурних заходів.

Місто Суми відоме своїм розвиненим культурним життям, в тому числі і заходами, присвяченими театальному мистецтву. Тут проводяться різноманітні театральні заходи, серед яких можна виділити театральні фестивалі. Ось деякі з них:

1. «Арт-Хвиля»
2. Міжнародний театральний фестиваль «Суми-Арт»
3. Обласний театральний фестиваль «Сумщина»
4. Фестиваль театральних студій «Дебют»

Ці фестивалі мали можливості для театральних колективів показати свої вистави широкій аудиторії, а також для глядачів насолодитися різноманітністю театральних жанрів та вистав. Але на даний момент із діючих фестивалів є «Арт-Хвиля», яка традиційно проводиться під час «Ніч музеїв», де кожен мешканець чи гість міста може безкоштовно відвідати арт-інсталяції, мистецькі простори та музеї.

«Арт-Хвиля» – це трансформація «Чехов-фесту», що організовували у місті протягом 2013-2021 років.

Зміна назви фестивалю ніяк не вплинуло на впізнаваність, про що заявив один із організаторів: «Війна має не так багато кольорів. Зараз є біле і чорне, є ми і вони. І все, що пов'язано з ними, воно зараз не може існувати у нашому просторі. Антон Чехов — світова фігура, яка, я впевнений, не належить винятково нашому ворогу. У Сумах він провів не так мало часу. На щастя, назва знаходилася зовсім поруч. І це «Арт-Хвиля» — назва нашої громадської організації, яка всі ці роки створювала фестиваль «Чехов-фест» і тепер це буде фестиваль «Арт-Хвиля»».

У 2023 році в рамках фестивалю сум'яни змогли відвідати п'ять вистав. Серед них дві — від київських театрів. На сторінці фестивалю у фейсбуці організатори анонсували моноспектакль від Київського академічного театру драми та комедії на Лівому березі Дніпра «Усі найкращі речі» та любовний детектив «Непередбачена зупинка». Сумські театри показали глядачам мюзикл «Коли дівчата грають джаз...» та комедію «Готель «Бджолина троянда»». Закривав фестиваль Київська академічна майстерня «Сузір'я» з виставою «Непередбачена зупинка».

Отже, театральна сфера у будь-яких проявах не зупинилася в місті Суми. Вона продовжується і у стінах театрів та на імпровізованих сценах

по всій території міста. А театральні фестивалі ще більше породжують інтерес містян цікавитися та ходити в театр. Тому фестивалі – це дуже важлива складова для розвитку та поширення культури сум'ян.

Список використаних джерел

1. Від «Чехов-фесту» до «Арт-Хвилі». У Сумах відновлюють театральний фестиваль. URL: <https://suspilne.media/479365-vid-cehov-festu-do-art-hvili-u-sumah-startue-novij-teatralnij-festival/>
2. Фестиваль «Чехов-Фест» змінює назву, але не формат. URL: <https://cukr.city/city-news/2023/bilshe-ne-chekhov/>

УДК 304.44

Белінська Л.

доктор історичних наук, доцент
завідувач кафедри соціокультурного менеджменту
Львівський національний університет імені імені Франка

Галета Б.

студентка 3 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет імені Івана Франка

МІСЬКИЙ ПАЛАЦ КУЛЬТУРИ МІСТА КРЕМЕНЧУК

У статті розглянуто особливості функціонування сучасних установ культури. Здійснено аналіз традиційних та інноваційних напрямів діяльності окремих провідних культурних установ Полтавської області, зокрема Міського палацу культури. Виокремлено функції дозвілля та визначено трансформації у діяльності закладів культури.

Ключові слова: Міський палац культури, м. Кременчук, дозвілля, установи культури, Полтавська область, мистецькі проекти, соціокультурні умови.

Палац культури, згідно Закону України «Про культуру», – це спеціалізований заклад культури, що забезпечує надання ряду культурних благ для населення, створення культурно-мистецьких проєктів з метою збереження культурних цінностей краю, забезпечення відродження культурної ідентичності та популяризації мистецьких здобутків Волині. Він сприяє інтенсифікації розвитку культурно-пізнавального туризму міста в умовах необхідності задоволення культурних та розважальних потреб туристів.

Міський палац культури – палац культури у м. Кременчуці, є

головним культурним і мистецьким осередком міста, в якому працюють численні культурно-мистецькі та творчі колективи.

Типовий проєкт 2С-06-6 цегляного будинку культури на 1200 місць із кінозалом на 300 місць. Розроблений у 1966 році ЦНДІЕП видовищних будівель і спортивних споруд ім. Б. С. Мезенцева, архітектори М. Бубнов, В. Давиденко, І. Білінкин, Г. Горлишков, Н. Шебалина, Н. Рогачева; інженери М. Ключкин і Т. Тихомирова. Реалізовано, зокрема, в різних містах України. Будівля на 2 поверхи. Крок колон 6 м, розміри в осях основного об'єму: 33×96 м, з прибудовою складу 42×96 м, спортзалу, винесеного в окремий об'єм — 18×36 м, глибина зі спортзалом 75 м. Висота основного об'єму 10,1–13,7 м, сценічної частини 27 м. Характерною рисою є висотна сценічна частина несиметрична головного фасаду праворуч. Корисна площа будівлі становить 7500 м, об'єм будівлі – 63000 м³.

У палаці містяться дві глядацьких зали: велика на 1200 місць і мала на 335. Приміщення оздоблені карельським мармуром, туфом, фельзитом, цінними породами дерева. Зовні споруда оздоблена вітражем і панно.

За майже 40 років свого існування палац жодного разу капітально не ремонтувався. Через свій вік будівля має ряд проблем.

Під час весняних паводків підвали споруди затоплює вода. Це відбувається через інженерну помилку: підвал було закладено на 1,2 метра нижче від рівня Дніпра. Через це вода щороку стоїть у колодязях несучих конструкцій оркестрової ями, під воду уходять рейки та колеса поворотного кола сцени.

Система протипожежної безпеки повністю непридатна: сигналізація зношена, протипожежні комунікації роз'їла корозія.

Праве крило палацу потроху відокремлюється від головної будівлі через чималу тріщину на місці стику. Повідомляється, що з боку сцени встановлені спеціальні маячки: відхилення прибудови з кожним роком збільшується.

Система вентиляції не працює. Принцип роботи її наступний: фонтан на площі перед палацом – основний ланцюг, який виконував роль охолоджувача води, що надходила з холодосистеми, розташованої на задньому дворі. Після того, як у фонтані потонув 5-річний хлопчик, фонтан осушили, а палац залишився без вентиляції.

Палац завжди відіграв роль одного з найбільших культурних осередків міста. Завдяки потужностям — площам і технічному оснащенню він якнайкраще пристосований для проведення культурних та суспільних заходів – концертів, виставок, ярмарок, аукціонів різноманітного профілю.

Крім цього у палаці розміщено 26 гуртків народної самодіяльності, 8 з яких носять звання «народних». На його сцені гастролують театральні трупи з різних міст України та ближнього зарубіжжя, проходять всі виступи фольклорних колективів, зірок естради: Тіна Кароль, Валерій Меладзе, Потап і Настя Каменських та ін. Тут же проходять різноманітні інші заходи, акції, шоу, торговельні виставки тощо (наприклад, саме у палаці відбувалися кастинги до популярних телепроектів каналу СТБ талант-шоу «Україна має талант» під своєрідною назвою «Кременчук має талант».

Палац почали будувати в 1966 році, здано будівлю було в 1972 році. Будівля коштувала місту 5 млн рублів. Тодішній начальник управління управління «Житлобуд» Володимир Матійченко через брак спеціалістів у місті найняв бригаду з Вірменії, яка привезла до Кременчука необхідні для будівництва матеріали: фельзит, мармур, цінну деревину. По завершенню робіт до міста прибув міністр будівництва, він був дуже невдоволений тим, що йому невідомо, де місто взяло таку суму грошей для побудови такої розкішної будівлі. В. Матійченка звільнили з посади та направили до села в районне будуправління.

На сьогодні це найкраща у місті концертна зала. Також будівля містить зали для занять хореографією, гурткової роботи, зберігання

концертних костюмів. Діють аматорські колективи, дитячі колективи, дитячі хореографічна студія та студія бального танцю, відбуваються різнопланові мистецькі акції.

Гордістю Міського палацу культури міста Кременчука та Полтавського краю загалом є самобутні мистецькі колективи. Учасники колективів беруть активну участь у міських культурно-мистецьких заходах, численних міжнародних фестивалях та конкурсах в Україні і за кордоном.

Існування колективів і творчих студій палацу культури та його структурних елементів забезпечується за рахунок коштів міського бюджету. Останнім часом зроблено досить багато для поліпшення матеріально-технічного оснащення приміщень, особливо підрозділів палацу, проте існує ряд проблем (потреба у сучасному власному транспорті, музичних інструментах, костюмах тощо), що можливо вирішити завдяки отриманню цільових державних коштів, збільшенню регіонального фінансування та залучення інвесторів та меценатів. Міський палац культури є справжньою окрасою мистецького життя області і вагомим осередком культурно-пізнавального туризму. Завдяки культурній та фестивалній діяльності закладу вдається популяризувати культурні та етнічні надбання населення Полтавщини, зацікавити потенційних туристів у потребі вивчення історії, культури, етнографії та мистецтва регіону. Це сприяє покращенню іміджу міста, краю як в середині держави так і за її межами, залученню більших потоків туристів у регіон.

Список використаних джерел

1. Коряга П. Палац культури в системі тоталітарної пропаганди. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/50_2023/7.pdf
2. Безродний П.П. Інтер'єри клубів і будинків культури. Київ: Будівельник, 1975. 94 с.
3. Качаровський Р. Є., Антипюк О. В., Єрко І. В., Мельник Н. В., Мельник А. В. Палац культури як осередок культурно-пізнавального туризму міста Луцька. Сучасний стан та основні пріоритети розвитку економіки : матеріали Міжнародної

науковопрактичної конференції (Одеса, 23 грудня 2022 р). Одеса : Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2022. С. 41–45.

УДК 519.816

Стефанишин О.

кандидат історичних наук
доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності
Західноукраїнський національний університет

Міщишена О.

студентка II курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Західноукраїнський національний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СТУДЕНТСЬКІЙ РАДІ СТУДМІСТЕЧКА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Розглянуто організацію культурно-дозвіллевої діяльності Студентської ради студмістечка Західноукраїнського національного університету. Зазначено, що дозвілля та відпочинок є важливими для збереження здоров'я та підтримки академічної успішності студентів. Наведено приклади культурно-масових заходів, організованих Студентською радою, такі як вечори настільних ігор, кінопокази, спортивні змагання, благодійні акції. Описано етапи підготовки та проведення заходів. Підкреслюється, що Студентська рада намагається враховувати інтереси та потреби студентів, стежить за трендами та впроваджує інноваційні формати дозвілля. Робиться висновок про важливість створення умов для повноцінного дозвілля і відпочинку студентів у студмістечку.

Ключові слова: дозвілля, культурно-дозвіллева діяльність, заходи, Студентська рада, студмістечко.

Актуальність теми дослідження. Перед сучасним студентством стоїть багато викликів, пов'язаних із загальною військово-політичною ситуацією в країні, зміною їх статусу в соціальній структурі суспільства, новими правами, обов'язками та вимогами до студентської спільноти. Часто такі зміни, як і навчальне навантаженням, можуть супроводжуватися стресом та негативно позначатися на їх фізичному й психічному здоров'ї. Тому важливо створювати можливості для активного відпочинку, розваг та дозвілля студентів на території університетських кампусів. Добре організовані культурні і дозвіллеві заходи можуть сприяти підтримці здоров'я, зняттю стресу та покращенню емоційного стану студентів. Крім того, ці заходи мотивують до навчання

та підвищують академічну успішність студентів.

Мета дослідження. На основі аналізу заходів, організовуваних Студентською радою студмістечка Західноукраїнського національного університету, розглянути особливості їх організації та проведення, визначити та оцінити ефективність і вплив культурно-дозвіллевої діяльності, на студентське життя, з'ясувати відповідність даних заходів потребам та інтересам студентів в організації дозвілля та відпочинку.

Виклад матеріалу. Існують різні підходи до розуміння та інтерпретації терміну «дозвілля». Сучасні дослідники трактують дозвілля як різноманітну діяльність у вільний час, що дає можливість задовольнити особисті фізіологічні, психологічні й духовні потреби людини і сприяє її відновленню [1; 2].

Дозвілля як частина вільного часу студентів, надає їм можливість проявити свою творчість і самовираження за допомогою різноманітних форм мистецтва. Культурні заходи та події також створюють атмосферу для соціальної взаємодії серед студентів. Можливість спілкуватися, обмінюватися ідеями та інтересами дозволяє їм розвивати міцні соціальні зв'язки.

Культурно-дозвіллева діяльність – багатогранна система методів і технологій виховання, що забезпечує студентам свободу вибору форм реалізації їхніх духовних потреб та інтересів. Вона є частиною виховного процесу, спрямованого на особистісний розвиток та створення культурних цінностей. Ефективність такої діяльності визначається не кількістю заходів, а їх якістю. При цьому студенти переходять від пасивного споживання дозвілля до його активного творення.

В Західноукраїнському національному університеті на Студентську раду студмістечка (далі СРС), як орган самоврядування студентів, які мешкають в гуртожитках, покладено не лише функції забезпечення захисту прав та контролю за виконанням обов'язків мешканців гуртожитку, визначених нормативними документами, а й залучення

студентів до заходів, спрямованих на виховну, культурно-масову, спортивну роботу, охорону громадського порядку, поліпшення соціально-побутових умов проживання.

СРС є вищим виконавчим органом студентського самоврядування в студентському містечку Університету, який представляє інтереси всіх студентів, які мешкають у гуртожитках. Його очолює Голова, який обирається мешканцями всіх гуртожитків студмістечка шляхом прямих таємних виборів строком на один рік. До складу СРС входять: голова, заступник голови, голови гуртожитків, голови рад гуртожитків та голови департаментів (спортивного, культурно-масового, благодійного та медійного). Голова гуртожитку обирається мешканцями гуртожитку на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом прямого таємного голосування строком на один рік не більше ніж два строки. Заступник голови гуртожитку обирається головою гуртожитку [3].

Організація та проведення культурно-дозвіллевих заходів в рамках студентського кампусу дає можливість розвивати навички управління, комунікації та співпраці, що може бути корисним для майбутнього кар'єрного розвитку, насамперед менеджерів соціокультурної діяльності.

Прикладом втілення культурно-дозвіллевої діяльності Студентської ради студмістечка, можна назвати різноманітні культурно-масові заходи, що вже реалізовані в університеті, або плануються в майбутньому. Серед них варто відзначити «Вечір настільних ігор». Такий формат заходів дає можливість молоді відпочити від насичених навчальних буднів, поспілкуватися з друзями та знайти однодумців [5]. Це не лише інтелектуальні розваги, а й розвиток навичок, стратегічного і креативного мислення, комунікативних умінь студентів Західноукраїнського національного університету.

Одним із найулюбленіших заходів студенти відзначають «Вечір кіно під відкритим небом» [6]. Юнаки та дівчата із захопленням приходять переглянути фільм у хорошій компанії друзів. Він дає нам

можливість почути сміх друзів та ділитися емоціями.

Щодо спортивних заходів, то варто відзначити, турнір з настільного тенісу, благодійний турнір з баскетболу, кіберспортивний турнір та традиційний турнір на Кубок ректора ЗУНУ з мініфутболу.

Знаковим став «Благодійний студентський вечір», що відбувся у Тернопільському академічному обласному українському драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка на підтримку 44 окремої артилерійської бригади імені гетьмана Данила Апостола, яка належить до оперативного командування «Захід» Збройних Сил України. Кожен із учасників вечора мав можливість проявити свій патріотизм, щире серце та небайдужість, взявши участь в благодійному аукціоні де було представлено понад 20 лотів. Також даний захід супроводжували музичні виступи, танцювальні композиції та виставка картин. Виручені кошти за квитки та придбані лоти, в сумі 249 300 грн, були передані 44 окремій артилерійській бригаді імені гетьмана Данила Апостола [7].

Важливою частиною роботи СРС є інформаційна кампанія та комунікація зі студентською громадою. Для цього використовуються різноманітні медіа-платформи. Це дозволяє не лише інформувати студентів про плановані заходи, але й дізнатися про думки, ідеї та побажання студентів, щоб адаптувати ініціативи СРС до реальних потреб та інтересів студентів.

Організація заходів відбувається у кілька етапів. Перший етап – це планування, на якому вивчаються потреби, відгуки та інтереси студентів. Важливо не просто задовольняти, але і вразити, створити щось таке, чого ще не було. Команда СРС стежить за трендами в сфері культури та мистецтва, вивчає інноваційні формати та намагається впровадити їх у студентське середовище. На другому етапі здійснюється проектування, коли ретельно обирається місце проведення, вивчаються технічні можливості та адаптування їх під концепцію події. На цьому етапі кожна деталь має значення. Загалом під час підготовки максимально

враховуються побажаннями та ідеї студентської громади. У день «Х», тобто день заходу, команда СРС працює як єдиний механізм. Адже чіткість, насиченість та ефективність культурно-дозвіллевого заходу залежить від спільної роботи команди. Після події відбувається збір та вивчення відгуків та аналіз результатів. Це дозволяє врахувати досвід на майбутнє та вдосконалювати заходи з кожним новим проектом.

Організація культурно-дозвілєвої діяльності у Студентській раді студмістечка – це актуальне, важливе та відповідальне завдання, яке бере на себе команда СРС. На їх переконання культура є невід’ємною частиною студентського життя і має значення не менше, ніж навчальний процес. Вона формує гармонійне, насичене та позитивне середовище, яке дозволяє студентам не лише навчатися, але і насолоджуватися життям у повному обсязі.

Висновки. Отже, студентство – це не лише період активного навчання, але й час, коли можливості для культурно-дозвілєвої діяльності безмежні. У Студентській раді студмістечка існує розуміння важливості забезпечення студентам можливості відпочинку, дозвілля та розвитку в різних напрямках поза академічною сферою. Із самого початку своєї діяльності Студентська рада ставила перед собою завдання створення центру, де студенти можуть відчувати себе комфортно та долучитися до різноманітних культурних ініціатив. Студентська рада студмістечка бере на себе завдання не тільки організовувати, але й зробити кожен культурно-дозвілєвий захід неповторним, захоплюючим та максимально адаптованим до потреб студентської громади. Таким чином створення можливостей для дозвілля та відпочинку студентів на території кампусу є актуальним завданням для СРС щодо збереження їх здоров’я та підтримки академічної успішності.

Список використаних джерел

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвілєзнавство : навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.

2. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-20509> (дата звернення: 29.11.2023)
3. Положення про студентське містечко (нова редакція). URL: <https://www.wunu.edu.ua/pdf/studmitechko/Polozhenya-pro-student-mitechko.pdf> (дата звернення: 29.11.2023)
4. Студмістечко ЗУНУ. URL: <https://www.wunu.edu.ua/campus/?do=cat&category=campus/> (дата звернення: 29.11.2023)
5. Вечір настільних ігор для мешканців гуртожитків. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/23575-vechr-nastlnih-gor-dlja-meshkancv-gurtozhitkv.html> (дата звернення: 29.11.2023)
6. Кіновечір просто неба. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/24436-knovwehr-prosto-neba.html> (дата звернення: 29.11.2023)
7. Благодійний студентський вечір! URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/24067-blagodjnij-studentskij-vechr.html> (дата звернення: 29.11.2023)

УДК 711.25

Данилиха Н.

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри соціокультурного менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка

Гончар Д.

студентка 3 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ПРОСТОРУ КОЛІВІНГУ: ПОДІЇ І ТЕНДЕНЦІЇ

Сучасна популярна концепція колівінгу має давнє походження, проте сучасний формат виник у другій половині ХХ століття. Зазвичай це великі будинки, комплекси або квартири, де кожен мешканець має свою власну кімнату, а загальні приміщення використовуються спільно. У статті виконано аналіз колівінгів їх виникнення та розвиток, описано особливості та типологію цього типу житла та висвітлено досвід будівництва у країнах Європи та України, зокрема.

Ключові слова: колівінг; житло; планування; спільне проживання; доступне житло.

Колівінг – досить молоде явище. І хоч вважається відносно новою концепцією, проте має давнє коріння. Більшу частину своєї історії люди обирали колективне проживання. Якщо прослідкувати з давніх часів, то це почалося з первісних племен, середньовічних спільних господарств;

або, наприклад, іммігранти, що жили у великих таборах і спільних домівках та залежали один від одного, щодо приготування їжі або догляду за дітьми. Це давало почуття єдності та підтримки один одного. Людям легше було виживати в умовах кожного періоду історії людства. Сьогодні цей тип проживання має трохи інший вигляд, однак суть залишилася тією ж.

Історія «Co-living» бере початок із середини 2000-х, коли в США була іпотечна криза, а ціни на нерухомість зросли. Навіть орендувати житло багато людей були не в змозі. Така проблема спіткала у 2006 році молоду інженерку Джессі Кейт Шинглер. На той час дівчина щойно закінчила навчання в університеті і з четвіркою друзів-колег приїхали до Каліфорнії працювати у дослідницькому центрі Еймса. Але молоді люди збагнули, що економніше жити разом, і орендували двоповерховий особняк у місті Купертіно біля Сан-Франциско.

З часом, молоді спеціалісти вирішили проводити вдома хакатони й почали запрошувати в гості однодумців — кращих програмістів Кремнієвої долини. За спільною розмовою молоді люди вигадували нові проекти, почали об'єднуватися для подальшої співпраці, разом з тим, просто весело і цікаво проводили разом час. Потім виникла ідея тематичних обідів, які у подальшому стали традиційними. На такі обіди до Джессі та її товариші приходили майбутні співробітники таких корпорацій, як Google, Apple, Tesla та інших. Таким чином, ідея «вільного простору для життя й навчання» з часом переросла в окрему спільноту — The Rainbow Mansion. З'явилися правила: претендентам повинно бути 23—35 років, вони повинні належати до ком'юніті стартаперів або творчих груп, таких як наприклад, програмісти, дизайнери, музиканти, художники. Вартість житла та комунальних послуг, витрати на їжу для спільної вечері, на засоби для прибирання розподілялися на всіх. Пройшло дев'ять років і на околиці Сан-Франциско з'явиться подібний

проект вже українців — Coliving Club, який через деякий час став соціальним бізнесом.

Такі поліпшені «гуртожитки» з'являлися і розвивалися не лише у США, але й в Австралії, Таїланді, країнах Західної Європи. У них організувалась онлайн-спільнота — coliving.com, яка допомагає швидко знаходити цікаві для роботи й проживання місця, а також знайомитись із потенційними співмешканцями.

В Україні такі новітні «гуртожитки», наповнені новим сенсом і життям, почали з'являтися у 2018-2019 роках і стали своєрідним трендом загальної економії, який тільки набирає популярності серед різних прошарків населення. Поки що розвиток колівінгів властивий великим українським містам, але, вірогідно, в майбутні роки ці простори для співжиття значно розширять географію своєї присутності. Особливо це актуально зараз, у цей важкий воєнний час, коли сотні тисяч людей залишилися без житла і засобів для існування. Ідея колівінгів і задумувалась, і в подальшому розвивалася як засіб комфортного середовища для молодих співробітників, студентів, тощо, які прагнуть до саморозвитку і отримання нових знань та навичок. Такий формат проживання більше підходить для самотніх людей, але може зацікавити і сімейні пари.

Кількість колівінгових просторів з кожним роком зростає. Кожен з них – індивідуальний по своїй суті і просуває свою концепцію розвитку. Одні фокусуються на зручностях, інші – на віддаленості від галасливого міста, треті – на реалізації спільних проєктів.

Останні десятиліття спостерігається значний розвиток концепції колівінгу (англ. «coworking»), яка полягає в спільному використанні робочого простору різними незалежними професіоналами та компаніями. Ось деякі з подій і тенденцій, що впливають на сучасний простір колівінгу:

Зростання популярності. Колівінг став все більш популярним серед фрілансерів, стартапів, малих підприємств і навіть великих

корпорацій. Це сприяє розвитку нових колівінгових просторів та ланцюжків у багатьох містах світу.

Спеціалізовані простори. З'являються колівінгові простори, спрямовані на певні галузі або професійні спільноти. Наприклад, існують колівінги для технологічних стартапів, дизайнерів, письменників, медіа-фахівців тощо.

Функціональні можливості. Колівінгові простори розвиваються від простих офісних приміщень до місць, що пропонують широкий спектр послуг, таких як спільні кухні, зони відпочинку, конференц-зали, тренажерні, коворкінгові події тощо.

Технологічні інновації. З'являються платформи та додатки, які полегшують бронювання робочих місць, спільний обмін ресурсами та співпрацю між користувачами колівінгу.

Глобальні мережі. Колівінгові ланцюжки починають створювати глобальні мережі, що дозволяють членам отримувати доступ до робочих просторів у будь-якій точці світу.

Зростання корпоративного інтересу. Багато великих корпорацій виявляють інтерес до використання колівінгових просторів для своїх робочих потреб, що спонукає до появи спеціалізованих послуг для корпоративних клієнтів.

Стрімке розширення. Колівінгові компанії активно розширюють свої мережі, відкриваючи нові простори в різних районах міст та країн.

У цілому, сучасний простір колівінгу стає все більш різноманітним, технологічно розвинутим та адаптованим до потреб різних користувачів, що сприяє подальшому його розвитку та поширенню.

Сучасний колівінг відрізняється облаштуванням у різних типах нерухомості: від нежитлових будівель, переобладнаних під житло, до поверхів у багатоповерхівках або багаторівневих чи великих квартир. Примітно, що раніше такі помешкання для спільного проживання облаштовували у вторинному спорудах, а на сьогоднішній день вже

створюються новобудови з цільовим призначенням – колівінг. Також під простір для співжиття облаштовують будинки-особняки у приміській або сільській місцевості. Залежно від того, якому виду житла надає перевагу мешканець, він або орендує одну кімнату, або одну на двох чи трьох, з чітким зонуванням. Звичайно, виходить малогабаритне житло, але устрій його продуманий та комфортний. Зазвичай приміщення мебльоване, обладнане побутовою технікою, іноді навіть можна вибрати колір і форму м'яких меблів та тип хатнього начиння.

До приміщень загального користування зазвичай належать кухні, їдальні, спортивні чи тренажерні зали, басейни, підсобні приміщення (для прання, сушіння та прасування одягу та білизни, тощо) та так звані «робочий простір». Санвузли облаштовують як загальні, так і індивідуальні, в залежності від побажань мешканців. Для прибирання приміщень можуть залучати або найманих працівників, або мешканці самі проводять прибирання.

Важливою частиною життя людини є відпочинок і відновлення життєвих сил. Цьому аспекту приділяється велика увага, для того, щоб підтримати статус і цікавість серед мешканців. Для цього відводяться окремі приміщення для облаштування місць відпочинку, як от столи для гри в настільний теніс або настільний футбол, ігрові приставки, навіть невеликі бібліотеки. Щоб урізноманітнити життя мешканців, у колівінгах проводять різноманітні заходи: свята, тематичні вечірки, конференції, доповіді, волонтерські проекти. Також у колівінгах встановлюється свій перелік правил. Це може бути і заборона на алкоголь чи паління, і вимога сортувати сміття, і норма про тишу після певного часу, тощо.

Зазвичай, для отримання місця для проживання у колівінгу потрібно пройти певну процедуру. Бажаючі жити у «новогуртожитку» спочатку заповнюють анкети встановленого зразка, ці анкети розглядають керівні органи колівінгу, потім сотники проводять співбесіди. Необхідно також підтвердити свою платоспроможність. І

якщо все в порядку, то, буває, ще треба дочекатись своєї черги, для отримання місця в колівінгу.

Колівінги мають такі особливості:

- вони, як правило, розташовуються або у великих містах або в місцях з гарними краєвидами, близьких до природи;
- в одній кімнаті проживають максимум 2–3 людини;
- мешканці можуть на вибір проводити час як у кімнаті, так і в загальних зонах (вітальні, кухні);
- поважається і дотримується окремий простір кожної людини, яка там мешкає;
- вартість оренди нижча ніж оренда окремого помешкання (в ціну оренди входить оплата комунальних послуг, облаштування робочого місця, прибирання помешкання тощо);
- кожна колівінг-спільнота має свої правила, свій статут.

Але існують свої переваги і недоліки проживання у coliving-просторі. До переваг можна віднести, наприклад:

- відсутність суворого робочого графіку;
- нижча вартість орендної плати;
- можливість знайти достатньо комфортне і недороге житло під час подорожі;
- спілкування та обмін досвідом.

До недоліків відносяться такі фактори, як:

- проживання у колівінгу може підійти не всім, адже можуть виникнути суперечки в побуті, через несумісність поглядів на життя коліверів;
- не всі можуть поєднати поняття зони відпочинку і спілкування та робочої зони.

За різновидом колівінги умовно поділяють за такими ознаками:

- місце розташування;
- вартість оренди;

- спеціалізація;
- розмір помешкання.

Концепція колівінг-житла є вдалим способом вирішення житлових проблем, але вимагає комплексного підходу. Перш ніж будувати нові будинки потрібно провести аналіз попиту і розробити плани з урахуванням потреб населення. Це може включати будівництво економічного житла, соціального житла для малозабезпечених сімей, студентів та інших потребуючих груп. Поліпшення існуючого житла може бути ефективним способом зробити його більш доступним. Це може включати реновацію старих будівель, конвертацію непридатних для проживання приміщень із комерційного в житлове призначення, а також програми субсидій для покращення умов проживання. Уряд може вживати заходів для підтримки доступного житла, таких як надання субсидій на придбання або оренду житла для малозабезпечених сімей, регулювання ринку нерухомості для запобігання спекуляції та штучного зростання цін, а також стимулювання розвитку житлового будівництва через податкові пільги або інші фінансові заходи. Розвиток громадського транспорту та інших інфраструктурних проєктів може покращити доступність житла за межами центральних районів міст і зменшити тиск на ціни на житло в цих областях. Ці підходи можуть взаємодоповнюватися, і ефективність стратегії буде залежати від конкретних умов кожного регіону або країни.

Список використаних джерел

1. Гнат Г., Соловій Л. Питання адаптивності планувальної структури малометражних квартир до перспективних потреб. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2017. Вип. 48. С. 358–365.
2. Король, В. П. Архітектурне проектування житла. 2006. URL: <https://studfile.net/preview/5026081/page:5/>
3. Смочко Н. М., Лужанська Т. Ю., Лепкий М. І. Коворкінг – центр як інновація в умовах нових викликів суспільства. URL: <https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2023/02/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9->

[%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB-%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0-%D1%96-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0-223-2023-307-319.pdf](#)

4. Sharma R., & Shah A. Co-Living – Redefining Urban Renal Living. Cushman and Wakefield Research. 2019.

УДК 908(477.83):016:7

Боднар І.
студентка 3 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної
діяльності»,
Львівський національний університет
імені Івана Франка
Науковий керівник: **Петрів Т. В.**
завідувач філії Музею мистецтв Прикарпаття

ІСТОРИЧНА ПОСТАТЬ РОКСОЛАНИ В МИСТЕЦТВІ

Дивовижна доля української дівчини, яка стала дружиною султана Сулеймана Великого, донині привертає увагу митців усього світу й України, зокрема. В сучасній українській традиції її ім'я входить до переліку імен найвідоміших жінок давньої та сучасної України. Образ Роксолани, за яким стоїть реальна жінка незвичайної долі, сприймається по-різному. Життя та діяльність Роксолани привернули увагу численних митців – письменників, живописців та композиторів, які присвятили їй чимало творів.

Ключові слова: Роксолана – дружина султана Сулеймана Великого, образ Роксолани, мистецтво, Рогатин.

У XVI столітті в Османській імперії з'явилася жінка, яка стала однією з найвпливовіших в історії тогочасної Туреччини – українська бранка Анастасія Лісовська, відома і як Роксолана, і як Хюррем Султан.

Вона залишила неоднозначний слід в історії та культурі середньовічної держави. Як законна дружина султана Сулеймана Пишного, мала значний вплив на зовнішню та внутрішню політику Османської імперії. Відома своєю благодійною діяльністю, вкладала значні кошти у будівництво мечетей, лазаретів та інших установ.

Існує багато теорій про те, звідки вона походить. Деякі історики вважають, що вона була «донькою попа з Рогатина». У самому ж Рогатині, на його центральній площі, 24 жовтня 1999 р. урочисто відкрито пам'ятник Насті Лісовській під назвою «Роксолана повертається

додому”. Архітектори – О. Скоп та Ю. Глуговський, скульптор – Р. Романович. Цікавим є те, що скульптор не прагнув відтворити анатомічний образ Насті Лісовської, а показав в особі української дівчини сотні тисяч полонянок, яких історія відірвала від отчого порогу. У верхній частині гранітної колони розташований бронзовий пояс, на якому рельєфно виготовлені елементи: Настя Лісовська-Роксолана, церква Святого Духа, герб міста Рогатин та Дмитро Байда-Вишневецький – засновник Запорізької Січі.

Обличчя Роксолани виражає тиху журбу за рідним краєм. На грудях у неї медальйон із зображенням Богоматері та малого Ісуса. Вона постає із традиційною прикрасою – намистом, чоло перев’язане стрічкою, а коси спадають на спину. У правій руці тримає Настуся три квітки: дві троянди та мак, що символізують пам’ять про рідний край та важке і підступне, як і колючки на трояндах, життя. У лівій руці – чалма. Одягнена як турецька султанша, хоча всі перелічені композиційні елементи підкреслюють бажання повернутись до свого, національного.

Роксолана зображена босоніж. За давнім звичаєм, коли людина довго перебувала на чужині, повертаючись на рідну землю, ступала на неї босими ногами. Підніжжя пам’ятника – це зріз хвиль, над якими витають три чайки, що символізує вільний політ її думки на Батьківщину.

Що ж до справжньої краси Роксолани, то історики мають різні міркування, адже краса була досить суперечливим поняттям у той час і в різних культурах. Одні вважали, що вона була справжньою красунею, тому султан і закохався в неї, інші ж говорили, що вона привернула увагу Сулеймана чарами.

В експозиції музею Миколи Угрина-Безгрішного представлені кілька експонатів, присвячених султані з Рогатина, серед яких – два портрети Роксолани авторства художниці Олени Звягінцевої та невідомого митця, а також графічна робота Михайла Фіголя. Кожен на свою манеру і у власний спосіб зобразив цю історичну постать, проте їх

об'єднує яскрава колористика живописних творів, виразна стриманість, спокій та виваженість у рисах обличчя, статусність, величність і розкіш української жінки, яку світ назавжди запам'ятає, як Роксолану.

Найбільшої уваги заслуговує барельєф Ігоря Головчака, вирізьблений по дереву. Центральне зображення скульптури виконане з прижиттєвого портрета Роксолани, привезеного в Європу у період 1555-1562 років. Погляд приковує постать величної та могутньої молодої жінки в розкішному одязі, а згодом глядачеві відкриваються й інші символічні образи, які автор майстерно і вправно передав у своїй роботі: зображення мінаретів і бранки, українських хат та садів, ґратів і кайданів, полонених людей.

Кожна з вище названих робіт того чи іншого митця заслуговує окремої розповіді та детального опису, але якнайбільше і якнайповніше хоче бути відчута та побачена відвідувачами музею наживо.

РОЗДІЛ II
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР У ВЗАЄМОДІЇ
З РІЗНИМИ СФЕРАМИ ЖИТТЯ

УДК 316.7:379.3

Солдатенко О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
Національний університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Барсук П.

студентка 2 курсу,
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ПАТРІОТИЗМ, ЯК НАПРЯМОК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ КОРЮКІВСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)

У статті розкриті питання патріотизму громадян в контексті соціокультурної діяльності під час війни. Автор акцентує увагу на прикладах єдності та згуртованості для досягання спільних цілей мешканців Корюківської територіальної громади.

***Ключові слова:** патріотизм, Корюківська територіальна громада, соціокультурна діяльність.*

«Російсько-українська війна продемонструвала реальну загрозу зникнення України з політичної карти світу. Вона спонукала владу й український народ згуртуватись, мобілізуватись, здивувавши самих себе і світ, усвідомити свою ідентичність, національну унікальність і самодостатність, законне і невід’ємне право бути господарями на власній землі. Був задіяний людський потенціал, наявні оборонні, інформаційні ресурси та проведена велика робота щоб здобувати авторитет на світовій арені, апелюючи до глобальної спільноти» [1, с. 5-6].

Громадянська позиція щодо патріотизму – це особисте ставлення людини до своєї країни, яскраво виражене усвідомлення її цінностей, історії, культури, бажання робити внесок у розвиток суспільства. Щоб

сформувати громадянську позицію людей щодо патріотизму владі потрібно:

1. Надати громадянам широкий доступ до інформації про історію, традиції, досягнення країни та різні аспекти патріотизму.
2. Виховувати та повсякчас підкреслювати важливість таких цінностей як свобода, справедливість, толерантність, які є основою патріотизму.
3. Сприяти участі людей в громадських ініціативах та заходах, які підтримують розвиток та вдосконалення країни.
4. Підтримувати та заохочувати всілякі виразні форми творчості та мистецтва, що відображають національний дух.
5. Презентувати позитивні приклади для наслідування, успіхи та досягнення людей, які своїми діями зробили внесок у розвиток України.
6. Надавати у доступній формі та повному обсязі інформацію про структуру та функціонування суспільства.
7. Сприяти відкритому діалогу та співпраці між різними групами громадян для формування спільної громадянської позиції.

Формування патріотичної позиції громадян включає різноманітні педагогічні і соціальні заходи для поглиблення розуміння та підтримки цінностей, пов'язаних з гідністю та обов'язком перед Батьківщиною.

Цьому питанню приділяється багато уваги в Корюківській об'єднаній територіальній громаді. Сучасна Корюківка — одне з перспективних міст Чернігівської області. У Корюківці діє 3 ліцеї, а у ОТГ – 10, школа мистецтв, спортивна школа, будинок культури, бібліотека з філіями, історичний музей, територіальний центр обслуговування громадян та молодіжний центр «КУБ». Заклади освіти і культури активно співпрацюють з Червоним Хрестом, працівники якого надають гуманітарну та психологічну допомогу, а також проводять для всіх верст населення заходи по наданню першої медичної допомоги [2].

Одним із прикладів єдності та патріотизму серед місцевого населення стала ініціатива директорки міського будинку культури Олени

Литвинової по організації аматорського театру. Першою виставою була комедійна п'єса Михайла Старицького «За двома зайцями». Переповнена глядацька зала міського будинку культури бурхливими оваціями супроводжувала гру акторів-аматорів, серед яких – місцеві службовці, працівники установ і організацій, колективи будинку культури. Також в їх виконанні були зіграні такі вистави, як «Вечори на хуторі біля Диканьки» та «Сорочинський ярмарок». Такі заходи допомагають популяризувати українські твори мистецтва та згуртовувати людей [3].

Розвиваючи патріотизм у молоді, потрібно формувати покоління громадян, які мають відчуття власної відповідальності за майбутнє своєї країни та готові активно сприяти її розвитку. Саме тому з 2018 року у місті Корюківка функціонує молодіжний центр «КУБ», на базі якого було проведено велика кількість заходів: майстер-класи, кінопокази, творчі вечори, зустрічі з відомими людьми, профорієнтаційні проєкти, танці, клуби настільних ігор, тренінги, конференції, форуми.

З початком війни молодіжний центр став гуманітарним штабом, де місцеві та внутрішньо переміщені особи (ВПО) могли отримати необхідну допомогу. За ініціативи молодіжного центру була розроблена програма щодо участі шкільної молоді в бюджеті громади. Робота досвідченої команди МЦ «КУБ» спонукає молодь до активності та ініціативності. Ці ініціативи потрібно починати ще зі шкільної парти — дбати про свій простір, свою школу, адже все починається з маленького.

Чудовим прикладом згуртованості та командної роботи за для покращення умов проживання є «Полювання на пластик». У руках «мисливців» замість рушниць – гумові рукавички та величезні пакети для «здобичі». Акція «Полювання на пластик» вже проводиться сьомий рік поспіль. Спочатку її проводила ГО «Альтернатива», а тепер і МЦ «КУБ».

Прикладом того, як молоді можна з користю провести дозвілля стали заняття з історії. Вони важливі та завжди на часі і підрастаюче покоління це розуміє та постійно їх відвідує, адже це ще й можливість підготуватися

до НМТ. Кожен бажаючий, який цікавиться історією нашої країни може стати слухачем занять.

Молодіжний центр допомагає творчо розвиватися молоді громади. Чудовим прикладом тому стали зйомки фільму «Неповнолітні». Корюківські підлітки самі зняли фільм про перше кохання і показали його на великому екрані. У зйомках брали участь близько шести десятків підлітків. Жодного професійного актора чи спеціаліста до роботи над фільмом не залучали. Єдине, що робили в професійній студії – саундтрек до фільму. Апаратура, яку використовували у зйомках, також не була професійною і купувалась на гроші спонсорів. Завдяки допомозі поліції у фільмі з'явилися кадри видів міста з висоти пташиного польоту. Небайдужі мешканці допомагали коштами для фільму. Такий захід є чудовим прикладом того, як можна цікаво провести час, розкрити свої таланти та згуртуватися заради спільної мети [4].

Велику роль у ціннісному світосприйнятті сучасних українців сьогодні відіграє патріотизм. В умовах війни він визначається глибокою відданістю та любов'ю до своєї країни. Це питання є актуальним і складним, оскільки воно включає низку аспектів: військову службу, громадську підтримку та національну єдність. Сьогодні неважливо, якої людина статі або віку, головне який внесок вона робить в перемогу своєї країни.

Яскравим прикладом єдності на початку війни в місті Корюківка став випадок 27 лютого 2022 року, коли неозброєні жителі Корюківки зупинили на в'їзді до міста ворожу колону військової техніки та змусили росіян відступити.

Сьогодні також молодь, яка незважаючи на те, що Корюківська ОТГ знаходиться по сусідству з країною агресором, продовжує проводити заходи для збору коштів на потреби Збройних Сил України. Чудовим прикладом стали міні-концерти, на яких молодь має змогу продемонструвати свої таланти, а глядачі допомогти коштами ЗСУ та

отримати чудові враження. Молодіжний центр теж постійно долучається до зборів, організовуючі різні челенджи такі як «ЖМУ за ЗСУ», «Ритм Перемоги», «Дякую ЗСУ». Вони ширяться всією Україною і тим самим допомагають робити збори та дозволяють цікаво провести час.

Великий волонтерський внесок зробила корюківчанка Наталія Колобашкіна, працівниця Центру надання соціальних послуг, разом зі своїми підопічними, яких вона залучає до роботи і волонтерства. Пам'ятаючи, що людина — істота соціальна і має приносити користь суспільству та відчувати власну потрібність та значимість, вони перетворили свій Центр на волонтерський хаб. До роботи долучилися понад 100 місцевих жителів. Ті, хто можуть приходили до центру, почали плести маскувальні сітки. Кожного дня вони удосконалюють свою майстерність, плетуть сітки з агроволокна. Кілометри їх маскувальних сіток допомагають нашим воїнам у зоні бойових дій. Також волонтери освоїли технологію виготовлення окопних свічок, а жінки ще плетуть килимки та шкарпетки. Хтось працює вдома, хтось приходить до Центру. У літній період вони збирали трави, сушили та виготовляли чаї для захисників. Волонтери проводили майстер-клас для ВПО з приготування місцевої страви – тушкованих гурків, організовували благодійні ярмарки для містян, а зібрані кошти перераховували на допомогу військовим. Такі приклади доводять, що кожен бажаючий, який хоче і має змогу допомогти, наближає нашу країну до перемоги.

Отже, патріотизм, який виявляється через соціокультурну діяльність, залишається ключовим елементом становлення національної ідентичності та єднання суспільства. Ініціативи, спрямовані на прояв і підтримку патріотичних цінностей, не лише сприяють розвитку культурного простору, але й впливають на громадянську активність. У взаємодії освіти, традицій і громадських ініціатив формується глибокий зв'язок між патріотизмом та соціокультурним розвитком, сприяючи збереженню і підтримці національного духу.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації. Київ. 2022. 64 с.
2. Вікіпедія – вільна енциклопедія. Корюківка. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 13.11.2023)
3. Офіційний вебпортал Корюківської міської ради. Феєрична прем'єра вистави «За двома зайцями». URL: <https://koryukivka-rada.gov.ua/2019/05/feerychna-prem-vera-vystavy-za-dvoma-zajtsyamy/> (дата звернення 13.11.2023)
4. Рубей Н. У Корюківці знімають фільм «Неповнолітні». Актори місцеві, 16-річний режисер з Києва. URL: <https://susidy.city/articles/154950/u-koryukivci-znimayut-film-nepovnolitni-aktori-miscevi-16-richnij-rezhiser-z-kiyeva> (дата звернення 13.11.2023).

УДК 329.733:[316.7:379.3]

Поліщук С.

студентка 3 курсу

спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: **Сирота Л.**

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціокультурного менеджменту,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА РОЗВИТОК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СКЛАДОВОЇ УКРАЇНИ

Дана наукова стаття розглядає важливий аспект взаємодії інститутів громадянського суспільства та їх вплив на розвиток соціокультурної сфери України. Розглянуто сутність поняття «інститут громадянського суспільства» та «соціокультурна сфера». Стаття висвітлює методи та механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства у соціокультурній сфері, їх роль у сприянні розвитку освіти, культури, мистецтва та інших ключових аспектів національної ідентичності. Особлива увага приділяється взаємодії громадських організацій з урядовими структурами, щоб визначити оптимальні стратегії спільної дії для досягнення позитивних змін у згаданій сфері.

Дослідження базується на аналізі конкретних прикладів успішних інститутів громадянського суспільства та їх впливу на підвищення рівня культурної освіченості та соціальної активності громадян. Окреслюються проблеми, які можуть ускладнювати цей процес, та запропоновані можливі шляхи вирішення.

Ключові слова: інститути громадянського суспільства, громадська організація, благодійний фонд, урядові структури, соціокультурна сфера, соціальні ініціативи, розвиток.

Актуальність теми. Актуальність теми, яка розглядається у даній науковій статті надзвичайно важлива в сучасному контексті. Можна обґрунтувати декілька ключових аспектів, що виправдовують її своєчасність.

По-перше, Україна переживає період інтенсивних змін у політичній, економічній та соціокультурній сферах. Розгляд питання впливу інститутів громадянського суспільства на соціокультурний розвиток стає актуальним у контексті вирішення нових викликів та проблем. По-друге, зростаюча потреба в зміцненні національної ідентичності та розвитку культурного спадку робить важливим дослідження взаємодії громадських інститутів з соціокультурним середовищем.

Також можемо прослідкувати зміни в урядовій політиці та стратегіях розвитку. Оскільки влада в Україні активно впроваджує реформи та зміни, розуміння та оцінка внеску громадських організацій та інших інститутів громадянського суспільства стає критичною для оптимального впливу на соціокультурний розвиток.

Потреба у підвищенні рівня соціальної свідомості та активності громадян є передовою. Вивчення того, як інституції громадянського суспільства можуть сприяти підвищенню рівня соціальної свідомості та активності серед населення, має велике значення для сталого розвитку. Отже, стаття не лише висвітлює теоретичні аспекти взаємодії інститутів громадянського суспільства із соціокультурною складовою, але також надає практичні рекомендації, що можуть мати безпосередній вплив на сучасний розвиток України.

Аналіз досліджень та публікацій. Як своєрідний світоглядний феномен, громадянське суспільство розглядалося й аналізувалося вітчизняними та зарубіжними науковцями. Цікаві спостереження щодо ідеї інститутів громадянського суспільства можна зустріти у працях

українських правників, політологів і публіцистів XIX–XX ст., зокрема у В. Винниченка, М. Грушевського, М. Драгоманова, Б. Кістяківського, В. Липинського, С. Подолинського. Останнім часом вагомими у цьому зв'язку є наукові доробки багатьох сучасних дослідників, таких як В. Корнієнко. Окремі аспекти взаємозв'язку громадянського суспільства з державою досліджували В. Безверхий, В. Воловик, Ю. Волошин, К. Гаджієв, Л. Герасіна, В. Дудченко, О. Зайчук, С. Кириченко, В. та багато інших науковців. Питання міжнародного досвіду у діяльності громадських організацій, об'єднань, фондів розглядались у наукових працях, Е. Арато, Г. Арентт, А. Блека, Ю. Габермаса, Е. Гелнера, Р. Дарендорфа, Д. Кіна, Л. Колаковські, Дж. Л. Коена, Р. Патнема, А. Селігмена, Ж. Кермана та ін. Однак більш детального висвітлення потребує питання впливу інститутів громадянського суспільства, зокрема громадських організацій, на соціокультурну сферу життя в Україні та їхній вклад у розвиток держави загалом.

Мета статті. Дослідження спрямоване на ретельний аналіз впливу інститутів громадянського суспільства на соціокультурний розвиток України з метою розкриття ключових механізмів та визначення ролі цих інститутів у формуванні та модернізації культурного обличчя країни, а також в підтримці науково-дослідницької спільноти.

Виклад основного матеріалу. Інститути громадянського суспільства в Україні відіграють важливу роль у формуванні та розбудові демократії, сприяють розвитку соціокультурної складової країни. Для того аби досконало зрозуміти основні аспекти їхньої взаємодії та впливу, спочатку варто розібратись із самими поняттями «інститути громадянського суспільства» та «соціокультурна сфера».

Отже, спершу визначимося з поняттям «соціокультурна сфера». На мою думку, цю дефініцію можна охарактеризувати наступним чином: соціокультурна сфера – це компонент суспільного життя, що включає в себе соціальні та культурні аспекти. Ця сфера охоплює різноманітні

елементи життя суспільства, такі як мова, мистецтво, релігія, звичаї, соціальні норми, цінності, традиції, освіта, наука, засоби масової інформації та багато інших культурних та соціальних проявів. У соціокультурній сфері формується і виражається ідентичність суспільства, визначаються його цінності, стандарти поведінки та культурний кодекс. Вона є важливим аспектом розуміння суспільства, його розвитку та трансформації, оскільки впливає на сприйняття світу, взаємини між людьми, формування індивідуальних, колективних ідентичностей та розвинутого громадянського суспільства.

Як відомо, розвинуте громадянське суспільство є невід'ємною складовою всіх демократичних правових держав світу. Очевидно, і навіть аксіоматично, що сильна держава неможлива без нього. Прийнято вважати, що в основі розвинутого громадянського суспільства лежить активна діяльність інститутів громадянського суспільства. При цьому, термін «інститути громадянського суспільства» є настільки поширеним, що має декілька значень. Під ним розуміють: суб'єктів, які в процесі своєї діяльності формують суспільні відносини, спрямовані на утвердження громадянського суспільства; інститути, які об'єднують у своєму складі норми конституційного та інших галузей права, що регулюють суспільні відносини у відповідній сфері і виступають складовими елементами багатовимірної системи конституційного права України; узагальнюючу назву для всіх упорядкованих і структурованих виявів громадянського суспільства тощо. Всі ці підходи заслуговують на увагу і, одночасно, жоден із них не має монополії на істину.

Разом із тим, логічним, хоча й не остаточним завершенням будь-якої правової дискусії, є унормування її предмету в чинному законодавстві. До недавнього часу, дефініція «інститут громадянського суспільства» не була унормованою в законах і підзаконних актах України, що породжувало певні проблеми в конституційній правотворчій і правозастосовній діяльності. Проте Постановою Кабінету Міністрів

України про порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади від 5 листопада 2008 р. № 976 [9], було унормовано поняття інститутів громадянського суспільства. Відповідно до абзацу другого пункту, до інститутів громадянського суспільства віднесено: громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні і релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства.

Таким чином, вперше в історії державотворення та правотворення незалежної України інститути громадянського суспільства перестали бути виключно філософською чи політологічною категорією, а були унормовані як система суб'єктів, наділених правами і обов'язками [10] щодо відстоювання своїх легітимних інтересів у процесі подальшої розбудови громадянського суспільства в Україні та участі в управлінні державними справами, зокрема, у формуванні та реалізації державної правової політики. Отже можемо стверджувати, що вони безпосередньо залучені до прийняття рішень та однозначно впливають на розвиток соціокультурної сфери в Україні.

Якщо проаналізувати громадські організації, об'єднання та інші органи самоорганізації населення в Україні, то можна прослідкувати основні їхні напрямки роботи. Як правило вони всі напряму пов'язані з розбудовою соціокультурної сфери.

Ось деякі загальні напрямки їхньої діяльності:

1. *Захист прав та свобод громадян, соціальна допомога.* Інститути громадянського суспільства можуть виступати як захисники прав людини та громадянських свобод. Деякі з них фокусуються на розвитку соціальних програм та допомозі вразливим групам населення. Вони можуть надавати юридичну допомогу, сприяти правозахисним кампаніям, робити тиск на владу для забезпечення дотримання прав людини, а також

допомагати людям, які опинилися в складних життєвих ситуаціях, або іншим групам, що потребують підтримки. Наприклад такі організації як «Право на захист», Teenergizer.

2. Інститути громадянського суспільства можуть сприяти розвитку освіти, створюючи та підтримуючи освітні програми, пропагуючи доступ до якісної як формальної так і неформальної освіти, виступаючи за права студентів (Громадська спілка «Освіторія» та багато інших).

3. *Екологічна діяльність.* Багато організацій громадянського суспільства займаються проблемами екології та природоохоронною діяльністю. Вони можуть ставити питання екологічної безпеки, боротися за збереження природних ресурсів та виступати проти негативних впливів на довкілля (ГО «Україна без сміття», «Uanimals»).

4. *Розвиток громадянської свідомості та активізація участі громадян.* Інститути громадянського суспільства можуть проводити інформаційні кампанії, тренінги та заходи, що спрямовані на збільшення громадянської свідомості та активізацію участі громадян у прийнятті рішень на різних рівнях, наприклад ГО «Волинський Інститут Права».

5. *Розвиток молодіжної політики та міжнародної співпраці.* Багато неурядових організацій в Україні, сфокусовані на розвитку молодіжної політики та співпраці із партнерами за кордоном. Вони розвивають молодь, а також залучають міжнародних грантерів для інвестицій в українське суспільство та розбудову. Зокрема, ГО «Молодіжна платформа», МГО «Фундація регіональних ініціатив» (ФРІ), скаутська організація «Пласт», ГО «Споріднене тепло».

Не можна не сказати, що із початком бойових дій на території України, важливим напрямком роботи усіх інституцій громадянського суспільства стало – волонтерство. Серед найвідоміших неурядових волонтерських організацій – «Крила Фенікса», «Повернись живим», «АНГАР» та багато інших. Варто також зазначити, що з початком повномасштабного вторгнення, абсолютно усі громадські організації,

об'єднання та фонди, визначили волонтерство ще одним напрямком своєї роботи, тому зараз в Україні, не має організації, яка б не допомагала наближати перемогу!

Висновки. Інститути громадянського суспільства є одночасно незалежними від урядового впливу організаціями, які діють на користь громади та суспільства загалом, але також є потужними важелями впливу на владні структури та прийняття рішень в державі. Їх діяльність спрямована на різноманітні сфери, і вони грають важливу роль у розвитку демократії, прав людини, соціальної справедливості, миру та інших аспектів громадянського суспільства і безпосередньо впливають на розвиток соціокультурної сфери життя в Україні.

Список використаних джерел

1. Корнієнко В.О. Інститути громадянського суспільства та української держави: правові витоки. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць*. Одеса: Юрид. л-ра. 2006. Вип. 29. С. 210-213.
2. Корнієнко В.О. Дослідження взаємодії громадянського суспільства і держави. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць*. Одеса: Юрид. л-ра. 2007. Вип. 34. С. 257-264.
3. Корнієнко В.О. Розбудова українського громадянського суспільства: правові основи та існуючі проблеми. *Правова держава*. 2007. № 9. С. 35-40.
4. Корнієнко В.О. Феномен влади і громадянське суспільство. Запорізькі правові читання: Тези доп. / За заг. ред. С.М. Тимченка і Т.О. Коломoeць. Запоріжжя: ЗНУ, 2007. С. 24-28.
5. Дарендорф Р. Майбутнє соціальної держави. *In: New Criticism*, Франкфурт-на-Майні, 1996.
6. Михайловська О. Держава і розвиток інститутів громадянського суспільства. *Політичний менеджмент*. № 3. 2005. С. 108–114. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8774/10-mihaylovska.pdf?sequence=1>
7. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>
8. Громадянське суспільство і влада: нормативно-правова база. URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/normativno-pravova-baza>

Самойленко О.

студентка 2 курсу ОР «Магістр»

спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Науковий керівник: **Титова Н.**

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри професійної підготовки,

документознавства та публічного управління

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Метою доповіді є розгляд проблеми поширення інформаційно-психологічного впливу дезінформації та роль вищої освіти в протидії йому. Дезінформація розповсюджується переважно через Інтернет та соціальні мережі зі значною швидкістю, впливаючи на населення і його настрої, а тому важливо вміти розпізнавати її, аналізувати джерела, критично мислити та не піддаватись обману. Розвиток медіаграмотності та стійкості до негативних впливів допоможе не лише захистити особистість, а й створити стійке суспільство з громадською довірою.

Ключові слова: дезінформація, вища освіта, інформаційний вплив, медіаграмотність

У сучасному світі з розвитком технологій і цифрових медіа розповсюдження інформації набуло надзвичайно високої швидкості. Люди сьогодні не лише отримують таку кількість інформації як ніколи раніше, а й самі її створюють та поширюють через соціальні мережі, веб-сайти та месенджери. Однак, ця тенденція також має свої ризики у вигляді дезінформації, фейкових новин та неперевіраних фактів. Інформація може розповсюджуватися швидше, ніж можемо встигнути її перевірити, що часто призводить до оприлюднення недостовірної інформації, маніпуляції громадською думкою та формування хибного враження про події. Важливо зауважити, що для України питання протидії негативним інформаційним впливам з урахуванням ситуації в країні через війну є надзвичайно актуальним та вимагає комплексного підходу і постійного вдосконалення стратегій у сфері інформаційної

безпеки та медіаграмотності.

За даними опитування USAID (Агентства США з міжнародного розвитку) -Internews (Інтерньюз) щодо споживання медіа «Українські медіа, ставлення та довіра у 2022 р.» «у 2022 році відбулися суттєві медіани у споживанні новин – скоротилося споживання ТБ, радіо, преси та інтернет-сайтів (найбільше ТБ), а аудиторія новин перейшла переважно в соціальні мережі» [10, с.4]. Соціальні мережі надають миттєвий доступ до новин, адаптують контент до інтересів користувача, дозволяють взаємодіяти, коментувати, ділитися думками, а отже відчувати залученість – це робить соцмережі одними з основних джерел новин. В опитуванні також відмічено, що зросла кількість споживачів, які звертають увагу на джерело новин, адже знають про поширення недостовірних матеріалів та дезінформації [10, с.6]. В англійській мові термін «дезінформація» має два тотожних поняття: disinformation (дезінформація) – це розповсюдження неправдивої інформації з метою обману людей [7], та misinformation (мізінформація) - помилкова інформація або факт, що невірно інформує людей [8], проте не має свідомого наміру ввести в оману. Дезінформація активно використовується як один із способів інформаційно-психологічного впливу, адже її цільове призначення може мати різну мету, включаючи політичну пропаганду, формування або підтримку певного світогляду, сприяння конкретним інтересам чи виклик паніки та хаосу, дискредитація командування держави, зміщення інформаційного фокусу на поразки та невдачі, розповсюдження наративів про зраду тощо. «Інформаційно-психологічний вплив – це вплив на свідомість та підсвідомість особистості й населення з метою внесення змін у їхню поведінку і світогляд» [2, с.10]. З початком війни в Україні медіа переважно використовують термін «інформаційно-психологічна операція» (далі - ІПО), що означає військову діяльність, яка передбачає спроби вплинути на переконання та душевний стан противника [9]. За визначенням з сайту

Центру протидії дезінформації ІІсО – «комплекс заходів з поширення спеціально підготовленої інформації задля впливу на емоції, почуття, поведінку людей, сформувавши таким чином громадську думку у потрібному руслі» [5]. Так на думку Ю. Шмаленко «інформаційний простір став важливим полем битви, де використовуються різноманітні засоби впливу на масову свідомість, які мають значний вплив на результати конфлікту» [6, с.226]. Оскільки цілі ІІсО не лише підірвати довіру до уряду в середині країни, а і спотворити імідж України за кордоном та таким чином вплинути на допомогу та підтримку іноземних партнерів.

Дезінформація становить суттєву небезпеку, руйнуючи довіру людей до офіційних ЗМІ, до політичного керівництва, інших державних установ. Вона створюється ворожими агентами для переконання в брехні, маніпулювання, підбурювання суспільства, розпалювання екстремізму, і нарешті для того, щоб люди більше не могли відрізнити правду від вигадки. Все це призводить до ослаблення суспільства і втрати урядом підтримки своїх громадян, а тому вимагає рішучих кроків. На основі підходу Альянсу НАТО до глобального протистояння поширенню дезінформації можна виділити основні заходи протидії:

- розуміння інформаційного середовища, що передбачає постійний моніторинг і аналіз інформації та оцінку ефективності власних комунікацій з громадськістю;

- взаємодія з громадськістю - це розповсюдження правдивої інформації на випередження, передбачаючи появу ворожих наративів на відповідну тему;

- викриття основних випадків дезінформації у випадку їх широкого поширення, спростовуючи міфи та безпосередньо відповідаючи на них;

- координація з союзниками і партнерами, що означає не лише співпрацю з урядами інших країн та міжнародних союзів, а і об'єднання спільною метою задля розроблення стратегій і запобіганню поширенню

дезінформації з різними приватними компаніями, медіа, соцмережами, громадськими організаціями і науковою спільнотою [11].

Зважаючи на значний вплив дезінформації на політичні процеси та суспільні настрої, на стрімкий розвиток технологій та недостатній рівень цифрової грамотності населення, Указом президента № 685/2021 від 28.12.2021р. було затверджено Стратегію інформаційної безпеки, реалізація якої розрахована до 2025 року. Однією із стратегічних цілей є «підвищення рівня медіакультури та медіаграмотності суспільства» [4], досягнення якої передбачається шляхом в тому числі проведення відповідних просвітницьких кампаній задля розвитку критичного мислення у населення та навичок перевірки фактів і розпізнавання маніпуляційних технік. Сьогодні медіаосвіта, як елемент навчального процесу, має готувати особистість до безпечної та ефективної взаємодії в інформаційному просторі. Навчальні програми та дисципліни в закладах вищої освіти, курси, тренінги, проекти відіграють важливу роль у здобутті студентами практичного досвіду та знань, що знадобляться в реальному житті та у професійній діяльності. Будь яка спеціальність вимагає вміння апелювати фактами, а отже - навичок виокремлювати лише достовірну інформацію, відсіюючи зайве, що дозволяє приймати більш обґрунтовані та розсудливі рішення на основі об'єктивних даних.

Дослідження ГО «Детектор Медіа» «Індекс медіаграмотності українців: 2020-2022» показало, що загальний індекс медіаграмотності суттєво змінився за ці 3 роки з 55% до 81% [1], Серед аудиторії з високим рівнем медіаграмотності переважають споживачі 26-45 років (69%), частка молоді 18-24 років становить 18%; 60% в цій групі мають вищу або незакінчену вищу освіту. До того ж у звіті зазначається, що «чим нижче освітній статус, тим нижче рівень медіаграмотності» [1]. При здобутті вищої освіти люди отримують ширше розуміння різноманітних тем, вивчаючи різні дисципліни, що дозволяє їм легше виявляти невідповідності чи неправду, і як наслідок не піддаватись інформаційно-

психологічного впливу. Студентів навчають, як орієнтуватися у величезних масивах інформації, систематизувати, аналізувати та критично оцінювати її, ставити під сумнів та шукати першоджерела. А отже завдання сучасної освіти – виховати свідомого громадянина, всебічно розвинену особистість, яка може критично мислити та орієнтуватись в значних об'ємах інформації та можливостях новітніх технологій.

Одним з рішень в освіті, спрямованих на розвиток критичного мислення та інформаційної гігієни, стала комплексна програма Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність», що включає різні проекти для напрацювання навичок роботи з інформацією, як, наприклад, проект «Вивчай та розрізняй: посилення стійкості та протидія дезінформації під час війни» (2022-2023), створений з метою «формування поінформованого і стійкого до інформаційних впливів суспільства та активного населення, яке може об'єднатися як всередині України, так і в усьому світі, щоб протистояти кремлівській пропаганді, що спрямована на спотворення правди та знищення суверенітету України» [3]. Цільовою аудиторією проекту є викладачі педагогічної освіти, студенти закладів вищої освіти, держслужбовці, лідери думок та ін. Навчання передбачає цикл відкритих лекцій від провідних спеціалістів та інформаційно-навчальні матеріали. І, як результат, за попередні роки (2019–2021) 1214 викладачів закладів освіти (в тому числі 25 з інститутів післядипломної освіти і 21 із закладів вищої освіти) вже підвищили свій рівень знань щодо протидії дезінформації [3], а отже передадуть отримані знання далі. Програма виконується за підтримки уряду України, Посольства США, Міністерства закордонних справ і міжнародного розвитку Великої Британії.

Аналізуючи значимість вищої освіти в протидії інформаційно-психологічному впливу дезінформації можна виділити аспекти, важливі для її безумовної ефективності в досягненні цілей. По-перше, безперечно

велику роль відіграє підтримка держави та сприяння в реалізації ініціатив. По-друге, курс на дотримання довгострокового системного підходу, щоб забезпечити стабільні і послідовні результати. Наступним варто назвати коригування навчальних планів згідно рівня початкових навичок здобувачів освіти. Створення доступних баз даних корисних ресурсів, до яких можна звертатись за необхідністю. Та обов'язково регулярно переглядати й оновлювати програми, модернізувати курси, щоб вони лишались актуальними.

Отже, соціальні мережі та Інтернет в цілому призвели до стрімкого поширення інформації, що в свою чергу збільшило швидкість розповсюдження дезінформації. Уряди держав та міжнародні організації намагаються знайти шляхи ефективного протистояння інформаційним впливам, а для України, як воюючої країни, питання розробки стратегій і рішень для боротьби з дезінформацією стоїть надзвичайно гостро. Одним із важелів у відповідь на обман та маніпуляції є залучення освіти як інструмента в протидії впливу інформаційного втручання.

Список використаних джерел

1. Детектор Медіа. Аналітичний звіт за результатами комплексного дослідження: Індекс медіаграмотності українців: 2020-2022. <https://detector.media/infospace/article/210210/2023-04-18-indeks-mediagramotnosti-ukraintsiv-2020-2022-povna-versiya/> (дата звернення 18.11.2023)
2. Жарков Я.М., Компанцева Л.Ф., Остроухов В.В., Петрик В.М., Присяжнюк. М.М., Скулиш Є.Д. за заг. ред. Є.Д.Скулиша. Історія інформаційно-психологічного протистояння: підруч. Київ: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. 212 с. URL: https://mil.knu.ua/files/8_367228400.pdf (дата звернення 18.11.2023)
3. Міністерство освіти та науки України. Проєкт «Вивчай та розрізняй: посилення стійкості та протидія дезінформації під час війни» (2022-2023). URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizacijami/rada-mizhnarodnih-naukovih-doslidzen-ta-obminiv-irex/programa-vivchaj-ta-rozriznyaj-infomedijna-gramotnist/proyekt-vivchaj-ta-rozriznyaj-posilennya-stijkosti-ta-protidiya-dezinformaciyi-pid-chas-vijni-2022-2023> (дата звернення 18.11.2023)
4. Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. Стратегія інформаційної безпеки. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (дата звернення 18.11.2023)

5. Центр протидії інформації. Яка мета головних кремлівських ІПСО у війні проти України. URL: <https://cpd.gov.ua/main/yaka-meta-golovnyh-kremlivskyh-ipso-u-vijni-protu-ukrayiny/> (дата звернення 18.11.2023)
6. Шмаленко Ю.І. Використання інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) у сучасній війні в Україні. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (19 травня 2023 р). Одеса: Юридика. 2023. Т. 1. 790 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/26104> (дата звернення 18.11.2023)
7. Cambridge Dictionary. Disinformation. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/disinformation> (Last accessed: 18.11.2023)
8. Cambridge Dictionary. Misinformation. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/misinformation> (Last accessed: 18.11.2023)
9. Cambridge Dictionary. PSYCH OPS. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/psych-ops?q=psy+ops> (Last accessed: 18.11.2023)
10. Internews. Опитування USAID-Internews щодо споживання медіа: Українські медіа, ставлення та довіра у 2022 р. 2022. 101с. URL: https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/Ukrainski-media-stavlennia-ta-dovira-2022-1.pdf?fbclid=IwAR0_rGu7tsO97K7zBxYprP7Q6s9VN6oFhcIZ6ElsOZCwTiyCbX8NL A3Pz8M (дата звернення 18.11.2023)
11. NATO. Підхід НАТО у галузі боротьби з дезінформацією URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_219728.htm (дата звернення 18.11.2023)

УДК 378.3

Смакова Л.

студентка 2 курсу ОР «Магістр»

спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Львівська національна академія мистецтв

Науковий керівник: **Дацко О.**

доктор економічних наук, доцент,

завідувач кафедри менеджменту мистецтва

Львівська національна академія мистецтв

ГРАНТОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ МИСТЕЦЬКОМУ ЗВО

ЯК ЕФЕКТИВНИЙ КАТАЛІЗАТОР ЗМІН

(НА ПРИКЛАДІ ЛНАМ)

У сучасних конкурентних умовах та високих вимогах до якості освітнього процесу питання пошуку додаткових джерел фінансування стоїть особливо гостро для більшості державних ЗВО. Львівська національна академія мистецтв розпочала грантову діяльність із 2018 року, проте можемо відзначити значні покращення як у методичній так і матеріальній базі. Позитивна динаміка спонукає до нових проєктів

та досліджень, а практичний досвід вище зазначеного ЗВО може стати наочним взірцем для інших спеціалізованих інституцій.

Ключові слова: *грант, мистецький ЗВО, Львівська національна академія мистецтв, промоція мистецтва, Український культурний фонд.*

На сучасному етапі вища освіта зазнає суттєвих трансформацій. Забезпечення відкритості, прозорості та насамперед якості освітнього процесу, дотримання акредитаційних та ліцензійних вимог, автономізація ЗВО зумовлює нові виклики, що особливо стосуються мистецької освіти. Зокрема, для закладів вищої освіти, що проводять підготовку фахівців у галузі 02 «Культура і мистецтво» сьогодні важливо не лише надавати освітні послуги, а й провадити активну діяльність у напрямку залучення додаткових коштів та реалізації актуальних суспільно-важливих проєктів, що демонструватимуть провідне місце таких інституцій як таких, що задають вектор культурно-мистецького процесу в цілому.

Активна грантова історія Львівської національної академії мистецтв розпочалася лише декілька років тому, проте її якісні позитивні результати є очевидними. У жовтні 2018 року ЛНАМ спільно з Університетом Кардіфа (Уельс, Велика Британія) (англ. Cardiff School of Arts and Design) та агенцією економічного розвитку PPV Knowledge Networks (м. Львів) перемогла у грантовому конкурсі від Британської Ради «Creative Spark: програма підтримки підприємництва у системі освіти» [1]. Цей 5-річний проєкт спрямований на налагодження ефективної взаємодії між бізнесом та освітніми установами. Зокрема зініційоване створення Львівського дизайнерського партнерства (Lviv Design Partnership) та розроблено концепцію креативного хабу для розвитку креативного підприємництва. Найбільш активно до реалізації проєкту залучена кафедра графічного дизайну ЛНАМ, проте організатори стверджують про майбутнє поширення напрацьованих моделей на всі освітні програми навчального закладу. Також у рамках цього проєкту відбувається розробка стратегії ЛНАМ до 2031 року за залученням багатьох сторін до обговорення (студентів, працівників, представників

бізнесу та проєктних партнерів закладу). Планується визначення пріоритетів та позиціонування ЛНАМ в середовищі міста загалом та сфері креативних індустрій зокрема [2].

Однак, найбільш репрезентативною інституцією, яка вже протягом декількох років надає відкриті можливості для реалізації проєктів, в тому числі і освітнього скерування є Український культурний фонд. Це державна організація, за підтримки якої на базі ЛНАМ було успішно реалізовано низку проєктів. Так з 5 по 14 жовтня 2019 року відбувся 11-ий Міжнародний симпозіум гутного скла у Львові – найтриваліший у світі захід художників-склярів, який налічує 30-літню історію й проводиться кожні 3 роки. 50 митців із 20 країн світу протягом 10 днів працювали пліч-о-пліч із представниками кафедри художнього скла ЛНАМ [3]. Молоде покоління художників-склярів мало змогу не просто поспілкуватися із видатними професіоналами, а й побачити їх за роботою. У рамках заходу була реалізована багатовекторна освітня програма, яка зіграла важливу роль у популяризації мистецької освіти у цій галузі, а також спричинила фахові дискусії. Окрім цього відвідувачам було запропоновано ряд виставкових проєктів, не лише у Львові, а й у Києві. Щорічний випуск високопрофесійних вузькоспеціалізованих фахівців ЛНАМ є вкрай важливим соціальним фактором. Збільшення інтересу в суспільстві до автентичних виробів та творів мистецтва розширює ринок та зумовлює попит. Тенденція зацікавлення міжнародного мистецького середовища гутною технікою, розвитком та підтримкою історичного осередку з кожним роком відчутніша.

Безпосередньо до освітньої тематики у галузі художнього скла апелював проєкт I Міжнародної резиденції «European glass education» у ЛНАМ. Він не лише отримав грантову підтримку від Українського культурного фонду, а й увійшов у Топ-15 найкращих заходів 2020 року, які були профінансовані інституцією [3]. До участі окрім вітчизняних резидентів було залучено і представників кафедр художнього скла із 5

країн Східної Європи (онлайн у зв'язку із карантинними обмеженнями). Долучитися до події могли студенти усіх мистецьких напрямків. У рамках події вони виконали творчі роботи, які були експоновані на підсумковій виставці. Захід вирізнявся потужною освітньо-лекційною складовою: онлайн-конференції із закордонними професорами, лекції та творчі зустрічі. Даний проєкт став яскравим прикладом якісної міжсекторальної співпраці, яка в результаті зумовила створення багаторівневого культурного продукту. Міжнародна резиденція «European glass education» – це каталізатор змін в освітньому процесі кафедри художнього скла ЛНАМ з урахуванням найкращих світових практик.

Важливим структурним підрозділом ЛНАМ є відділ видавництва та інформації, який, зокрема, координує діяльність студентської галереї. Цей мистецький простір направлений на підтримку творчих ініціатив молоді. У 2020 році, до 5-тиріччя діяльності було розроблено проєкт «Комунікаційна кампанія галереї ЛНАМ» приурочений до 5-тиріччя діяльності, який пройшов експертний відбір та отримав грантову підтримку Українського культурного фонду в програмі «Мережі й аудиторії» [5]. Проєкт мав на меті насамперед актуалізувати комунікаційний потенціал галереї ЛНАМ як потужного динамічного мистецького осередку як Львова так і України, який ефективно функціонує в структурі закладу вищої освіти. Однак, з огляду на ситуацію із пандемією та карантинні обмеження, для повноцінної реалізації проєкту ряд запланованих заходів довелося переформатовувати та адаптовувати до нових реалій. Зокрема, у рамках проєкту був розроблений брендинг, розширено мережі співпраці із цільовими аудиторіями, а також створено ряд пізнавальних відео-матеріалів серед яких майстер-класи, лекції від провідних фахівців, онлайн-версія фестивалю «ДеАрт» та ін. Комунікаційна кампанія утвердила місце галереї у соціокультурному просторі міста, стала масштабним підсумком

5-річної діяльності та уможливила багаторівневу ефективну взаємодію.

У 2021 році IV Премія професора Андрія Бокотея для молодих художників-склярів була підтримана УКФ у рамках програми «Н.О.Р.Д.» (Навчання. Обміни. Резиденції. Дебюти). Дану щорічну ініціативу ми можемо віднести до ряду заходів, що реалізуються з метою підтримки та просування львівської школи художнього скла. Проєкт скерований на підтримку молодих митців та промоцію дебютантів, а також не має аналогів в Україні. Цьогоріч лауреатами стали лауреатами конкурсу стали випускниці кафедри художнього скла ЛНАМ Наталія Парщик із роботою «Безголосся» (1 місце), Юлія Галишин та її «Приховані наміри» (2 місце), а також студент-магістр Богдан Ломоносов із роботою «Сіль» (3 місце). Твори увійшли до колекції Музею скла у Львові, а молодим митцям була надана можливість створення авторських композицій на базі майстерень єдиної в Україні кафедри художнього скла із забезпеченням усіх матеріалів і допоміжних технічних процесів. Крім того, у галереї ЛНАМ відбулась виставка «Премія Андрія Бокотея: 2018–2021», присвячена історії проєкту. Варто відзначити, що також були створені промо-ролики про кожного лауреата з метою якісного представлення їх доробків, видані каталоги та спецвипуск мистецького часопису «7UA» [6].

Усі реалізовані проєкти в тій чи іншій мірі апелюють до студентської аудиторії і безумовно покращують якість надавання освітніх послуг. Окрім того, велика увага приділяється налагодженню комунікацій зв'язків та розвитку персональних навичок, що є необхідним у сучасному суспільстві. Реалізація грантових проєктів на базі ЛНАМ продемонструвала їх виняткову успішність в якості катализатора змін, які стосуються як матеріальної так і методичної бази. Позитивна динаміка мотивує представників ЗВО не зупинятися на досягнутому та розробляти нові стратегії вдосконалення існуючих моделей, а яскравий приклад ефективною грантовою діяльністю ЛНАМ є практичним «кейсом» для інших мистецьких ЗВО та висуває питання необхідності актуалізації

роботи у напрямку залучення додаткового фінансування від донорських інституцій.

Список використаних джерел

1. Результати реалізації 1-го року проєкту «Creative Spark» у ЛНАМ. Офіційний сайт ЛНАМ. URL: <https://lnam.edu.ua/uk/260/rezultati-realizaciji-1-go-roku-proektu-creative-spark-u-lnam-1143.html>
2. Розробка стратегії ЛНАМ. Офіційний Сайт ЛНАМ. URL: <https://lnam.edu.ua/uk/event/strategy-lnaa.html>
3. Міжнародні симпозиуми гутного скла у Львові. Офіційний сайт. URL: <https://www.glassymposium.org/home.html>
4. Культура, яка бореться за свої права. 15 найкращих українських культурних проєктів 2020 року — вибір УКФ. (2020), *NV.ua*. URL: <https://nv.ua/ukr/art/kultura-naykrashchi-ukrajinski-proyekti-za-2020-rik-ukf-novini-ukrajini-50133015.html>.
5. Комунікаційна кампанія Галереї ЛНАМ. (2020). Архів проєктів УКФ. URL: <https://ucf.in.ua/archive/607587e9d689bf67b72ceb54> (дата звернення 22.11.2021)
6. Премія професора Андрія Бокотея для молодих художників-склярів. Музей Скла у Львові. URL: <https://glassmuseuminlviv.org/events/awards/>

УДК 37: 316.7

Форостецький М.

студент 1 курсу ОР «Магістр»,
спеціальність 028 “Менеджмент соціокультурної діяльності”,
Львівська національна академія мистецтв
Науковий керівник: **Дацко О.**
доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту мистецтва
Львівська національна академія мистецтв

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

«МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ:

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Фахова передвища освіта та система освіти загалом перебувають в періоді невизначеності та постійному реформаторстві ініціатив, збереження ланки та проведення ефективного освітнього процесу є пріоритетним завданням. Заклади

освіти, що здійснюють освітній процес за спеціальністю 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» та готують молодих фахівців для ефективного менеджменту в закладах культури та мистецьких установах мають також відповідні задачі, тому аналітичний огляд стану спеціальностей у ЗФПО є частиною великої роботи зі збереження спеціальності, так і ланки освіти загалом.

Ключові слова: фахова передвища освіта, вступна кампанія, коледж, спеціальність 028 «менеджмент соціокультурної діяльності», освітньо-професійна програма.

Відповідно до звіту державної служби статистики за 2022 рік у закладах фахової передвищої освіти навчається 301765 осіб (28473 осіб на заочній формі навчання), з них 1563 особи (або 0,52 від загальної кількості здобувачів ФПО) за спеціальністю 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», це більше ніж на освітньому рівні бакалавра та магістра разом (1121 та 386 здобувачів освіти відповідно) [1]. Здобути освіту менеджера соціокультурної діяльності за освітнім рівнем фахового молодшого бакалавра в Україні можна у 2 закладах вищої та 15 закладах фахової передвищої освіти. У 2023 році на основі базової середньої освіти для вступу на фахового молодшого бакалавра заклади оголошували 74, та на основі повної середньої освіти 116 конкурсних пропозицій. Для аналізу діяльності закладів, що проводять підготовку за спеціальністю та освітніх можливостей необхідно детально розглянути їх перелік та представлені освітньо-професійні програми.

Тульчинський фаховий коледж культури має ліцензію на 100 осіб на рік навчання за спеціальністю. Відповідно до даних ЄДЕБО за освітнім рівнем фахового молодшого бакалавра освіту здобувають за освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Кінофотовідеосправа», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Народне інструментальне мистецтво (Духові та естрадні інструменти)», «Народне інструментальне мистецтво (Народні інструменти)», «Народне пісенне мистецтво». Загалом на спеціальності навчається 194 здобувачі освіти: 155 осіб за денною формою навчання та 39 осіб за заочною формою навчання. Під час вступної кампанії 2023 року на коледж

оголошував конкурсні пропозиції для вступу на освітню програму «Менеджмент соціокультурної діяльності» [2].

Комунальний заклад «Дніпропетровський фаховий мистецько-художній коледж культури» Дніпропетровської обласної ради має ліцензію за спеціальністю 30 осіб на рік навчання. Здобувають освіту в закладі за освітньо-професійною програмою «Менеджмент соціокультурної діяльності» 53 особи, з них 36 за денною формою навчання та 17 за заочною формою навчання. Під час вступної кампанії 2023 року на коледж оголошував конкурсні пропозиції за денною формою навчання на основі вступу базової середньої освіти та на основі повної середньої освіти на заочну форму навчання [3].

Житомирський фаховий коледж культури і мистецтв імені Івана Огієнка Житомирської обласної ради з ліцензією 89 осіб на рік навчання. Освіту у закладі за спеціальністю 028 здобувають за освітньо-професійними програмами: «Організація масових і театралізованих видовищ», «Організація діяльності інструментального колективу», «Організація діяльності вокально-хорового колективу». Загалом на спеціальності у закладі навчається 137 здобувачів освіти, з них 103 особи за денною формою навчання та 34 особи за заочною формою навчання [4].

Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради з ліцензією 60 осіб за спеціальністю на рік навчання. Освіту здобувають за освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Народне інструментальне мистецтво». Загалом на спеціальності навчається 52 здобувачі освіти, з них 44 особи за денною формою навчання та 8 особи за заочною формою навчання. Під час вступної кампанії 2023 року Академія оголошувала конкурсні пропозиції для вступу на ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності» за денною формою навчання на основі вступу базової

середньої освіти та на базі повної середньої освіти на заочну форму навчання [5].

Комунальний заклад «Мелітопольський фаховий коледж культури і мистецтв» Запорізької обласної ради з ліцензією 107 осіб на рік навчання за спеціальністю. За освітнім рівнем фахового молодшого бакалавра освіти здобувають за ОПП: «Видовищно-театралізовані заходи», «Народне інструментальне мистецтво (народні інструменти, духові інструменти)», «Народне пісенне мистецтво». Загалом на спеціальності у закладі навчається 81 здобувачів освіти, з них 61 особа за денною формою навчання та 20 осіб за заочною формою навчання [6].

Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш) з ліцензійною кількістю місць 140 осіб на рік навчання за спеціальністю. Освіту здобувають за ОПП: «Видовищно-театралізовані заходи», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Народне інструментальне мистецтво (духові інструменти)», «Народне інструментальне мистецтво (народні інструменти)», «Народне пісенне мистецтво». Загалом на спеціальності у закладі навчається 112 здобувачів освіти, з них 94 особи за денною формою навчання та 18 осіб за заочною формою навчання. Під час вступної кампанії 2023 року на коледж оголошував конкурсні пропозиції для вступу на ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності» за денною формою навчання на основі вступу базової середньої освіти та на основі повної середньої освіти оголошувався набір на заочну форму навчання та на старші курси за денною формою навчання на освітньо-професійні програми «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Видовищно-театралізовані заходи», «Народне інструментальне мистецтво (народні інструменти)», «Народне пісенне мистецтво», «Народне інструментальне мистецтво (духові інструменти)» [7].

Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського» з ліцензійною кількістю місць 24 особи на рік навчання. Освіту здобувають за освітньо-

професійною програмою: «Менеджмент соціокультурної діяльності». Загалом на спеціальності у закладі навчається 58 здобувачів освіти, з них 44 особи за денною формою навчання та 14 осіб за заочною формою навчання [8].

Олександрійський фаховий коледж культури і мистецтв з ліцензійною кількістю місць 75 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Народне інструментальне мистецтво (естрадно-духові інструменти)», «Народне інструментальне мистецтво (народні інструменти)», «Народне пісенне мистецтво». Загалом на спеціальності у закладі навчається 183 здобувачів освіти, з них 122 особи за денною формою навчання та 61 особа за заочною формою навчання [9].

Комунальний заклад Львівської обласної ради Львівський фаховий коледж культури і мистецтв з ліцензійною кількістю місць 80 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Кінофотовідеосправа», «Організація індустрії дозвілля», «Організація народної інструментальної творчості», «Організація народної пісенної творчості». Загалом на спеціальності у закладі навчається 183 здобувачів освіти, з них 160 особи за денною формою навчання та 13 осіб за заочною формою навчання [10].

Комунальний заклад Львівської обласної ради Самбірський фаховий коледж культури і мистецтв з ліцензійною кількістю місць 85 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Кінофотовідеосправа», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Народне інструментальне мистецтво (естрадні інструменти)», «Народне інструментальне мистецтво (Народні інструменти)», «Народне пісенне мистецтво». Загалом на спеціальності у закладі навчається 130 здобувачів освіти, з них 117 особи за денною формою навчання та 13 осіб за заочною формою навчання [11].

Гадяцький фаховий коледж культури і мистецтв ім. І.П. Котляревського з ліцензійною кількістю місць 120 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Організація діяльності інструментального колективу», «Організація діяльності вокального колективу». Загалом на спеціальності у закладі навчається 137 здобувачів освіти, з них 88 осіб за денною формою навчання та 49 осіб за заочною формою навчання [12].

Відокремлений структурний підрозділ «Дубенський фаховий коледж культури і мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету» з ліцензійною кількістю місць 40 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за наступними освітньо-професійною програмою: «Менеджмент соціокультурної діяльності». Загалом на спеціальності у закладі навчається 28 здобувачів освіти, з них 19 осіб за денною формою навчання та 9 осіб за заочною формою навчання [13].

Комунальний заклад Сумської обласної ради «Сумський фаховий коледж мистецтв і культури ім. Д.С. Бортнянського» з ліцензійною кількістю місць 100 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за наступними освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Народне інструментальне мистецтво», «Народне пісенне мистецтво». Загалом на спеціальності у закладі навчається 109 здобувачів освіти, з них 81 осіб за денною формою навчання та 28 осіб за заочною формою навчання. Під час вступної кампанії 2023 року коледж оголошував конкурсні пропозиції для вступу на ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності» [14].

Теребовлянський фаховий коледж культури і мистецтв з ліцензійною кількістю місць 55 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Народне інструментальне мистецтво (духові інструменти)», «Народне

інструментальне мистецтво (народні інструменти)», «Народне пісенне мистецтво». Загалом на спеціальності у закладі навчається 126 здобувачів освіти, з них 87 осіб за денною формою навчання та 39 осіб за заочною формою навчання. Під час вступної кампанії 2023 року коледж оголошував конкурсні пропозиції для вступу на ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності» [15].

Кам'янець-Подільський фаховий коледж культури і мистецтв з ліцензійною кількістю місць 130 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за освітньо-професійними програмами: «Видовищно-театралізовані заходи», «Кіно-, фото-, відеосправа», «Народне інструментальне мистецтво (духові інструменти)», «Народне пісенне мистецтво». Загалом на спеціальності у закладі навчається 90 здобувачів освіти, з них 89 осіб за денною формою навчання та 1 особа за заочною формою навчання [16].

Відокремлений структурний підрозділ «Канівський фаховий коледж культури і мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини» з ліцензійною кількістю місць 30 осіб на рік навчання. Освіту здобувають за ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності». Загалом на спеціальності у закладі навчається 55 здобувачів освіти, з них 39 осіб за денною формою навчання та 16 осіб за заочною формою навчання [17].

Комунальний заклад «Ніжинський фаховий коледж культури і мистецтв імені Марії Заньковецької» Чернігівської обласної ради з ліцензійною кількістю місць 119 осіб на рік навчання. освіту здобувають за ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності». Загалом на спеціальності у закладі навчається 163 здобувачів освіти, з них 133 осіб за денною формою навчання та 30 осіб за заочною формою навчання [18].

Спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» користується популярністю серед абітурієнтів у закладах фахової передвищої освіти. Представлення цієї спеціальності широко регіональне,

та формує майбутній культурно-мистецький ландшафт регіонів України та цілий прошарок креативного сектору в регіонах, що позитивно сприяє розвитку креативного потенціалу країни загалом. Представлені дані дозволяють чітко зафіксувати та порівняти актуальні дані щодо освітньо-професійних програм, кількість здобувачів освіти у закладах фахової передвищої освіти для створення ширшого експертного звіту та для обговорення у контексті законодавчих ініціатив реформування системи фахової передвищої освіти.

Список використаних джерел

1. Вища та фахова передвища освіта в Україні у 2022 році / Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/vfpo_Ukr_2022.xls (дата звернення: 30.11.2023).
2. Тульчинський фаховий коледж культури: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності.* URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/1107/> (дата звернення: 30.11.2023).
3. Комунальний заклад «Дніпропетровський фаховий мистецько-художній коледж культури» Дніпропетровської обласної ради»: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності.* URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/474/> (дата звернення: 30.11.2023).
4. Житомирський фаховий коледж культури і мистецтв імені Івана Огієнка Житомирської обласної ради: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності.* URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/508/> (дата звернення: 30.11.2023).
5. Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності.* URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/6689/> (дата звернення: 30.11.2023).
6. Комунальний заклад «Мелітопольський фаховий коледж культури і мистецтв» Запорізької обласної ради: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності.* URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/654/> (дата звернення: 30.11.2023).
7. Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш): Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності.* URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/988/> (дата звернення: 30.11.2023).
8. Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності.* URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/1373/> (дата звернення: 30.11.2023).
9. «Олександрійський фаховий коледж культури і мистецтв»: Реєстр суб'єктів

- освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/700/> (дата звернення: 30.11.2023).
10. Комунальний заклад Львівської обласної ради Львівський фаховий коледж культури і мистецтв: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/626/> (дата звернення: 30.11.2023).
 11. Комунальний заклад Львівської обласної ради Самбірський фаховий коледж культури і мистецтв: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/1269/> (дата звернення: 30.11.2023).
 12. Гадяцький фаховий коледж культури і мистецтв ім. І.П. Котляревського: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/430/> (дата звернення: 30.11.2023).
 13. Відокремлений структурний підрозділ «Дубенський фаховий коледж культури і мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету»: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/499/> (дата звернення: 30.11.2023).
 14. Комунальний заклад Сумської обласної ради «Сумський фаховий коледж мистецтв і культури ім. Д.С. Борзнянського»: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/767/> (дата звернення: 30.11.2023).
 15. Теробовлянський фаховий коледж культури і мистецтв: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/772/> (дата звернення: 30.11.2023).
 16. Кам'янець-Подільський фаховий коледж культури і мистецтв: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/1289/> (дата звернення: 30.11.2023).
 17. Відокремлений структурний підрозділ «Канівський фаховий коледж культури і мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини»: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/2615/> (дата звернення: 30.11.2023).
 18. Комунальний заклад «Ніжинський фаховий коледж культури і мистецтв імені Марії Заньковецької: Чернігівської обласної ради: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. *Заклади вищої освіти: Реєстр суб'єктів освітньої діяльності*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/673/> (дата звернення: 30.11.2023).

Белінська Л.

доктор історичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціокультурного менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка

Манзюк С.

студентка 3 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет імені Івана Франка

МОДА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У статті розглядається проблема впливу воєнного часу на розвиток моди та на споживацьку поведінку людей в Україні. Механізми моди являють собою процес створення, поширення, циркуляції та донесення до споживачів певної інформації, таким чином створюючи комунікативний процес між двома сторонами модної індустрії – творцями моди та її покупцями. Специфіка цих механізмів виявляється у глибокому впливі на свідомість та підсвідомість людей. Тому цей процес дуже чутливий до зовнішнього контексту,

Ключові слова: мода, модна поведінка, механізми моди, вплив, модний зразок, індустрія моди, модне споживання, суспільство споживання.

Майже три роки тому, коли більшість із нас поспіхом покидали свої домівки з тривожною валізою, ми навіть не здогадувалися, що одним із гучних рупорів війни може стати мода. Сьогодні ми озираємося і бачимо, що «музи не мовчали» жодного дня.

Світлана Кравченко

Війна змінює усталений ритм життя людини. Події довкола так чи інакше впливають на наш вибір вбрання. Сьогодні одяг – це не тільки зручність чи стиль, а й висловлення своєї позиції з тих чи інших питань. Тому сьогодні трагічні події в Україні активно відображають у своїх колекціях вітчизняні дизайнери та кутюр'є із світовим ім'ям. У цій статті також будемо говорити про те, як гардероб українців змінила російсько-українська війна.

Під звуки сирен і вибухів українські дизайнери зачинили свої шоуруми, але не припинили діяльності. Хтось роздав частину своїх запасів тканин зі складу на потреби вимушених переселенців і волонтерів, хтось пішов волонтерити сам, а хтось швидко переформатував виробництво під пошив термобілизни чи взуття для військових.

Зовсім скоро почали з'являтися і перші колекції, створені в умовах повномасштабної війни. Представники UFW на 2022 рік готували значну кількість масштабних проєктів, присвячених 25-річчю моди.

Однак через війну, розпочату росією, Ukrainian Fashion Week був вимушений трансформувати плани. Зокрема, організатори представили нову ініціативу «Support Ukrainian Fashion» для підтримки українських дизайнерів, у межах якої звернулися до тижнів моди у Європі та США з проханням підтримати Україну, щоб колекції талановитих дизайнерів показали на світових подіумах. Аби підтримати дизайнерів і зберегти сезон «SS 23», який опинився під загрозою, було вирішено зробити 51-сезон Ukrainian Fashion Week міжнародним. Ініціативу Support Ukrainian Fashion від UFW підтримали різні компанії, які представили колекції 43 дизайнерів з України в межах показів та в digital-форматах.

Міжнародний сезон Ukrainian Fashion Week (UFW) стартував у липні на Мальті показом Nadya Dzyak у чорних відтінках. Над колекцією дизайнерка почала працювати ще в листопаді минулого року, коли довкола було чимало розмов про початок повномасштабної війни. «Якщо раніше в колекціях Nadya Dzyak було багато яскравих кольорів та відтінків, адже саме вони надихали дизайнерку, то після 24 лютого чорнота стала відображенням стану її душі», – пояснює голова медіадепартаменту Ukrainian Fashion Week Єлизавета Ущека. Представлені під час Budapest Central European Fashion Week у рамках колективного шоу колекції українських брендів Kir Khartley, Starchak та Yadviga Netyksha також стали відображенням сприйняття дизайнерами війни.

Поєднання елементів мілітарі з квітами у колекції бренду Yadviga Netyksha стали символом спаплюжених українських степів. Колекція «Ukrainian winter-summer 2022» дизайнера бренду Kir Khartley отримала назву «Свобода». Під час її створення митець надихався силою жіночого духу.

Водночас колекція Starchak «Ukrainian winter-summer 2022» стала оповіддю про трагедію українських міст, які постраждали від російського вторгнення. Вишивка назв населених пунктів була нанесена на спаплюжені гільзами, цвяхами та склом

У грудні UFW анонсував другий міжнародний сезон, а вже 21 лютого українські бренди KSENIASCHNAIDER, PASKAL і FROLOV представили колекції «FW 23-24» на «London Fashion Week». У фіналі дизайнери Ксенія Шнайдер, Джулі Паскаль та Іван Фролов вийшли, об'єднані українським прапором із логотипом UNITED24. UNITED24 – це офіційна фандрайзингова платформа, мета якої – об'єднати людей у всьому світі у прагненні підтримати Україну.

До речі, це не вперше, коли українські дизайнери використовують світові подіуми, аби нагадати про ті жахи, які сьогодні переживає їхня батьківщина. Після показу Litkovska в рамках «Kornit Fashion Week London 2022» Ліля Літковська вийшла на подіум із плакатом із написом: «Help Mariupol, Azovstal. Now». Момент видався вкрай емоційним: ані дизайнерка, ані гості не могли стримувати сліз. Саме в цей день десять автобусів із українськими військовими виїхали із заводу «Азовсталь».

Так, за два сезони в умовах повномасштабної війни UFW представили 53 бренди у Берліні, Будапешті, Копенгагені, Лос-Анджелесі, Відні, Мадриді та Лондоні. «Мода ніколи нічого не диктує, а лише відображає те, що відбувається навкруги», – говорить дослідниця моди Марина Кацура-Заїнчківська. Вона переконана, що до сучасних подій в Україні дизайнери ще тривалий час будуть повертатися знову і знову у своїх колекціях. Війна спонукатиме митців в котрий раз переосмислювати цінність людського життя.

Біль українського суспільства вже знайшов свій прояв у колекціях вітчизняних майстрів, які були представлені під час «Ukrainian Fashion Week International Season SS23». Зміни у палітрі кольорів, звернення до

українських витоків та переосмислення стародавніх традицій – лише незначна частка впливу війни на роботи наших дизайнерів.

Деякі світові бренди залишили Україну, тому вітчизняні виробники, здатні замінити західний мас-маркет, набули популярності. Також у гардеробі українців все частіше почали з'являтися речі, пов'язані безпосередньо з військовою тематикою. Мода – явище соціальне. Будь які зміни у суспільстві змінюють Fashion-індустрію.

Після початку повномасштабного російського вторгнення індустрія моди в Україні суттєво змінилася. Змінилося і ставлення українців до оновлення гардеробу. Тепер в пріоритеті зручні та практичні речі, які легко вмістить валіза. А ще – які будуть показувати світові проукраїнську позицію. Українські виробники почали активно виготовляти одяг з традиційною вишивкою, патріотичними символами та кольорами.

Люди стали більше уваги звертати як на українські бренди, так і на одяг з етномотивами та українською символікою. Наше вбрання – це спосіб комунікації зі світом. Після 24 лютого світ побачило багато патріотичних колекцій від усіх українських брендів. Майже кожен бренд, якщо не почав шити взуття та фліски для територіальної оборони, висловлював свою позицію у колекціях.

Багато українців прагнуть носити футболку із синьо-жовтим прапором, бо відчують гордість і хочуть розповісти про це світові. Дружина Президента України Олена Зеленська підтримала бренд Gunia Project. У Бородянці Київської області після влучення російського снаряда обвалилася частина будинку. Було видно, що в кухонній шафці в одній із квартир уціліла глиняна керамічна фігурка у вигляді півня. Українці почали використовувати цього півника як символ незламності. І бренд Gunia Project перетворив цього півника на прикраси – кулони, сережки та брошки. У таких прикрасах зараз часто з'являється на публіці Олена Зеленська.

Більшість українських брендів продовжують працювати в умовах, далеких від сприятливих для творчості. Часто без світла, води і опалення, під вибухи і обстріли. Але парадокс: модна індустрія не тільки не зупинилася, а й переродилася й вийшла на абсолютно новий рівень. Один за одним з'являлися нові бренди і навіть відкривалися шоуруми. Українська мода відображає реальні події та емоції. Під час війни, колір хакі часто асоціюється з військовою тематикою та службою. Він може використовуватися у військовому одязі, а також ставати символом патріотизму та підтримки армії. Поза військовим контекстом, хакі також з'являється у цивільних колекціях як модний елемент, адаптований для повсякденного використання. Цей колір може втілювати стійкість та солідарність в трудних часах, а також виражати прагнення до миру та стабільності. Хакі в українській моді під час війни використовується для створення образів, що поєднують елементи захисного стилю із зручністю. Такі вироби можуть втілювати спритність та готовність до викликів, враховуючи обставини. Важливою може бути також символіка кольору, в якому люди виражають свою підтримку та солідарність з тими, хто переживає важкі часи.

Більшість дизайнерів визнають, що по-справжньому зрозуміли цінність напису «made in Ukraine» тільки зараз. Саме тому така величезна кількість колекцій, капсул, колаборацій, в яких бренди звертаються до традицій і пам'яток, чітко артикулюють свою громадянську позицію та віддають кошти з продажів на підтримку армії та потерпілим від війни.

Колекції, створені за ці часи уже увійшли в історію, а частина речей, як то браслети «Азовсталь» від UNITED24 і SOVA, стали талісманами і символами епохи. Сьогодні, коли з нашого життя зникли напів тони, стало очевидно: мода ніколи не була поза політикою, поза справедливістю і поза совістю.

Отже під час війни в Україні мода відіграє важливу роль як соціокультурний феномен. Дизайнери створюють колекції, щоб

підкреслити патріотизм, солідарність та витримку. Модні тенденції відображають емоції та стрімкі зміни в сучасному суспільстві, можливо, через використання символічних кольорів чи стилів, що виражають спільні цінності та акцентують на важливих подіях. Крім того, мода стала формою самовираження та вираження солідарності. Люди можуть обирати одяг, який відповідає їхнім переконанням і підтримує важливі для них ідеї. У складний період життя українців мода вражає не лише зовнішнім виглядом, але й глибоким підтекстом, який віддзеркалює усі суспільні та емоційні аспекти життя в умовах війни. Більше того, мода відіграє роль в розвитку економіки під час війни, зберігаючи та стимулюючи виробництво та споживчий попит на одяг. Локальні дизайнери та виробники мають можливість допомагати економічному відновленню через творчий внесок в індустрію моди. Такий підхід сприяє спільності та підтримці місцевого бізнесу в складних умовах російсько-української війни.

Список використаних джерел

1. Ковальова А. Як війна змінила стиль одягу українців. Розповідь стилістки з Кропивницького. URL: <https://suspilne.media/kropyvnytskiy/286922-ak-vijna-zminila-stil-odagu-ukrainciv-rozpovid-stilistki-z-kropivnickogo/>
2. Мода під час війни: чим запам'ятається нам цей рік. URL: <https://elle.ua/moda/fashion-blog/moda-pid-chas-viyni-chim-zapamyataetsya-nam-cey-rik/>
3. Мода трагічних часів: як війна змінює наш гардероб/ URL: <https://nashkiev.ua/style/moda-tragichnih-chasiv-yak-viina-zminyue-nash-garderob/>
4. International Season SS23. Ukrainian Fashion Week у 2022 році відбудеться у новому форматі. URL: <https://pragmatika.media/news/ukrainian-fashion-week-international-season-ss23-vidbudetsja-u-novomu-formati/>

Солдатенко О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Копка С.

студент 3 курсу

спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

ТРАНСФОРМАЦІЯ В МУЗЕЙНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ПРИЛУЦЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ МАСЛОВА)

У статті розглядаються питання зміни ролі музеїв та трансформації в музейній сфері України. Автор демонструє на прикладі Прилуцького краєзнавчого музею імені Василя Маслова появу нових функцій, інноваційних практик та технологій музейного менеджменту.

Ключові слова: музей, інновації, інформаційні технології, музейний менеджмент.

Трансформація в музейній сфері України – це процес адаптації та змін у роботі музеїв з метою відповіді на сучасні тенденції, потреби відвідувачів і нові технології. Вона відбувається у відповідь на сучасні виклики і може призводити до цікавих та інноваційних змін в способі, яким музеї взаємодіють зі своїми відвідувачами та глибшого впливу на соціокультурний простір країни.

Зважаючи на динаміку сучасного музейного середовища, де відбуваються численні інновації, можна виокремити кілька напрямків його трансформації в Україні:

- Використання нових технологій, Інтернету та адаптація до мобільності – для покращення взаємодії з відвідувачами, що може включати віртуальну або розширену реальність, мобільні додатки, віртуальні екскурсії та інші інтерактивні засоби. Музеї розробляють мобільні додатки, які розширюють музейний досвід поза його межі. Вони можуть надавати відвідувачам інформацію про виставки та

навіть можливість взаємодії з експонатами через додаток. Розвиток музейної діяльності в Інтернеті дозволяє створювати віртуальні виставки, онлайн-курси та інші цифрові ресурси. Це дозволяє українським музеям привертати аудиторію з усього світу.

- Цифрова презентація та доступність – музеї використовують цифрові технології для створення віртуальних турів, електронних каталогів, онлайн-виставок та інших цифрових ресурсів, що робить культурну спадщину України більш доступною для широкої аудиторії, навіть для тих, хто не може відвідати музей особисто.
- Інтерактивні технології для навчання – музеї України використовують інтерактивні технології для створення освітніх програм, які допомагають відвідувачам краще розуміти і опрацьовувати виставки. Це може включати в себе електронні ігри, додатки для навчання та використання розширеної реальності для наведення контексту на експонати.
- Використання ІКТ для аналітики – музеї використовують аналітичні інструменти для вивчення поведінки відвідувачів та покращення музейного досвіду. Це може включати аналіз відвідувань, взаємодію з експозиціями та ефективність освітніх програм.
- Збереження культурної спадщини та належна обробка колекцій є важливим аспектом музейної діяльності. Сучасні технології дозволяють ефективніше зберігати та досліджувати історичні артефакти.
- Інтерактивність та залучення громадськості – сучасні музеї намагаються залучити відвідувачів до активної участі. Інтерактивні виставки, робочі майстерні, можливості для обміну думками та коментарями сприяють більш глибокому зануренню глядача в музейний досвід. Музеї України можуть залучати громадськість до різних етапів процесу створення виставок, досліджень та

збереження колекцій, використовуючи краудсорсингові проекти та інші методи.

- Культурна різноманітність і інклюзивність – українські музеї стають більш відкритими для різних культурних груп та думок. Розвиток виставок, які відображають різноманіття історій і перспектив, сприяє включенню в музейну сферу всіх шарів суспільства.
- Освітні програми і заходи – музеї України стають центрами освіти, пропонуючи лекції, семінари, майстер-класи та інші форми освітніх програм для відвідувачів різного віку.
- Співпраця та партнерства – музеї все частіше встановлюють взаємовигідні зв'язки з іншими культурними установами, освітніми та громадськими організаціями, компаніями для спільного проведення заходів та проєктів.
- Музеї як центри спілкування – відвідувачі все більше очікують від українських музеїв не лише інформації, а й можливості спілкування та обміну думками. Музеї активно працюють над створенням просторів для дискусій, проведення лекцій, семінарів та інших подій, що сприяють обміну ідеями.
- Екологічна відповідальність – музеї також можуть враховувати питання сталого розвитку та екологічної відповідальності в їхній діяльності, зокрема управлінні енергоспоживанням, використанні екологічно чистих матеріалів та зменшенні вуглецевого сліду.
- Безпека та здоров'я відвідувачів – після глобальних подій, таких як пандемія COVID-19 та війна, музеї України звертають більше уваги на впровадження заходів безпеки для відвідувачів, включаючи онлайн-реєстрацію, безконтактний вхід, соціальне дистанціювання, бомбосховища та інші превентивні заходи.

Термін «музейний менеджмент» з'явився більше двадцяти років тому і вказує на комплексну систему знань, що охоплює теорію та

практику управління музеєм та його персоналом. Цей термін включає в себе планування, керування проєктами і програмами, музейний маркетинг, збір коштів, впровадження інформаційних технологій, PR та рекламу. Застосування системних підходів до управління допомагає музеям в Україні ефективно реалізовувати свій потенціал у соціокультурному середовищі.

Ключовим фактором, який визначає результативність діяльності українських музеїв, є їхні кадрові ресурси. Стиль управління та внутрішня організація музею мають сприяти досягненню максимальної ефективності роботи. Для цього необхідно, щоб музей функціонував як єдина команда, де кожен працівник має чіткі завдання та обов'язки, а також можливість висловлювати та реалізовувати свої ідеї, що можуть стати цінним внеском у розвиток установи.

Необхідною умовою розвитку музею та його ефективного функціонування виступає інноваційна діяльність.

Наприклад, проєкт «Музейний портал» створено для популяризації культури, науки та музейної справи. Портал надає інформацію і актуальні новини з музейного життя України та світу, доступ до бази даних з інформацією про музеї та експозиції [2].

Невід'ємним компонентом музейного менеджменту є також сучасні інформаційні технології. ІКТ у XXI ст. пронизують усі сфери діяльності музею: від інформаційного менеджменту й електронної комерції до традиційної експозиційної діяльності.

Серед музеїв України одним з найстаріших є Прилуцький краєзнавчий музей імені Василя Маслова, заснований у 1894 році [1]. У його стінах зібрані археологічні, історичні, природничі, етнографічні та мистецькі пам'ятки Прилуччини, які розповідають про багатовікову історію Приудайської землі, про її чарівну природу, видатних українців та їх життя [3]. У 1927 році завідувачим окружного музею став професор Василь Іванович Маслов – український літературознавець і педагог в

подальшому професор. Автор праць з історії української літератури, фольклору, етнографії, археології. В. І. Маслов створив у Прилуках один із найкращих на той час музеїв в Україні [3].

У структурі Прилуцького краєзнавчого музею ім. В. І. Маслова діють:

- відділ фондів – 65 тисяч експонатів;
- історичний відділ – 5 експозиційних залів, що знайомлять відвідувачів з історією Приудайського краю від найдавніших часів до сьогодення. Перший зал дає можливість заглянути в літнє поселення первісної людини, розглянути кераміку прадавніх слов'ян. Другий зал наповнює духом подій становлення козацтва (гармати, ядра, мортири, стріли). У третьому залі представлено все, що пов'язано з Т. Г. Шевченком, який декілька разів побував на Прилуччині. В четвертому залі зображені події ХХ століття, пов'язані з колективізацією, Голодомором 1932-1933 років, репресіями. П'ятий зал присвячений численним здобуткам краю у промисловості, народному господарстві, культурі, освіті, медицині, спорті [4].
- Природничий відділ – 5 експозиційних залів, що знайомлять з флорою та фауною Прилуччини, кожен зал має свій винятковий колір, а загадковості додає звуковий супровід голосів лісових птахів і тварин.
- Виставкова зала, де постійно відбуваються творчі презентації.
- На базі музею з 1988 року діє краєзнавче товариство ім. В. І. Маслова.

Починаючи з липня 2023 року Прилуцький краєзнавчий музей ім. В. І. Маслова працював над реалізацією проєкту «Віртуальний спадок». Серед завдань проєкту було:

- відновлення музейної експозиції, яка була демонтована з початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України,

- її оцифрування,
- створення 3D моделей експонатів,
- виготовлення промоційної продукції.

Усі позиції робочого плану було виконано і 22 вересня на Соборній площі відбулася презентація проєкту для містян. На великому екрані продемонстрували віртуальну експозицію музею з можливістю огляду 3D моделей 29 музейних експонатів та аудіо супроводом – історичною довідкою на музейні зали та експонати. Потрапити до віртуальної експозиції можна за допомогою офіційного сайту краєзнавчого музею (розділ «Віртуальний музей»), або через QR код на промоційних флаєрах проєкту. Реалізації проєкту «Віртуальний спадок» стала можливою за фінансової підтримки Українського Культурного Фонду та партнерства Прилуцького краєзнавчого музею з Благодійною організацією «Мистецькі барви». Виконавець технічних робіт – львівська компанія ТОВ «Skeiron». На сайті музею є віртуальний музей і віртуальна фортеця.

Таким чином, можна зробити висновок, що трансформація в музейній сфері України – це, перш за все, переосмислення ролі музею в сучасному суспільстві та вдосконалення форм і методів роботи з відвідувачами відповідно до вимог часу.

Ось деякі ключові аспекти трансформації в музейній галузі: використання технологій; інтерактивність та участь глядачів; культурна різноманітність і інклюзивність; освітні програми і заходи; збереження культурної спадщини; співпраця та партнерство; цифрова презентація та доступність; безпека та здоров'я відвідувачів; екологічна відповідальність; краудсорсинг та залучення громадськості; інтерактивні технології для навчання; музеї як центри спілкування; адаптація до мобільності; використання аналітичних інструментів; музейні проєкти в Інтернеті.

Ці напрямки відображають сучасні тенденції в розвитку музеїв України, які намагаються не тільки зберігати та представляти культурну

спадщину, але й активно взаємодіяти з відвідувачами, використовуючи нові можливості, які надають сучасні технології та підходи.

Приклад Прилуцького краєзнавчого музею імені Василя Маслова свідчить про постійну еволюцію музейної гаузі, орієнтовану на задоволення потреб і очікувань різноманітної аудиторії, а також врахування сучасних соціокультурних, технологічних і екологічних викликів.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія – вільна енциклопедія. Прилуцький краєзнавчий музей імені В. І. Маслова. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Прилуцький_краєзнавчий_музей_імені_В._І._Маслова (дата звернення: 12.11.2023).
2. Музейний портал. Головна. URL: <https://museum-portal.com/> (дата звернення: 12.11.2023).
3. Прилуцький краєзнавчий музей імені В.І.Маслова. Історія музею. URL: <https://museumpryluky.org.ua/museum/> (дата звернення: 12.11.2023).
4. Прилуцький краєзнавчий музей імені В.І.Маслова. Структура музею. URL: <https://museumpryluky.org.ua/museum/structure.html> (дата звернення: 12.11.2023).

УДК 339.138

Рижова А.
студентка 3 курсу
спеціальність 073 «Менеджмент»
Харківська державна академія культури
Науковий керівник: **Губарев О.**
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Харківська державна академія культури

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Маркетингова діяльність підприємства спрямована на досягнення довгострокових ринкових цілей та забезпечення його конкурентних позицій на міжнародних ринках з урахуванням наявного ресурсного потенціалу. Розкрито сутність маркетингу та маркетингової діяльності підприємства. Доведена роль складових системи менеджменту у підвищенні ефективності маркетингової діяльності господарюючого суб'єкта. Обґрунтовано вплив сформованої

маркетингової стратегії на досягнення поставлених поточних та стратегічних цілей ведення бізнесу.

Ключові слова: *маркетинг, промислове підприємство, удосконалення маркетингової діяльності, ефективність маркетингу, маркетингова стратегія.*

У сучасному розумінні з маркетинговою діяльністю підприємства переважно пов'язують сукупність усіх видів підприємницьких дій і рішень, що забезпечують просування товарів і послуг до покупців, а також вивчення бажань, потреб, переваг і установок споживачів з метою систематичного використання цієї інформації для створення нових споживчих товарів і послуг. У розгорнутому вигляді маркетингова діяльність містить у собі: планування асортименту продукції; ціноутворення, тобто визначення ціни, яку покупець муситиме заплатити за даний товар; транспортування, або оптимальні способи доставки товарів споживачеві; збереження і складування продукції; оптової торгівлю – продаж товарів посередникам; роздрібну торгівлю – продаж товарів безпосереднім споживачам; обслуговування потенційних покупців у торговому залі, тобто надання їм допомоги у виборі товару чи послуги; кредитування – надання покупцям можливості оплатити покупку протягом визначеного терміну після придбання товару чи послуги; рекламу — безособову форму спілкування зі споживачами через засоби масової інформації, включаючи телебачення, радіо, газети, журнали, пошту, Інтернет, транзитні автотранспортні засоби і рекламні щити; маркетингові дослідження – систематичний збір і аналіз даних для прийняття збутових рішень. Кожний із цих видів діяльності нерідко сплутують з маркетингом у цілому. Однак маркетинг, включаючи всі ці види, ширше кожного з них окремо. Тільки сукупність зазначених видів діяльності може бути названа маркетингом. Інтеграція всіх цих дій у єдиний процес досягається створенням маркетингових програм.

Слід зазначити, що загальна схема маркетингової діяльності передбачає аналіз ринкових можливостей підприємства. Для цього здійснюються маркетингові дослідження ринку, збирається маркетингова

інформація, визначається маркетингове середовище, вивчається роздрібний та оптовий ринок. Загальна аналітична інформація є підставою для здійснення наступного етапу діяльності – вибору цільових ринків. Цей напрям роботи передбачає вивчення попиту, сегментування ринку, відбір цільових сегментів, позиціонування товарів на ринку. Визначення цільового сегмента дає змогу здійснити розроблення комплексу маркетингу (маркетингмікс). Маркетингова діяльність передбачає також застосування допоміжних систем маркетингу: маркетингової інформації; маркетингового планування; маркетингового контролю; маркетингової організації.

Я згідна, що розбудова ринкової економіки практично неможлива без застосування усієї різноманітності маркетингового інструментарію, дій та підходів в управлінні організаціями. Однак світовий досвід доводить, що трансформаційний період віддає переваги маркетингу, зорієнтованому на виробництво. Саме тому в маркетингу інколи вбачають суто розподільчу, збутову спрямованість, а не комплекс різноманітних видів діяльності та спосіб мислення.

Однак, вважаю, що маркетинг розвинутої ринкової економіки базується на визнанні першості вимог споживачів, тому в організаційній структурі підприємств виробників маркетингологи обіймають найважливіші адміністративні посади. Саме в цих випадках досягається найбільш ефективне зіставлення загальних ресурсів підприємства з вимогами та можливостями ринку, мають успіх відповідні стратегії та маркетингові плани. Причому стратегія лідерства пов'язується з перевагами інноваційних товарів та маркетингових рішень. Гнучкість виробництва є інструментом прискореного адаптування для створення конкурентоспроможної і високоприбуткової продукції. Завдяки виробництву продукції з більшим ринковим потенціалом формуються нові ринки, підтримується стратегія розвитку підприємства. Товарна політика розробляється виходячи з максимального задоволення потреб

ринку різноманітними товарами високої якості, достатньої зручності для продажу та споживання. Її ефективності сприяє попереднє тестування товару, створення упаковки як частини продукту і засобу підвищення дієвості реклами та посилення стимулювання збуту. Досягнення у сфері маркетингу прирівнюється до здобутків у виробничих технологіях, фінансах і праві. Разом з тим, незважаючи на значну різноманітність теоретичних підходів та узагальнень щодо сутності та спрямованості дій, у сучасній економічній літературі превалює розуміння маркетингу як управління виробничокомерційною діяльністю підприємства з орієнтацією на ринок.

Незважаючи на можливі відмінності у вирішенні питань адаптування до ринкових умов окремих виробників, маркетологами на підприємствах мають бути створені умови для всебічної узгодженості дій структурних підрозділів щодо забезпечення ефективної товарної політики, оскільки саме це забезпечує гарантії збереження та розвитку організацій як соціально-економічних систем.

Отже, маркетинг, як система діяльності має свої напрями, методи, цілі та завдання реалізації. Провідним напрямом маркетингової діяльності підприємств — виробників товарів, послуг вважається проведення ефективної політики щодо якості та асортименту продукції, формування цін, організації збуту та комунікацій. Головними методами, які використовують фахівці, працюючи з ринком, є: облік, аналіз, моделювання, прогнозування, проектування та коригування процесів. Маркетингова система підприємства спрямована на комплексне та всебічне розв'язання таких завдань:

- глибоке дослідження ринку;
- вивчення потенційного попиту та тенденцій його розвитку;
- планування товарного асортименту;
- розроблення конкурентоспроможної цінової політики;
- планування та здійснення збуту;

- своєчасне адаптування системи управління маркетингом відповідно до ринкових вимог.

Список використаних джерел

1. Бутенко Н.В. Маркетинг. Київ: Атіка, 2008. 300 с.
2. Аронова В.В., Дібніс Г.І. Ситуаційно-процесна діагностика стану маркетингової діяльності на підприємстві: монографія. Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2010. 224 с.
3. Бойчук І.М., Харків П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємств: навчальний посібник. Львів: Сполом, 2000. 210 с.
4. Балабанова Л.В. Маркетинг: підручник. Київ: Знання-Прес, 2004. 654 с.
5. Пшенишнюк І.О. Контроль в управлінні підприємством: маркетинговий аспект. *Економіка та держава*. 2011, №7. С. 67–69.
6. Особливості маркетингової діяльності підприємства та її складові. URL: https://vuzlit.com/280983/osoblivosti_marketingovoyi_diyalnosti_pidpriyemstva_skladovi.
7. Суть та особливості маркетингу промислового підприємства. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/17nebava_ekonomika_organizaciya_virobni_choyi_diyalnosti/151.htm.

РОЗДІЛ ІІІ

СОЦІОКУЛЬТУРНА СФЕРА УКРАЇНИ У ЧАС ВІЙНИ

УДК 79:379.81:005.22

Сирота Л.Б.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціокультурного менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Бочелюк Т.

студентка 3 курсу
факультету іноземних мов
Львівський національний університет імені Івана Франка

НОВА МІСІЯ СУЧАСНИХ ІВЕНТІВ: ПІДТРИМКА ЗСУ

Проведення івентів – перспективний напрям креативних індустрій і сфера професійної діяльності, які динамічно розвиваються, мають свої особливості та значний потенціал. Як будь-яка галузь суспільної практики, івент-менеджмент пройшов історично складний і яскравий шлях розвитку, створив конкурентне середовище, напрацював галузеві технології, посів своє місце в соціокультурній діяльності суспільства. Сучасні івенти – ефективний інструмент в арсеналі різних фахівців, які спрямовують свою діяльність на підтримку ЗСУ.

Ключові слова: івент, івент-індустрія, тренди, благодійництво, проєкт, Збройні сили України.

Взагалі, який контекст моєї статті, що означає ця тема? Я робила невелике дослідження про сучасні тренди в івент-індустрії і зрозуміла, що на сьогодні чи не найпоширенішим таким трендом в Україні і не тільки є підтримка ЗСУ, а конкретніше благодійні збори коштів та аукціони. Отож далі я проаналізую і охарактеризую особливості організації грошових зборів на потреби української армії на івентах і наведу деякі конкретні приклади.

Для початку вважаю за потрібне розібратися з найголовнішим терміном, який фігуруватиме в цій статті і дізнатися, в чому суть івентів взагалі. Отож якщо говорити в теоретичному аспекті, можна сформулювати наступне визначення: івент – це унікальна, запланована подія, що має конкретну мету і орієнтована на конкретну аудиторію. Івент може бути комерційним, соціокультурним, науковим, спортивним,

розважальним або будь-якою їх комбінацією. Головною особливістю івенту є його тимчасовість, а також прагнення залишити тривалий вплив на свою цільову аудиторію, незалежно від того, чи це публічний захід, корпоративне святкування, семінар чи масштабний фестиваль.

В івент-індустрії під івентом розуміють добре структурований проєкт, що передбачає детальне планування, координацію, реалізацію та аналіз результативності заходу. При організації івенту особливу увагу приділяють місцю проведення, сценарію, технічному забезпеченню, рекламі та залученню учасників. Як я вже писала на початку, новою місією сучасних івентів я виокремлюю підтримку армії, а конкретно грошові благодійні збори.

Що таке грошові збори? Це спосіб залучення коштів для підтримки конкретних благодійних цілей чи місій. В Україні з початком повномасштабної війни важко знайти заходи, на яких не збирали б кошти для різних потреб збройних сил: від амуніції до автомобілів. Донати збирають на концертах, стендапах, спортивних матчах і марафонах, телевізійних проєктах, ярмарках тощо, в подальшому перераховуючи кошти у такі популярні благодійні фонди як: «Повернись живим», «Фонд Притули», «Янголи Азову» або створюючи власні волонтерські рахунки. Це все не лише допомагає зібрати необхідні ресурси, але й зміцнює духовну єдність нації, адже люди прагнуть бути потрібними для держави і внести власний внесок в перемогу над ворогом.

Першим прикладом є івент, організований у Львівському національному університеті імені Івана Франка Студентським урядом. Отож під час Кубка ректора з футзалу у квітні 2023 року студентами ЛНУ імені Івана Франка було зібрано більше 100 000 грн на потреби підрозділу аеророзвідки 218 окремої бригади територіальної оборони. Таку велику суму вдалося зібрати завдяки цікавому підходу до збору. Паралельно з турніром відбувалась «Битва факультетів», але не м'ячами, а донатами за свій факультет, боролись за приз глядацьких симпатій. В кінці

підраховувалось, який факультет задонатив на збір найбільше.

Благодійні стендапи під час війни також поширені. Це один з перших видів зборів на потреби ЗСУ, який починався ще у березні-квітні 2022 року. Суть полягає у стандартному стендап вечорі, всі кошти з квитків на який йдуть на потреби ЗСУ. Першопрохідцями у цій ніші були місцеві коміки із Сум та Львова, а згодом до них долучились всі обласні центри України. Головна особливість таких заходів у тому, що люди приходять туди не лише задонатити на ЗСУ, а й для емоційного відпосинку та відволіктися від жахів війни, що оточують нас кожен день. На концертах-виступах коміків із прифронтового міста Запоріжжя, станом на сьогодні, збирається чи не найбільша кількість людей.

До збору коштів долучаються також і відомі українські артисти, серед яких яскравим прикладом є співачка Джамала. Вона разом з дітьми виїхала за кордон ще наприкінці лютого, відразу після початку повномасштабного вторгнення росії. І вирушила в тур Європою, де чи не щодня виступає на підтримку країни та збирає кошти завдяки благодійним ініціативам. Джамала виступала в Іспанії, Литві, Польщі, Німеччині, Румунії, Великій Британії та в інших країнах з першими зірками світової сцени. За перший рік постійних виступів за кордоном артистка збрала на потреби ЗСУ 12 мільйонів доларів лише з власних концертів. А якщо взяти до уваги кошти із заходів, де Джамала була запрошеною гостею, то сума сягатиме 90 мільйонів доларів. Так, українська співачка була четвертою у рейтингу за надходженнями коштів на ЗСУ від цільових фондів та приватних осіб за перший рік повномасштабного вторгнення, пропустивши вперед лише спеціальний рахунок Національного Банку України, компанію Epic Games та фонд «Повернись Живим». Під час виступу на премії Democracy Awards співачка зазначила, що використовує кожен майданчик і кожну мить свого публічного виступу, щоб хоч якось згадати про війну в Україні, а також розповісти про історію кримської культури.

Тренд зі зборами поширився і за межі України. Наприклад, у січні цього року наші друзі з Литви оголосили збір коштів на Байрактар для України. До нього долучилось дуже багато литовців. Не виключенням став навіть фінал національного відбору Литви на пісенний конкурс Євробачення. На жаль, не відомо скільки саме грошей за той вечір було зібрано для України, але приклад такої підтримки та шоу, пронизане згадками про нашу державу у прайм-тайм на головному каналі країни, подали гарний приклад іншим країнам, тому що після цього вечора ще як мінімум дві інші країни оголосили про ідентичний збір на Байрактар, а Швеція, наприклад, теж перерахувала виручені кошти зі свого національного відбору на Євробачення на платформу United 24. Прайм-тайм – час, коли телебачення дивиться найбільша кількість глядачів.

Аукціони теж один із видів благодійності. Важливо заохочувати людей донатити ще й конкретним фізичним стимулом. Останнім часом популярності набрала тенденція проводити благодійні аукціони під час івентів. Суть нічим не відрізняється від звичних аукціонів, хіба що метою, яка полягає у перерахуванні виручених коштів на конкретні збори. Серед лотів часто трапляються не тільки тематичні речі, а й справжні військові трофеї. Тут уже все залежить від можливостей та креативу організатора. В інтернеті часто можемо побачити фото з недавніх благодійних аукціонів у Києві під час сольного концерту української співачки Юлі Юріної, де було продано багато предметів, які асоціюються із творчістю артистки, а саме її мерч та лялька мотанка. Її купила співачка Катерина Павленко, солістка гурту «Go_A», зробивши найбільший донат за вечір. Загалом, найприбутковішим видом благодійних заходів зараз є саме заходи з благодійним аукціоном.

Висновки. Вважаю, що окреслені мною напрями розвитку івентів є базовими для фінансової і моральної підтримки нашої армії. Ці напрями мистецьких дій визначені реальними потребами сьогодення. У країнах Європи досить розвинена та поширена практика благодійних івентів.

Доволі високим є їх офіційний престиж. В Україні також відбувається чимало благодійних заходів, основною метою яких стала підтримка ЗСУ.

Список використаних джерел

1. Благодійний аукціон на підтримку ЗСУ: Сайт. URL: <https://ruhednosti.org/auction>
2. В Університеті відбувся благодійний ярмарок «ЛНУ для ЗСУ. URL: <https://lnu.edu.ua/v-universyteti-vidbuvsia-blahodiyyny-iarmarok-lnu-dlia-zsu/>
3. Джамала. URL: <https://concert.ua/uk/talent/jamala>
4. Джамала розповіла про благодійні концерти та підтримку України. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=1116179429166372>
5. Лоти Проти: Онлайн-аукціон для допомоги ЗСУ. URL: <https://loty-proty.com/>

УДК 130.2:[7.046:81]"364"

Сирота Л.Б.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціокультурного менеджменту,
Львівський національний університет ім. Івана Франка

Леськів Р.

студентка 3 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет ім. Івана Франка

КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: НАПРЯМИ ЗМІН

Культура відіграє значну роль у відновленні України навіть під час війни, що дозволяє пережити культурну травму, формувати спільний досвід переживань та заявити про свою ідентичність у світі. Такі обставини вимагають від молоді і культурних інституцій вироблення своєї позиції та публічного її висловлення, а отже, кристалізації культурної ідентичності. Культурні практики в Україні в умовах війни – це практики, що показують, які процеси відбуваються у культурі, що переживає складні часи кризи. Варто розглядати війну як частину культурно-соціального процесу, що несе в собі як деструкцію, так і культуротворчий потенціал.

Ключові слова: культурні практики, молодь, війна, Український культурний фонд, соціологічне опитування.

Упродовж 2022 року культурне дозвілля українців зазнало кардинальних змін. Для значної частини населення України послуги сфери культури стали недоступними: знизилася кількість заходів, стало менше активних культурних діячів та інституцій. Попри виклики та

труднощі війни, як сфера культури, так і українське суспільство здебільшого адаптувалися та відновили діяльність.

Нині ж важливим завданням є вивчення зміни культурних практик українців в умовах війни. У фокусі нашого дослідження у цьому напрямку одна з найбільш активних груп населення України – молодь (вікова група від 18 до 35 років із різних регіонів України). Саме молодь переважно більше споживає різні культурні продукти і швидше адаптується до нових умов. Тому одним з важливих завдань на сьогодні є залучення молоді до культурного життя і до процесу відновлення української культури та принесення в неї нових сенсів.

Наприкінці грудня 2022 – на початку січня 2023 року Український культурний фонд спільно з міжнародним проектом U-Report дослідили, як війна вплинула на культурне дозвілля молодих українців, яким є актуальний запит на культурні послуги та який рівень готовності долучатися до культурних заходів та загалом до процесу післявоєнної відбудови української культури.

Дозвілля української молоді до війни носило переважно пасивний характер. Дещо вирізняються студенти, для яких саморозвиток мав більше значення. Варто відзначити, що різні форми культурного дозвілля не були головними серед форм відпочинку молоді.

Нині ж найбільш популярним серед молоді є відвідування кінотеатрів, книжкових магазинів та музеїв, виставок, найменш – бібліотек. Загалом понад 70% молоді принаймні раз на рік або частіше відвідує культурні заклади, переважно це жінки. Загалом вищий рівень відвідування культурних закладів спостерігається у великих містах, де пропозиція послуг вища. Загальними перешкодами для відвідування культурних заходів для молодих українців є загальна втома, брак коштів та часу. Водночас для жителів сільської місцевості також додаються відсутність поруч культурних закладів та недостатність цікавих культурних подій.

Найчастіше серед видів культурного дозвілля молодь нині обирає перегляд фільмів, відвідування фестивалів та театрів. При цьому серед жінок рівень зацікавленості різними культурними подіями вищий порівняно з чоловіками. Загалом для молоді характерний низький інтерес до офіційних культурних подій, зокрема щодо вшанування історичних подій та діячів, а також спортивних заходів. Найбільш поширеним та ефективним каналом розповсюдження інформації для сучасної молоді є інтернет та соцмережі.

Загалом, менше половини молоді задоволені культурним дозвіллям у своєму населеному пункті. До видів культурних подій, якими нині задоволена молодь, належать фільми в кінотеатрах, кіноклубах, театральні вистави.

Спеціально для визначення найпопулярніших культурних послуг серед молоді була сформована матриця задоволеності культурних потреб, де встановлено зону дефіциту культурних потреб, тобто тих, які є найбільш бажаними, але незадоволеними для молоді. До неї входять – фестивалі, культурно-історичні екскурсії, гумористичні концерти, вечори, виставки мистецьких творів, публічні лекції.

У 2022 році понад 70% серед опитаної молоді стали відвідувати менше культурні заходи та заклади. Водночас серед молодих українців підвищився інтерес до самоосвіти та різноманітних соціальних і благодійних проєктів. Ймовірно, що саме культурне дозвілля та соціальний активізм стали важливими факторами адаптації до умов війни.

Війна суттєво не вплинула на запит молоді щодо культурного продукту онлайн. Єдиною групою, яка виявила більше зацікавлення до культурних подій онлайн, є мешканці сільської місцевості. Вочевидь зацікавленість онлайн-заходами зумовлена низькою доступністю до різноманітних культурних подій серед цієї групи.

Понад 60% респондентів стверджують, що нині українська культура перебуває в доброму або задовільному стані. А більше ніж 90%

української молоді впевнені у відновленні української культури. Переважна частина молоді вважає, що більшість закладів культури потребують державної підтримки, це, зокрема, бібліотеки, архіви, музеї й театри.

Нині понад 20% молодих українців беруть участь у волонтерських проєктах сфери культури. Однак майже 45% з них в таких заходах участь не беруть, але мають бажання долучитися. Тобто у молоді є запит на участь у волонтерських культурних проєктах і, відповідно, саме молодь можна залучати до різноманітних заходів щодо відбудови та розвитку української культури.

Отже, дозвілля української молоді зазнало суттєвих змін. Попри зниження відвідуваності культурних подій внаслідок війни, результати опитування показують, що попит на культурне дозвілля серед молоді є досить високим і воно сприяє адаптації до труднощів війни. Однак для успішної роботи українській сфері культури та креативних індустрій потрібно подолати багато викликів і вирішити низку актуальних завдань.

Наприклад, важливим є збалансування доступу до культурних послуг споживачів у різних регіонах і населених пунктах України. Зокрема відчувається дефіцит культурних подій у сільській місцевості. Водночас молодь є важливою складовою у культурній відбудові України і вже зараз важливо розробляти стратегію відновлення України з високим рівнем залучення цієї групи.

Список використаних джерел

1. Дорошенко Т.С. Культурні практики України в умовах війни: Кваліфікаційна робота. Київ, 2022. 80 с. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4566/%d0%94%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc%d0%bd%d0%b0%20%d1%80%d0%be%d0%b1.%d0%94%d0%be%d1%80%d0%be%d1%88%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%d0%a2.%20.%d0%b2%d1%81%d0%b5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Копієвська О. Р. Культурні практики в дискурсі Cultural studies. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. № 2, 2019. С. 49–53.
3. Мельничук О. Культурні практики і культурна політика. Актуальні питання соціокультурної модернізації в Україні Аналітична доповідь, 2012. 146с.
4. Скокова Л. Культурні практики в сучасному суспільстві : теоретичні підходи та

- емпіричні виміри. К. Інститут соціології НАН України, 2018, 334 с.
5. Судакова В. М. Культурні практики в сучасному суспільстві: теоретичні підходи та емпіричні виміри К., Інститут соціології НАН України, 2018. 340 с.
 6. Френкель І. Українська конференція Культурні практики установ під час військових дій
Веб-сайт: URL: <https://uccs.org.ua/novyny/za-rezultatamy-druhoi-vseukrainskoi-konferentsii-kulturni-praktyku-ustanov-kultury-pid-chas-vijskovykh-dij-1-chastyna/> (Дата звернення: 04.11.2023).

УДК 338.467

Гнаткович О.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри соціокультурного менеджменту,
Львівський національний університет ім. Івана Франка

Чопик С.

студентка 4 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет ім. Івана Франка

ТУРИСТИЧНИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

Стаття присвячена визначенню особливостей функціонування туристичної галузі в умовах війни на основі трансформаційних перетворень туризму в Україні під час війни. Туризм в Україні є дуже обмеженим та залежним від стабільності в країні. У зв'язку з воєнними діями, які продовжуються в ряді областей, він має певні особливості, пов'язані з безпекою українських та іноземних громадян: формування туристичних маршрутів з урахуванням наявності бомбосховищ, планування туристичних мандрівок відповідно до дії комендантської години, дотримання заборон в різних регіонах України. Не дивлячись на складну ситуацію в державі, туризм продовжує функціонувати. Для його відновлення в післявоєнний період необхідно включити розвиток туризму в програми післявоєнного відновлення, вести перемовини зі світовими готельними мережами щодо їх виходу в Україну, підготувати масштабну маркетингову кампанію для зовнішніх ринків, розробити туристичні програми місцями військової слави Збройних сил України, відновити зруйновану та пошкоджену туристичну інфраструктуру, просувати нестандартні формати туризму, відкривати туристичні національні офіси в розвинених країнах світу.

Ключові слова: туристична галузь, воєнний стан, російсько-українська війна, туристична інфраструктура.

Туризм – одна з основних галузей економіки України. У міру її

розвитку в країні паралельно розвивається транспортна інфраструктура, покращується екологічний стан навколишнього середовища поблизу туристичних підприємств та рекреаційних зон, міська та комунальна інфраструктура. Проте ринок туризму дуже вразливий до криз різного походження, таких як стихійні лиха, епідемії, соціально-економічні та політичні кризи, воєнні конфлікти, що призводять до дестабілізації ситуації всередині країни. Цей факт підтверджує ситуація в туристичній галузі України, яка з початком повномасштабної війни пережила справжній крах.

Попри військові дії, які продовжуються в багатьох областях нашої держави, та встановлені обмеження, туристичний сектор продовжує працювати в безпечних регіонах, де не ведеться активних бойових дій. Однак туристична діяльність під час війни має певні особливості, які потребують додаткового розгляду на аналізу.

З початку повномасштабної війни туристична сфера в Україні фактично припинила своє існування. Частина туристичних компаній закрилась, інші переорієнтували свою діяльність на волонтерство – використовували власні автобуси для евакуації біженців, залучали зв'язки, щоб організувати закупівлю гуманітарної допомоги з-за кордону.

В одному із напрямків туризму – діловому – відбулися кардинальні зміни. Приблизно через рік після закінчення війни в Україні почне відроджуватись в'їзний туризм, а разом з ним і діловий: конференції, семінари, тренінги. Так як ці два напрямки в туризмі дуже тісно пов'язані між собою, і обидва дуже проблематичні за відсутності авіасполучень. З 24 лютого ні для локального бізнесу, ні тим паче для іноземних учасників проведення чогось суттєвого в Україні є небезпечним.

Під час епідемії COVID-19 люди непогано навчилися організувати бізнесові заходи онлайн без відчутної втрати їх якості та

результативності. Близько 10% українського бізнесу вже повністю перенесли свої офіси за кордон. І ця тенденція поки що не збавляє обертів. Власники прагнуть забезпечити стабільність своїм компаніям та працівникам. Чи повернуться вони в Україну після закінчення всіх подій, які зараз тривають, можна тільки здогадуватися. Загалом відродження ділового туризму, скоріш за все почнеться не з класичних бізнес заходів, а з великих подій, ініційованих країнами-партнерами України по її відбудові після війни. Саме такі події, напевно, стануть драйверами перезапуску індустрії ділового туризму [1].

Неправильно також стверджувати, що після початку війни іноземці зовсім перестали їхати до України, але це не туристи. Мова йде про дипломатичний корпус, журналістів, миротворців та благодійні організації, волонтерів. В'їзного туристичного трафіку не буде, допоки триватиме війна. Адже безпека для туриста є найважливішим чинником під час подорожі. Після закінчення війни Україна буде дуже популярною серед відвідувань іноземними туристами з всього світу. За таких трагічних обставин як війна, весь світ взяв про Україну та українців, і багатьом туристам буде цікаво відвідати країну, подивитися нашу культуру та традиції [1].

Зараз туризм в класичному розумінні – майже на паузі, навіть там, де готелі повністю заповнені. Тому що туристи і тимчасово переміщені особи, які виїхали вимушено – це зовсім різне. Так, ці люди живуть у готелях, харчуються в ресторанах, платять здебільшого туристичний збір. І підтримують готельну сферу, інколи дозволяють власникам заробляти за сезон більше, аніж за увесь попередній рік. Але навіть для західної частини, умовно безпечнішої частини України, то лише омана добробуту туристичної сфери. Опубліковані нещодавно дані щодо надходжень від туристичного збору в бюджет – досить умовний, якщо не сказати наразі хибний показник стану галузі. Бо ж він не показує реальну картину, а дає лише кількісні показники прожитих номеро-ночей.

Курортний сезон був на 90% зруйнований. Значна частина морського узбережжя тимчасово окупована ворогом. А там, де є доступ до моря, є ризик обстрілів та мін. Стосовно міських готелів – мало хто може сказати про завантаження більше 20-25%. В середньому – 10-15%, а це не завжди навіть рівень беззбитковості [2]. Найбільше страждають готелі з великим номерним фондом (100 і більше номерів). Деякі з них зачинились до кращих часів. Дехто намагається вижити й втримати хоча б трохи персоналу, професійних кадрів.

Віriamo, туристична сфера в Україні повноцінно відродиться. Навіть попри війну сьогодні в Україні відкриваються нові готелі, і мова не лише про захід України. Починають працювати туристичні агенції. Але як скоро закінчиться війна та почнеться різнобічне відновлення туристичної сфери, це вже питання часу. Навіть попри війну є чимало причин залишатися оптимістами, навіть у туристичній сфері, яка страждає першою під час війн і стихійних лихів.

Україна має значний туристичний потенціал. Щорічно її відвідує велика кількість туристів зі всього світу. Проте в лютому 2022 році туристична галузь нашої держави зіткнулась з важким випробуванням – російсько-українською війною. Військовий конфлікт призвів до руйнування туристичної інфраструктури в багатьох регіонах України, втрати іноземних туристів, заборони використання повітряного простору та інших негативних наслідків. Попри це туризм продовжує функціонувати, проте має певні особливості, зумовлені ситуацією в нашій державі. До них можна віднести формування туристичних маршрутів з урахуванням наявності бомбосховищ, планування туристичних мандрівок відповідно до дії комендантської години, дотримання заборон, до яких відносяться прогулянки та екскурсії біля об'єктів критичної чи військової інфраструктури, проведення масових заходів, відвідування лісів, водойм та гірських маршрутів в різних регіонах України.

Незважаючи на складну ситуацію в туристичній галузі в

післявоєнний час вона повинна стати ключовою у стратегії економічного відновлення. Однак працювати над цим потрібно вже сьогодні. Зокрема, необхідно включити розвиток туризму в програми післявоєнного відновлення, вести перемовини зі світовими готельними мережами щодо їх виходу в Україну, підготувати масштабну маркетингову кампанію для зовнішніх ринків, розробити туристичні програми по місцям військової слави ЗСУ, працювати над відновленням туристичної інфраструктури, просувати нестандартні формати туризму, відкривати національні офіси туризму в інших країнах.

Список використаних джерел

1. Маджумдар О. Найважчий сезон. Втрати туризму в Україні під час війни. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samyu-trudnyu-sezon-stali-izvestny-poteri-1662112736.html>.
2. Основні втрати ще попереду: українцям розповіли, як війна вдарила по туризму. unian.ua, 2022. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/osnovni-vtrati-shche-poperedu-ukrajincyam-rozpovili-yak-viynavdarila-po-turizmu-novini-ukrajina-11866203.html>
3. Павлиш О. Через війну надходження до держбюджету від туристичної галузі впали до 18%. epravda.com.ua, 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/06/14/688142>
4. Приседська В. Як переживає війну туристична галузь. bbc.com, 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62004034>
5. Чорний О. Найкращі часи – попереду. Що відбувається з туризмом в Україні під час війни. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samye-rkie-vremena-vpered-proishodit-turizmom-1657645856.html>.

УДК 78.091+[355.343:785.13.071]:78(477)

Солдатенко О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Смаль О.

студент I курсу ОР «Магістр»
спеціальність 025 «Музичне мистецтво»

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНЦЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОГО ОРКЕСТРУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

У статті досліджено актуальність організації концертної діяльності військових оркестрів в умовах сьогодення, з метою популяризації та впровадження

запропонованого алгоритму організації концертної діяльності в межах компетенції військових та цивільних мистецьких колективів.

Ключові слова: *військовий оркестр, музичне мистецтво, музикант, репертуар.*

Історія держави відтворюється в мистецтві її народу. Мистецтво завжди на часі, особливо на вирішальних історичних етапах. В умовах війни, зокрема повномасштабного вторгнення, мистецтво гідно тримає культурний фронт, де найпотужнішою армією є музиканти. Гармати й музика звучать в унісон, бо коли боронять землю, потрібно наснажувати дух для руху вперед.

Музика сьогодні – галузь миттєвого реагування. Її історичну місію важко перебільшити вже хоча б з огляду на численні концертні заходи на підтримку Збройних Сил України. Українські музиканти долучились до боротьби проти російської агресії у свій спосіб: участь в престижних світових конкурсах, перемагаючи та привертаючи увагу всього світу до героїчної боротьби українського народу; виступи в Україні та за її межами з метою збору коштів для армії; розради, підтримки людей у важкий час та надання емоційного заряду на майбутнє.

«Ритм і гармонія впливають на дух, серце і розум» [1]. Музика виховує, формує цінності, об'єднує. У воєнний час особливо ефективний вплив має військова музика.

Військова музика пов'язана з навчальними, бойовими та культурними потребами армії. Виконується під час стройових занять, походів, урочистих церемоній, парадів, демонстрацій. Функції військової музики – культурно-освітнє виховання, популяризація найкращих зразків музичного мистецтва, виховування патріотичних почуттів та піднесення бойового духу воїнів [3].

Військова оркестрова музика найбільш реалістично передає емоції, почуття та настрої воїнів. Її ритмомелодика є своєрідним сигналом, який спонукає до дії. Крім того музика виступає засобом гармонізації, об'єднуючим фактором для колективу військовослужбовців, виражає їхні

мрії, формує інтереси та ціннісні орієнтири в сучасному світі. По суті музика є формотворчою щодо моделі поведінки сучасного воїна-патріота.

Традиції військової музики в Україні стали основою розвитку оркестрового виконавства. Сьогодні, коли до нього додаються нові стилі, українське виконавство набуває загальноєвропейських якостей. Військові оркестри досягли сучасного європейського рівня завдяки багатофункціональній діяльності. Висока професійна майстерність музикантів та диригентів, стройова виправка, виконавська ефективність, міжнародна діяльність дозволяють військовим оркестрам гідно представляти Україну у світі.

Військово-оркестрова служба сформувалася як потужний підрозділ Збройних Сил України. «Визначальним у діяльності військово-оркестрової служби є утвердження патріотизму, гордості за пріоритети національної культури, вірності народу України, тобто тих найважливіших духовних цінностей, які визначають пафос професійної діяльності захисника Батьківщини» [2, с. 34].

Військово-оркестрова служба багатофункціональна та предметом дослідження є саме концертно-виконавська діяльність військово-музичних підрозділів.

Різноманітні форми оркестрової музики дають можливість військовим музикантам брати участь у різнопланових заходах.

Концерт – найпопулярніша та загальнодоступна форма культурно-мистецької роботи військових музичних колективів. Оркестрова музика в концерті відрізняється особливим впливом на емоційно-психологічний стан глядацької аудиторії, формує естетичний смак, залучає до мистецького світу.

Концертна творчість військових оркестрів як різновид музичного мистецтва, адресованого «широкому колу слухачів і глядачів, в його сучасному вигляді затвердилася порівняно недавно. Практична методика передбачає ряд вимог і умов, які потрібно брати в розрахунок

постановникам: високу ідейність репертуару, його художню повноцінність; жанрову різноманітність, особливо, коли мова йде про концерт для змішаної аудиторії; високу якість виконання номерів і епізодів; оригінальність номерів; належну якість драматургічної основи і відповідний рівень режисури» [5, с. 35].

Демократична концертна атмосфера не виключає завдань, покладених на військово-музичний підрозділ, зокрема: «популяризацію військово-музичного мистецтва; сприяння вихованню військовослужбовців, їх патріотизму, підвищенню естетичного та культурного рівня; пропагування національної і світової музичної культури та військово-патріотичної тематики; проведення виступів з метою підвищення бойового духу військ (сил), забезпечення моральної та психологічної стійкості військовослужбовців» [6].

Головним змістом репертуару військово-музичних підрозділів мають бути твори, що сприятимуть патріотичному вихованню, відродженню і розвитку традицій національної культури, пропаганді здобутків національного мистецтва та світової музичної спадщини.

При організації концертної діяльності військового оркестру для широкого кола важливо враховувати «пріоритети державної політики у сфері культури, такими зокрема є: розвиток культури української нації; забезпечення сталого розвитку та консолідації суспільства; естетичне виховання громадян тощо» [4].

Організація заходів військового оркестру, в т.ч. концертних, здійснюється за певним алгоритмом дій, де визначається:

- дата проведення заходу;
- пріоритет заходу (державний, національний, міжнародний; плановий, позаплановий, цільовий; іміджевий, надання послуг);
- аудиторія (військові, цивільні);
- формат проведення (урочистість, концерт, тренування, офіційний прийом, ефір, фестиваль, віддання військових почесей тощо);

- завдання творчого колективу (підтримка/відновлення морально-психологічного стану персоналу, естетичне виховання, організація дозвілля, забезпечення музичного супроводу, презентація військово-музичного мистецтва, презентація/популяризація ЗСУ, професійна концертна діяльність в системі національної музичної складової);
- місце знаходження (населений пункт, регіон, держава; локація концертного майданчика; контактна інформація);
- час та термін проведення (вибуття/прибуття, тривалість переїзду, завантаження/розвантаження, монтування концертного майданчика, репетиції, час заходу та його відділів, тривалість концерту/виступу);
- контактна інформація (приймаюча сторона, поселення/харчування, адміністративний склад локації: звуко-, світлорежисер т.ін.);
- склад колективу (кількісний: адміністративний, артистичний, забезпечення; інструментальний);
- обладнання, матеріально-технічне забезпечення (музичне; МТЗ: стільці, ліхтарики, затискачі від вітру, джерело живлення тощо; транспорт);
- маркетинговий план (презентація, прес-реліз; друковані рекламні матеріали, аудіо-, відео-, фотофіксація; медійне висвітлення);
- проведення інструктажів;
- організаційний супровід процесу (подання заявок/запитів, розпорядча документація, договори).

Проведення концертного виступу – це процес практичного виконання концертної програми, який включає:

- дотримання послідовності визначеної програми, порядку та дисципліни (сценічної культури);
- забезпечення безперервності мистецького дійства;
- готовності до виникнення позаштатних ситуацій;

- у разі необхідності організація роботи представників правоохоронних структур для забезпечення правопорядку.

Отже, можна зробити висновок, що військові оркестри України – невід’ємна частина історії українського народу та його національних традицій. Жанрова різноманітність їх музики презентує національну культуру та ідентичність нашої країни. Незалежно від того, для кого вони грають: для військовослужбовців, цивільних чи виступають на міжнародних фестивалях – їх музика завжди в тренді і викликає патріотичні почуття гордості за Україну та її Збройні Сили.

Список використаних джерел

1. Бойова магія військової музики. URL: <https://nguinunpeaceoperations.tilda.ws/militaryorchestra> (дата звернення: 12.11.2023).
2. Богданов В.О. Історія духового музичного мистецтва України. Харків: Основа, 2000. С. 336.
3. Військова музика. Українська музична енциклопедія. Т. 1: [А – Д] Гол. редкол. Г. Скрипник. Київ: ІМФЕ НАНУ, 2006. С. 680.
4. Закон України «Про культуру» від 14.12.2010 № 2778-VI (Редакція від 21.09.2023) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 12.11.2023).
5. Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя. Збірник наукових праць. Упорядник С.Д. Цюлюпа. Рівне: Волинські обереги, 2019. Вип. 11. С.164
6. Положення про військово-музичні підрозділи Збройних Сил України, затверджене Наказом Міністерства оборони України від 05.03.2015 № 104, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 23 березня 2015 р. за № 318/26763. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0319-15#n4> (дата звернення: 12.11.2023).

Чернишов М.
студент 2 курсу ОР «Магістр»
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Науковий керівник: **Рідей Н.**
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту та
інноваційних технологій соціокультурної діяльності
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ КОНЦЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дана стаття містить аналіз та пропозиції щодо сучасного стану у сфері організації концертної діяльності в Україні та світі. Основною тезою роботи є висвітлення актуальних проблем, небезпек та викликів, що викликані військовою агресією російської федерації в Україні.

У роботі розкриваються актуальні проблеми та рішення при організації концертних подій в Україні під час повномасштабної війни, можлива корисність суспільно-патріотичних дій в межах концертної діяльності та моральна сторона питання.

Серед запропонованих рішень: впровадження більш чіткої системи контролю, регуляції та законних рамок щодо організації концертної діяльності під час критичного становища у країні, викорінення корупції у бюрократичній основі легального проведення концертних подій, ідеологічне «прищеплення» необхідності проведення таких подій у благодійному, або частково благодійному форматі, із метою ресурсної підтримки Захисників України.

***Ключові слова:** культура, соціокультурна діяльність, концертна організація, корупція, патріотизм, армія.*

Концертна діяльність – це найважливіша частина творчої роботи музиканта-виконавця; вона є логічним завершенням всіх репетиційних і педагогічних процесів» [4, с.298]. Таким є погляд на поняття концертної діяльності людини, яка є частиною творчого процесу, яка розуміє складнощі та виклики на мистецькому шляху.

Концертна діяльність, будучи частиною міської культури, несе в собі творче самовираження суспільства, передає його стан, настрої, дух часу та саму парадигму, в якій воно живе.

Проте, розглядаючи феномен концертної діяльності з позиції окремого індивіда, концертна діяльність – це сфера, що дозволяє людям різного віку, статі, інтересами чи навіть громадянською позицією, створювати соціальні зв'язки, незалежно від форми участі у концертній події чи її організації.

У наш, безперечно складний та випробовуючий країну час, важливо виділити той факт, що консолідаційна функція живих концертних подій та її вплив на суспільство не може бути переоціненою.

Музичні концерти наживо є життєво важливим елементом міської культури, і визначаються як «події, які об'єднують музикантів і аудиторію в одному місці в один час і передбачають вокальне виконання чи за допомогою інших музичних інструментів і технологій, або з музичними записами» [5, ст. 27].

За теорією Девіда Тросбі, поняття культурної цінності можна розбити на кілька складових елементів, таких як: естетична цінність, духовна цінність, історична цінність і, що найважливіше – соціальна цінність.

«Соціальна цінність – це окрема категорія, яка стосується почуття приналежності, ідентичності та соціальної відмінності» [6, ст. 138].

Нинішня економічна та політична ситуація у світі формує багато безпосередньо доступних альтернативних цілей політики – як локальної, так і глобальної, на які, зазвичай, припадає пріоритет витрачення коштів. Подібний фактор посилює потребу в обґрунтуванні витрат на будь-який культурний проект.

Не останню роль у формуванні подібної ситуації у нашій країні має негативний вплив корупції.

У той час, як розвинуті західні країни розглядають новітні стратегії відновлення міст, використовуючи саме культуру для створення нового, космополітичного образу, питання інвестицій у подібні проекти в Україні мали зв'язки із чисельними корупційними скандалами в межах

останнього десятиріччя.

Варто виділити, що фактор корупції не є частиною національної ідентичності України, більше того, він є нав'язаною рисою довготривалого впливу пост-радянського режиму російської федерації, що приносить свої негативні результати для нашого суспільства по цей день.

Саме питання впливу корупції на нинішні реалії умов концертної організації висвітлює її деструктивний вплив не лише на фінансову складову, що насправді має другорядне значення, а на соціальну, суспільну складову, що відображається у необхідності консолідації суспільства, влади та підприємств задля досягнення спільної мети, результати якої нині значно нижчі за потенційно можливі.

Сам факт відсутності точно встановленого регулювання умов організації та проведення концертно-музичних подій є першопричиною виникнення негативних наслідків, а саме:

- фактів корупції;
- порушення нинішнього, неточного законодавства щодо умов проведення подій;
- неумисне створення ситуації «публічної небезпеки» відносно відвідувачів таких подій;
- відсутність загального розуміння щодо становища та правил проведення подій в межах сфери діяльності, що призводить до очевидних порушень.

У подібних умовах варто розуміти, що навіть якщо протягом останніх 5 років осередком підтримки та збереження культурно-подієвої сфери діяльності лишались самі недержавні організації, які брались за самостійне фінансування подій, держава все одно має розробляти та своєчасно впроваджувати правила та умови їхнього ведення, в особливості – у складні, кризові часи (пандемії, війни тощо).

«Чи це морально правильно та етично – розважатись, коли за кілька

сотень кілометрів гинуть люди?» – питання, яким почали задаватись українці ще з 2014 року, із початком АТО, а згодом – і вся країна, під час повномасштабного вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року.

Перші місяці повномасштабної російсько-української війни не лишали сумнівів у тому, що будь-яка розважальна діяльність не на часі, питання збереження людських життів та цілісності країни замістили буденні потреби суспільства у розвагах – інстинкт самозбереження та страх витіснили будь-які думки про дозвілля.

Вже у червні-липні 2022 року, коли від початку повномасштабної війни пройшло не більше 4-5 місяців, а небезпека перебування російських окупантів у київській області минула менш ніж 3 місяці до того, частина локальних концертних майданчиків та культурних закладів вже відновлювали свою роботу: працюючі у сфері люди потребували коштів на продовження власного життя, а люди, що із початку знаходились у збентежених війною містах – морального та психологічного «розвантаження».

Нині варто розуміти, що поняття організації концертної діяльності дійсно не може розглядатись у площині звичної, довоєнної комерційної потреби.

Українське суспільство, на жаль, розділилось на три категорії особистого відношення до концертних подій:

- повне заперечення та засудження, під гаслом «не на часі»;
- максимальна підтримка, використання концертної діяльності виключно як інструменту розвитку патріотичної позиції, у благодійному форматі задля підтримки армії та постраждалих від війни;
- байдужі та безсоромні індивіди, що не вбачають війни у країні, та продовжують ставитись до концертно-музичної сфери, як до джерела прибутку.

Саме відсутність твердої та чіткої формальної позиції держави у цьому питанні створює ефект подоби толерування усіх трьох позицій, що

негативно позначається на згуртованості суспільства у найскладніші для країни часи.

Варто зазначити, що концертна сфера, будучи інструментом збору великої кількості індивідів під спільним гаслом та емоційним налаштуванням, є одним із найкращих методів консолідації суспільства, в особливості, для вияву національної ідентичності нашого народу та є чи не найбільш дієвим інструментом викорінення довгострокового інформаційно-пропагандистського впливу російської федерації на наше суспільство.

Саме формування нового відношення людей до творчості, до масових концертних подій, до згуртування та прибуття до загальної ідеї та цілі має бути пріоритетом державного рівня, оскільки ми живемо у часи, в які проксі-війна та неочевидний вплив зовнішнього ворога більше не видно поверхнево – суспільство та держава зазнають шкоди зсередини, через підкуп, корупцію та ворожу агентуру у гілках державного апарату.

Сама ідея формування нової української ідентичності має стати коректним шляхом та реакцією суспільства на спроби підриву нашої цілісності зсередини.

Спроби незалежних організаторів музичних фестивалів великого масштабу та концертних подій дрібного, локального значення із залучення благодійного формату проведення подій зі зборами коштів на потреби захисників України та постраждалих від війни є прямим відображенням неповноцінності та неспроможності держави покрити усі потреби суспільства у часи війни.

Єдиною коректною реакцією держави на подібні дії зі сторони свідомого суспільства має бути повна його підтримка та заохочення, замість введення несумісних із діяльністю обмежень або зовсім, ігнорування ситуації як неіснуючої.

Висновки. Найголовніший висновок, до якого мають привести наведені тези – це відсутність ефективного взаємозв'язку між державою

та проактивними, патріотично налаштованими представниками нашого суспільства.

Війна, що прийшла в Україну, вивела на поверхню ряд неприємних та непристойних суспільству фактів, що стосуються корумпованості та засилля державного апарату російською агентурою із метою нанесення шкоди державі.

У розглянутих в межах площини організації концертної діяльності тезах зазначається, що подібна діяльність потребує чіткого регулювання та контролю у кризові часи (пандемії, війни тощо), що дозволяло б не тільки лишити сферу життєздатною, а і захистити\убезпечити її фігурантів та фінального споживача від можливої шкоди, яку може завдати байдужість організаторів до встановлених державою правил та регуляцій, і держави до саме встановлення та контролю них.

Сучасна концертна діяльність в Україні стала символом громадської проактивності – не тільки самі творчі люди, підприємці-організатори та відвідувачі є своєрідною демонстрацією небайдужості суспільства до становищі в країні, а і сама сфера діяльності переживає і має пройти до кінця подібну трансформацію, правильно реагуючи на проблеми і потреби держави та суспільства у даний момент, допомагаючи вирішити їх, або ж звернути на такі увагу суспільства задля розголосу.

Список використаних джерел

1. Остапенко Д. Концертна діяльність. Менеджмент: Навчально-методичний посібник. Київ: КНУТКТ ім. І.К. Карпенка-Карого, 2021. 150 с.
2. Закон України «Про гастрольні заходи в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-15#Text>
3. Закон України «Про культуру». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
4. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції М-во культури України, КССМШ ім. М.В. Лисенка ; голов. ред. В.П. Шерстюк. Київ: Генеза, 2014. Вип. 10. С. 77–85.
5. «From the big dig to the big gig»: Live music, urban regeneration and social change in the European Capital of Culture 2008. С. Wergin, F. Holt (Eds.), Musical performance and the changing city: Post-industrial contexts in Europe and the United States, Routledge, New York (2013). Pp. 27-51.
7. Cultural goods are good for more than their economic value V. Rao, M. Walton (Eds.),

Culture and public action, Stanford University Press, Palo Alto (2004). Pp. 138-162.

8. Lee RM, Robbins SB. Measuring belongingness: the social connectedness and the social assurances scales. J Couns Psychol. 1995;42(2):232–41.

УДК 378.34

Максимчук М.

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри соціокультурного менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка

Гришко А.

студентка 3 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет імені Івана Франка

КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРАКТИКА

Мета статті продиктована характером осмислення концертної діяльності як соціокультурної практики і полягає у виявленні і подоланні складнощів, що виникають у процесі підготовки, організації та проведення концерту української музики. Стаття має проблемний, узагальнюючий, оглядовий характер. Вперше під час боротьби з російською агресією було підготовлено, організовано, проведено та висвітлено у пресі благодійні концерти. Українська культура виділяється на світовому рівні не лише завдяки війні, а через свою унікальну, потужну, багатогранну, живу та виразну природу. Вона вражає своєю внутрішньою силою та красою. Через культурні ініціативи, такі як концерти зокрема, українські митці впроваджують наші культурні, ідеологічні та політичні наративи в європейському контексті і забезпечують постійний інтерес західного суспільства до конфлікту. Установи культури продовжують збирати фінансові ресурси для різних цілей, включаючи підтримку військових, гуманітарну допомогу постраждалим внаслідок війни, реконструкцію шкіл і лікарень, а також забезпечення мистецької та культурної інфраструктури. Завдяки сфері музики ми розповідаємо всьому світові про події, що відбуваються, включаючи російські злочини та інші аспекти. Культура належить українському народу і відображає нашу ідентичність. Музичне мистецтво є невід'ємною частиною української культури загалом та відіграє важливу роль у боротьбі з російською агресією.

Ключові слова: концерт, концертна діяльність, організація концерту, методика підготовки концерту, соціокультурна практика.

Поширення інформаційного розвитку призводить до послаблення культурного бар'єру, що формує позитивні тенденції у розвитку країни. Розуміння менталітету іноземців дозволяє розуміти їх бажання та потреби.

Для зарубіжних країн духовний і інформаційний розвиток є лідируючою політикою управління. Стимулювання конкуруючого креативного сектора

економіки призводить до появи експериментальних заходів, які оперують новими ідеями та здатні реалізувати їх у конкурентних продуктах та послугах.

Отже, потреба у залученні нових сучасних програмних продуктів очевидна. Перш за все, потрібно розширити інтеграцію інформаційних технологій що стосовно використовуються у інноваційній складовій розвитку культури. Інноваційні продукти, розроблені у співпраці держав, допоможуть компенсувати занепад національної культури. Вони розраховані на оптимізацію міжнародних комунікацій. Отримавши доступ до інструментів метрики і аналітики, українські громадяни зможуть перейняти досвід лідируючих країн в сфері шоу-бізнесу та музичного мистецтва. Ліцензування програмного забезпечення на державному рівні дозволить уникнути підробок і максимально наблизити користувачький досвід. Діджиталізація культурної сфери призведе до більшої доступності та залученості молодих груп населення.

Щоб відвернути увагу населення від локальних проблем, такі платформи для публічного обміну інформацією, як: «Twitter», «YouTube»,

«Reddit» – надають можливість зануритися в не традиційну атмосферу, дозволяють дослідити зарубіжний досвід концертної діяльності, ознайомитися з іншим підходом до визначення музичного мистецтва. На відміну від вітчизняного підходу до організації концертів, в Європі функціонує необхідний додатковий регламент, дотримання якого ретельно контролюється місцевими інстанціями. Наприклад, в Німеччині необхідно отримати завірений дозвіл на авторську адаптацію (кавер) композиції, інакше монетизувати даний вид діяльності не вийде. Аналізуючи зарубіжний досвід, можна визначити, що концертна

діяльність на території України повинна регламентуватися і відповідати до міжнародних стандартів якості та безпеки. Закон про авторське право має поширюватися не тільки на юридичних осіб, а й на музичних виконавців. Виникає необхідність в розробці, програмного, заснованого на статистиці, комплексу діагностики, який дасть можливість проаналізувати актуальну соціокультурну середу і виявити слабкі місця в туристичній діяльності регіону. Профільні програми з обміну приведуть до взаємного культурного, теоретичного і практичного збагачення. Спільна гастрольна діяльність музикантів різних країн матиме позитивний вплив на індустрію.

Сучасна концертна діяльність в Україні переживає значний розвиток та трансформацію, які відбуваються під впливом глобалізаційних процесів, технологічних інновацій та соціокультурних змін. Однією з ключових особливостей є зростання попиту на різноманітні жанри концертної музики – від класичної до популярної та електронної музики. Зокрема, українські музичні фестивалі та концерти набувають все більшого попиту як серед місцевої аудиторії, так і серед іноземних гостей. Це свідчить про активне розвиток культурного туризму в країні та збільшення інтересу до української музичної сцени на міжнародному рівні.

Технологічні інновації також впливають на концертну діяльність, спрощуючи організацію заходів та покращуючи якість звучання. Використання сучасних аудіо- та відеотехнологій дозволяє створювати незабутні виступи та підвищує рівень задоволення від концертного перформансу.

З іншого боку, українські музичні колективи та виконавці активно розвивають свою креативність, експериментуючи з жанрами та формами виступів, що призводить до появи нових та унікальних музичних проєктів. Це сприяє динаміці та різноманітності концертної сцени в Україні.

Незважаючи на позитивні тенденції, концертна діяльність також стикається з викликами, такими як фінансові обмеження, нестабільна політична ситуація та конкуренція на ринку розваг. Для подолання цих викликів необхідна державна підтримка, розвиток інфраструктури та створення сприятливих умов для творчого росту музичних колективів.

Узагальнюючи, сучасна концертна діяльність в Україні відзначається активним розвитком та креативністю, але водночас потребує комплексного підходу до вирішення ряду системних проблем. Збереження культурної спадщини та стимулювання інновацій є ключовими факторами для подальшого розвитку концертної сцени в країні.

В період війни концертна діяльність в Україні зазнала значних викликів та перетворень, але водночас показала велику стійкість та адаптивність. Воєнний конфлікт вніс суттєві зміни у культурне середовище країни, але не знищив дух творчості та прагнення до самовираження.

З одного боку, військові дії обмежили можливості для проведення великих концертів та фестивалів у зонах активних бойових дій. Тим не менше, ця ситуація спонукала музикантів до пошуку нових, інноваційних форм взаємодії з аудиторією, таких як онлайн-концерти та віртуальні виступи, що дозволили зберегти зв'язок з фанами та підтримати музичну сцену.

З іншого боку, військова агресія та соціальна напруга підсилили потребу в музичній терапії та культурному об'єднанні. Музичні заходи стали не лише розважальними, але й способом психологічного релаксації, допомагаючи людям знайти втіху та надію у складних умовах.

Важливо відзначити, що в умовах військового конфлікту музична індустрія стикалася з серйозними фінансовими та організаційними викликами. Незважаючи на це, багато українських музикантів та культурних інституцій продовжували працювати, намагаючись

підтримувати життєвий дух та культурну спадщину нації.

Підсумовуючи зазначу, що в період війни став важким випробуванням для концертної діяльності в Україні, але водночас відкрив нові можливості для розвитку, адаптації та інновацій. Музична сцена демонструвала велику силу волі та здатність до самовираження в умовах соціальної нестабільності, підтверджуючи важливу роль культури у житті суспільства.

В період війни в Україні благодійні концерти та культурні заходи набули особливої важливості, стаючи механізмом підтримки та допомоги людям, які постраждали внаслідок військових дій. Музичні колективи, виконавці та організатори активно взялися за ініціативи зі збору коштів для потребуючих, виступаючи безкоштовно або організовуючи спеціальні благодійні заходи.

Благодійні концерти стали платформою для мобілізації суспільства, об'єднання громадськості навколо гуманітарних цілей та підтримки військових, добровольців та цивільних осіб, які потерпіли від конфлікту. Ці заходи не лише збільшили фінансові ресурси для допомоги, але й створили позитивний психологічний вплив, підвищуючи моральний дух нації.

Важливим елементом було також залучення зарубіжних виконавців та міжнародних організацій до проведення благодійних заходів в Україні. Це сприяло підвищенню уваги до проблем війни на міжнародному рівні та залученню додаткових ресурсів для гуманітарної допомоги.

Крім того, благодійні концерти та культурні заходи відігравали важливу роль у формуванні соціальної солідарності, розбудові національної ідентичності та культурного капіталу країни. Вони стали символом об'єднання, спільної відповідальності та взаємодопомоги у важкі часи для України.

У підсумку, благодійні концерти та культурні заходи в період війни в Україні підкреслили важливість ролі музики та культури як механізмів

соціальної підтримки, мобілізації та збереження національного духу. Вони демонстрували силу громадської активності та готовності допомагати тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Список використаних джерел

1. Боднарук І. М. Концертно-виконавська діяльність як засіб духовного розвитку здобувачів вищої музично-педагогічної освіти. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2022. Вип. 1 (103). С. 24–33.
2. Заїка О.Я. Форми концертно-виконавської діяльності у розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх вихователів, педагогів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Сер.: Педагогічні науки. 2019. Вип. 40. С. 141–149.
3. Мельник М. М. Театралізований тематичний концерт як синтетичний жанр сценічних мистецтв: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 26.00.01. Київ, 2009. 19 с.

УДК 739.2746.54:553

Сирота Л.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціокультурного менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Шелест С.

студентка 4 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет імені Івана Франка

МИТЦІ НА ВІЙНІ: ПРОЄКТ «КУЛЬТУРА VS ВІЙНА»

Дана стаття пропонує розглянути вплив воєнних подій на розвиток українського мистецтва. Основний акцент зроблено на різновидах сучасного мистецтва – кіно, музиці, ІТ мистецтві; образотворчому мистецтві. Саме вони зазнають найбільшого впливу, і, водночас, формують бачення світом події в Україні шляхом характерних образів, форм. Нові художні форми та здатність до тиражування творів мистецтва завдяки сучасним інформаційним технологіям швидко набувають обертів, розширюючи ареал впливу української культури. Особисті переживання митців знаходять виявлення у їхніх роботах, авторські рефлексії постають перед глядачами у певних іпостасях.

Формотворення нового мистецтва на тлі новітнього бачення виливається у переосмисленні популярних знакових символів і трагічних подій, які в натуралістичному чи філософсько-метафоричному вигляді представляють впізнавані образи сучасного українського буття: жахів війни, героїчного спротиву, міжнародної підтримки, надії на відродження та покарання злочинців.

Ключові слова: мистецтво, митець, проєкт «Культура vs війна», гурт «Антитіла», війна, боротьба, ЗСУ, культура, Україна.

Сучасні історичні події, що відбуваються в Україні, вплинули на всі сфери суспільного життя загалом і на культуру й мистецтво зокрема. Національна культура, характерними рисами якої є збереження традиційних засад, усвідомлення вагомого значення художньої спадщини, курс на новітні, мобільні та ідеологічно вільні форми організації культурного і мистецького життя, так звана духовна інтеграція у світовий художній контекст при повному збереженні національної неповторності, доповнилися глибоким національнопатріотичним забарвленням. Це пояснюється піднесенням національної свідомості українців, пробудженням національного духу та відродженням могутньої культурної спадщини, яка є відображенням української ідентичності та ідеї. Українська культура, в результаті військового вторгнення країни-агресора на територію України, характеризується доволі гострою реакцією його представників. Особливо це відбилося в сучасному кіно.

Українську культуру послідовно знищували протягом століть. Заборони друку українською мовою, репресії митців, Розстріляне відродження. Кількість вжитих заходів, спрямованих на те, щоб перекреслити мистецькі надбання України, є неймовірно великою. Українці вистояли тоді, українці гідно тримаються зараз. Кожен на своєму фронті обертає свою справу на стилет.

Мистецтво завжди було зброєю, тим паче під час війни. Тому пензлем, словом, музичним інструментом озброїлись українські митці, щоб не тільки зберегти, але й поширити українську культуру. Нині творчі люди України тримають український мистецький фронт. Адже в той час, коли соцмережі блокують відео, світлини страшних подій, роботи митців відіграють велику роль, бо показують що відбувається насправді. Чимало зарубіжних митців не стоять осторонь. Тому що за цією війною, котру розпочала РФ в Україні, слідкує весь світ. Митці у своїх роботах зображують і засуджують країну агресора, підтримуючи Україну. Чимала кількість митців з-за кордону виставляють свої роботи на продаж, щоб

зібрати кошти та підтримати Збройні Сили України та українців, котрі постраждали внаслідок війни.

Під час війни важливо не мовчати. Під час війни важливо обговорювати та показувати реалії. Під час війни всі мають знати справжніх героїв. У травні 2022 року був створений проєкт «Культура vs війна». Цей комплекс передбачає посилення підтримки України в світі у війні, яку веде РФ. Його було створено за фінансової підтримки ЄС. Однією з ключових складових проєкту є цикл документальних фільмів, в яких його герої – українські музиканти, кінематографісти, письменники, фотографи та інші культурні діячі – розповідають про повномасштабну війну через власні історії та спогади.

Шість митців та одна мета – захистити Україну. Проєкт «Культура проти війни» презентували у столиці. Це сім документальних фільмів про українських артистів, які залишили своє звичне життя і зі зброєю у руках захищають Україну. Через власні історії вони звертаються переважно до закордонної аудиторії, щоби світ ніколи не забув злочини росії проти України.

Сім документальних фільмів про українських митців, які стали на захист своєї країни. Їхня мотивація, бачення війни, спогади та трансформація через російське вторгнення – ключова складова цього проєкту. Автори планують створити одну повнометражну стрічку та шість короткометражних фільмів-новел. Шість документальних фільмів-новели і одна повнометражна стрічка розповідають глядачам з усього світу про повномасштабне вторгнення Росії в Україну через власні історії художників, фотографів, кінематографістів та музикантів. Це будуть документальні історії кінооператора Сергія Михальчука, гурту «Антитіла», режисера Ахтема Сеїтаблаєва, подружжя фотографів Влади і Костянтина Ліберових, кобзаря Тараса Компаніченка та письменника Сергія Жадана. Усе це – один великий проєкт, який ініціювала асоціація "Дивись українське". Також у створенні проєкту

брали участь європейські друзі та партнери України, які розуміють всю важливість культурної боротьби.

Зазначається, що проєкт «Культура vs війна» розповідає світу про цінності української культури через історії митців, які залишили своє звичне життя та стали на захист України. Ключова складова проєкту - цикл документальних фільмів, в яких його герої – українські музиканти, кінематографісти, письменники, фотографи та інші культурні діячі – розкажуть про війну через особисті історії та спогади.

Десятки тисяч українців ніколи не тримали у руках зброї, але з початком повномасштабного вторгнення росіян пішли захищати країну від агресора. Тільки за перші 10 днів кривавої повномасштабної війни до лав територіальної оборони доєдналися понад 100 000 добровольців. Серед них є люди, які воювали лише на «культурному фронті». 24 лютого 2022 року учасники українського рок-гурту "Антитіла" змінили мікрофони та гітари на автомати й пішли захищати Україну. Саме вони стали героями першого документального фільму проєкту «Культура проти війни».

«Те, що «Антитіла» залишили інструменти, мікрофони і пішли воювати, це логічне рішення. Кожен зірвався в якийсь момент і зрозумів, що "я ж казав", — каже фронтмен гурту Тарас Тополя. Вони з першого дня повномасштабного вторгнення стали на захист України у складі бойового 130 батальйону Тероборони Збройних сил України. Брали участь у боях за Київ та Харківську область. Як бойові медики евакуювали поранених із поля бою та надавали першу медичну допомогу. Відеозаписи з їхніх нагрудних камер і лягли в основу фільму.

«Знімали ми це для того, щоб робити роботу над помилками. Ми працювали як парамедики. У нас були гоу-про на голову, були гоу-про на грудях і те, що ми знімали – ми це робили насамперед для себе. Щоб потім після кожного випадку розбирати. А ми робили помилки, очевидно», – пояснює фронтмен гурту «Антитіла».

Фронтмен гурту зізнається: творці фільму довго переконували хлопців поділитися цими кадрами і стати героями першого фільму. Вирішальним аргументом для «Антитіл» стало те, що основна аудиторія фільму – закордонна. Тоді ж музиканти усвідомили, що можуть бути значно гучнішим рупором України. Зокрема, й завдяки співпраці з закордонними всесвітньо відомими зірками. «Антитіла» записали колаборацію з англійцем Едом Шираном, який є одним з найбільш продаваних музикантів світу з величезною армією фанів. За рік у відео – 17 мільйонів переглядів. Усі зароблені гроші від колаборації гроші пішли на благодійність для допомоги Україні. Крім того, музиканти також співпрацювали з Боно та The Edge з U2. А на додачу погодилися передати свої відеозаписи з передової творцям проекту "Культура проти війни" та стали героями першого фільму.

«Коли вся Україна скривавлена благала, кричала. І ми спостерігали за реакцією Європейської бюрократії. І це викликало нерозуміння, гнів», – каже Тарас Тополя. «Тому що про це треба говорити. Якусь скромність, оцю цнотливість і тактовність її треба заховати десь далеко. І говорити, кричати про цю війну. Якщо ти це бачив, якщо ти брав участь у цьому, якщо ти можеш про це розказати з перших вуст – про це треба розповідати», – переконаний фронтмен гурту «Антитіла».

За кордоном про російсько-українську війну вустами гурту «Антитіла» вже почули мільйони. Нині ця цифра росте, бо ж першу короткометражку з циклу "Культура проти війни" про «Антитіла» вже показали на низці дипломатичних та безпекових подій. В Україні ж онлайн-прем'єру запланували на 21 червня – на День народження гурту.

«Зараз у нас купа пропозицій провести спецподії у Європарламенті, в будівлі ПАРЄ. На великих політичних зібраннях, які присвячуються Україні і її підтримці», – зауважує продюсер проекту Андрій Різоль. «Ми побачили результат, який я думаю, що буде працювати на весь світ, допомагаючи Україні, залучаючи до нашої перемоги нові ресурси,

фінанси, увагу. У пам'ять про наших загиблих і для того, щоб ми не забували. Щоб всі не забували», – наголосив директор та музикант гурту «Антитіла» Сергій Вусик.

Отже, сучасна українська культура стверджує незламність та нескореність української нації, яка протягом історичного розвитку виборює дорогою ціною право на свободу. Українська культура, яка відродилася та існує в умовах війни, є відтворенням стану свідомості українців, їх почуттів, способом переосмислення національних цінностей та реальності.

Список використаних джерел

1. Благодійний аукціон на підтримку ЗСУ: [Офіційний сайт]. URL: <https://ruhednosti.org/auction>
2. Культура vs. війна. «Антитіла». Документальний фільм. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=b0R45SBaVCE>
3. Лоти Проти: [Сайт]. URL: <https://loty-proty.com/>
4. У Києві стартував проєкт «Культура vs війна». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3719156-u-kievi-startuvav-proekt-kultura-vs-vijna.html>
5. Українська культура в умовах війни: між традицією і новою реальністю: тези доп. студент. наук. конф. (м. Харків, 23–24 березня 2023 р.) / [редактор-укладач Ю. А. Меліхова]. Харків, 2023. 277с.
6. Culture vs war. URL: <https://culturevs war.org.ua/>

УДК 791.229.4: 355.018

Сирота Л.Б.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціокультурного менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Власенко Х.

студентка 3 курсу
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Львівський національний університет імені Івана Франка

УКРАЇНСЬКЕ КІНО В ЧАС ВІЙНИ: СИЛЬНІШЕ, НІЖ ЗБРОЯ

Наприкінці ХХ століття відбувся новий раунд радикальних трансформацій у культурі і мистецтві. Зробимо спробу з'ясувати їх сутність через призму війни. Швидкість і глибина змін, які спостерігаються в українському мистецтві, мають, як мінімум, чотири головні наслідки. По-перше, стрімкого поширення набуває тема війни, яка розглядалася як провідний тренд сучасних мистецьких практик. По-друге, відбувся перехід від байдухості до комплексного, багатоаспектного зацікавлення її

аналізу. По-третє, цей новий етап став непередбачуваним, і в ньому вже неможливе осмислення проблем традиційними художніми засобами. По-четверте, надзвичайно важливого значення в сучасному світі, зокрема і у сфері мистецтва, відіграють події в Україні, що дало змогу охарактеризувати сучасне мистецтво як актуальне і затребуване як ніколи. Ці наслідки можна звести до одного висновку: відбувається переосмислення всього світового духовного простору, а отже, особливостей сучасного мистецтва, зокрема і кіно.

Ключові слова: кіно, війна, Україна, міжнародний фестиваль, кінопокат, стратегія розвитку кіно.

Українське кіно за останні роки пережило значний розвиток як з точки зору кількості виробництва, так і щодо якості та міжнародного визнання своїх творінь. За період 2019-2023 років кількість випущених українських фільмів зросла на 30% порівняно з попереднім періодом 2014-2018 років. Це відображається у збільшенні як кількості повнометражних фільмів, так і короткометражних стрічок, що виходять на екрани. Наприклад, у 2019 році було випущено 42 нових українських фільмів, порівняно з 30 фільмами у 2014 році. Це збільшення на 25%. Наприклад, у 2019 році було випущено 42 фільми, у 2020 – 45, у 2021 – 49, у 2022 – 43, і у 2023 – 48. Також важливо відзначити підвищення якості та різноманітності українських фільмів. Існують дослідження, що показують, як українське кіно здобуває все більше визнання та номінацій на міжнародних кінофестивалях, що свідчить про рост інтересу до українських кінематографічних творів. Одним із найуспішніших прикладів успішного українського фільму на світовій арені є фільм «Atlantis» (2019) режисера Валентина Васяновича. Цей фільм отримав низку нагород та був відзначений на багатьох міжнародних кінофестивалях, включаючи Велику нагороду журі на Венеційському кінофестивалі. Український інститут у партнерстві з ірландською компанією usheru запустив сайт, що знайомить світового глядача з українським кіно. Як зазначається в повідомленні Інституту, сайт показує користувачеві, де можна переглянути той чи інший вітчизняний фільм. На

сайті доступні активні покази українських фільмів як у кінотеатрах різних країн світу, так і на VOD-платформах. Українські фільми на світових кінофестивалях 2022-й був роком України на світовій фестивалній мапі. Відсутність українського фільму у програмі була моветоном, і кіноподії активно досліджували наші здобутки останніх років. У 2023-му тренд змінився. Тепер увага до України знижена, до того ж з нами почали конкурувати іноземні автор(-к)и, які розповідають про нашу війну, користуючись більшими ресурсами й довірою фестивалних програмерів/програмерок. Конкуренція зростатиме, але цій небезпеці поки що можна дати раду. Наразі в нас у розробці потужні проєкти; кожен має гарні шанси здобути сильну світову прем'єру. Українське кіно в час війни. Фронтowe кіно. У світі. В Україні. Найважливішим жанром великої війни стала документалістика. Свого часу документальне кіно стало колискою так званої нової української хвилі, багато режисерів/режисерок якої так чи інакше фіксували події Революції гідності. Тепер історія пройшла свій восьмирічний цикл і в об'єktiv потрапляє війна. Здається, що нині доки знімають усі, хто має телефон, але така документація ніколи не буде надмірною. Шквал документального кіно виносить на берег справді сильні проєкти. У розробці нові фільми Ірини Цілик («Земля блакитна, ніби апельсин»), Аліси Коваленко («Ми не згаснемо»), Дмитра Сухолиткого-Собчука («Памфір»), Ольги Журби («Назовні»), Дмитра Грешка («Між небом і горами»), Романа Любого («Залізні метелики»), Катерини Горностай («Стоп-Земля») та інших. Спільним знаменником більшості документальних проєктів є війна, але висвітлюються різні її аспекти: екологічний вплив, життя цивільних, фронтowe історії, ВПО, зоозахист тощо.

Фільм «20 днів у Маріуполі» приніс перший Оскар для України. Український режисер Мстислав Чернов, отримуючи нагороду в Лос-Анджелесі, сказав: «Я вдячний. Але, напевно, я буду перший режисером

на цій сцені, який би хотів не робити цей фільм». Його стрічка стала найкасовішим документальним фільмом в Україні, зібравши 500 тисяч гривень тільки за перший вікенд прокату. Стрічка також перемогла у номінації «Найкращий документальний фільм» британської кінопремії BAFTA.

В Україні зафіксований рекорд за касовими зборами в кінотеатрах. Мова йде про надходження від перегляду не всіх фільмів, а лише вітчизняних. За перші вісім місяців 2023 року картини українського виробництва зібрали 192 млн грн, що на 12 млн грн більше, ніж за весь найуспішніший з точки зору касових зборів вітчизняного кіно 2019 рік. Деякі експерти переконані, що в наступні роки українське кіно не зможе повторити успіх 2023 року. Насамперед – через відсутність державної підтримки галузі під час війни.

Найточніше стан українського кіно зараз описують слова «перенести хворобу на ногах». Проблеми галузі держава переважно ігнорує; дивом деякі вирішує, а деякі, навпаки, занедбує до хронічних проявів. Цьогоріч Держкіно зі скандалом оприлюднило Стратегію розвитку кіно в Україні до 2027 року. Що не так із цим документом? Він не дає відповіді, куди має рухатися галузь і як вона, наприклад, протидіятиме російській пропаганді чи просуватиме українські наративи у світі. Зокрема, стратегія дуже обмежила кількість повнометражних ігрових фільмів (до 27 на рік) на користь серіалів (їх мають виробляти не менш ніж 600 годин на рік). Стратегія також нехтує документалістикою. Тож 2023 рік завершився так, як і почався: за успішними на міжнародній арені й у прокаті релізами ховається інституційна неспроможність і відсутність бачення розвитку галузі на рівні держави. Та як часто говорять бізнес-коучі, відсутність стратегії – це теж стратегія. «У нас зараз величезні проблеми з фінансуванням українського кіно. Люди не думають про перспективу, і в 2025 році може виникнути така ситуація, що ми в кінотеатрах не побачимо жодного нового українського фільму.

Тому що все, що зараз іде в прокаті й на фестивалях, знімалося в 2019-2020 роках. Все запущено було, монтувалося, робилося раніше. Кіно не створюється за один місяць, за пів року».

У мене величезні питання до того, як будуть розподілятися державні кошти. Пітчінги не проводяться, умови невідомі. Вважаю, що відкладати ці речі на період «після перемоги» не варто. Перш за все, кіно після перемоги буде українським. Це вже великий плюс. Тому що, по суті, навіть до початку повномасштабного російського вторгнення багато фільмів у нас вироблялося з таким розрахунком, щоб воно було не українським, а якимось пострадянським, щоб його можна було продати ще в багатьох інших країнах. Мова буде йти про те, що наша країна матиме свою цільову аудиторію і саме з нею працюватиме.

Сучасне українське кіно продемонструвало відчутну динаміку стилю. Перед режисерами, операторами, акторами постало завдання відтворити трагічну воєнну реальність. Наше кіно напрацювало нові теми, сюжети, прийоми, об'єднало навколо себе акторський колектив, що дозволило зафіксувати драматизм реальності, ключовою фігурою в якому стала людина.

Список використаних джерел

1. Волошенюк О. Кінохроніка 1940–1945 років: динаміка стилю. URL: <https://sm.etnolog.org.ua/zmist/2013/3-4/51.pdf>
2. Кіно і війна. Чи стала кіноіндустрія України українською за духом? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayinske-kino-i-viyna/33101731.html>
3. Мистецтво під час війни: розвиток українського кіно. URL: <https://dyvys.info/2023/10/31/rozvytok-ukrayinskogo-kino/>
4. Українське кіно як ключовий елемент національної ідентичності під час війни: Артем Колюбаєв про значення кіноіндустрії. URL: <https://mind.ua/news/20278542-ukrayinske-kino-yak-klyuchovij-element-nacionalnoyi-identichnosti-pid-chas-vijni-artem-kolyubaev-pro-znach>
5. «Я б віддав це, аби вони звільнили всіх заручників»: історична промова Мстислава Чернова на "Оскарі". URL: <https://suspilne.media/culture/702940-a-b-viddav-ce-abi-voni-zvilnili-vsih-zarucnikiv-istoricna-promova-mstislava-cernova-na-oskari-video-ta-tekst/>

Ладонько Л.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Федіна Н.

магістрантка факультету дошкільної,
початкової освіти і мистецтв
Національний університет
Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ВИКЛИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Метою статті є дослідження діяльності, тенденцій та викликів із якими доводиться стикатися закладам культури територіальних громад під час повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави. Проаналізовано основні заходи з охорони та збереження культурних цінностей в територіальних громадах. З'ясовано функції та пріоритетні напрями діяльності закладів культури під час війни, про що свідчить аналіз їх практично діяльності.

Ключові слова: заклади культури, соціокультурна сфера, об'єкти культурної спадщини.

Культура – це чинник національного самоствердження України, і «заговорила вона власним голосом» лише з початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави [6]. Крім того, це ті сфери національного господарства, що створюють, виробляють, розповсюджують і утримують продукти і послуги, які відображають культурну спадщину та вираз мистецтва.

Станом на 26 липня 2023 року ЮНЕСКО оприлюднило та підтвердило знищення чи пошкодження 281 об'єкта культурної спадщини України [7]. Але ця статистика не враховує знищені заклади культури територіальних громад, яких на сьогоднішній день вже більше тисячі, наприклад знищення авіаударом обласної бібліотеки для юнацтва, яка була розташована у будівлі – пам'ятці архітектури Будинку Тарновського із 1978 року (рис.1). До 11 березня 2022 року при бібліотеці працював центр правової інформації для молоді, молодіжний англомовний клуб

«Languagetime», бібліотечний артцентр («LibraryArtCenter»), екоакадемія, арт студія [4].

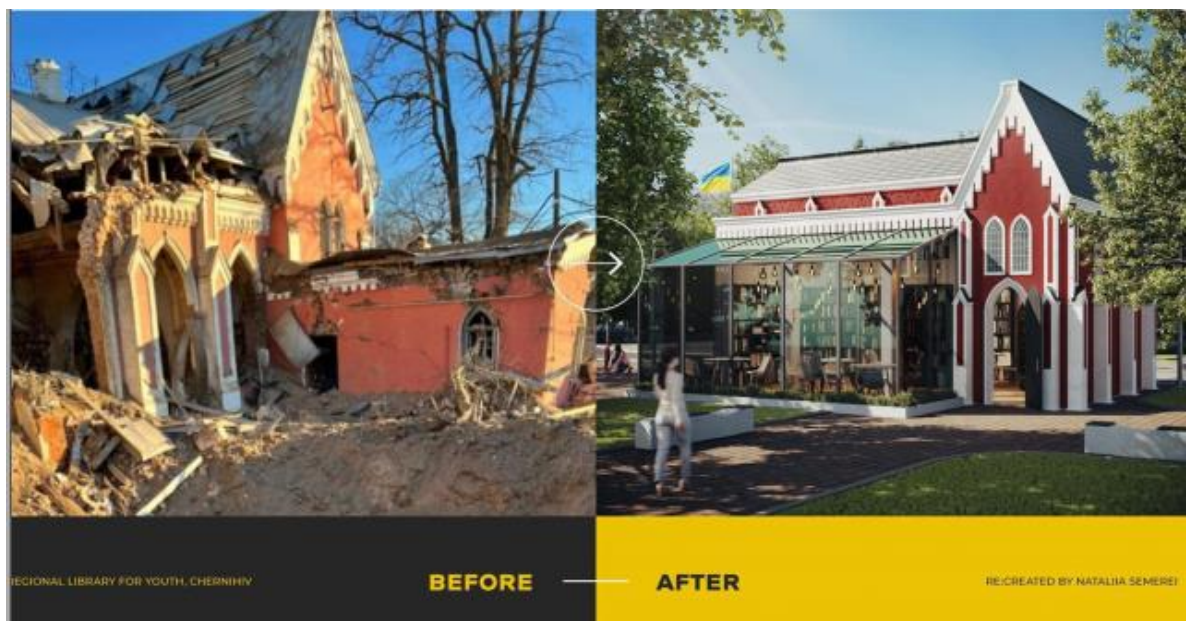

Рис.1. Руїнування обласної бібліотеки для юнацтва громади міста Чернігова.

Загалом в Чернігівській області повністю знищені три бібліотеки, шість – частково зруйновані, двадцять одне приміщення зазнало суттєвих пошкоджень, одинадцять закладів переміщені в інші будівлі, вісім втратили свої фонди.

Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, стороною якої є і Україна, зобов'язує підготувати ще в мирний час заходи щодо охорони всіх культурних цінностей, розташованих на території Договірних сторін, від можливих наслідків збройного конфлікту [2]. Враховуючи сучасний досвід функціонування закладів культури та всі можливості технічного прогресу, до основних заходів з охорони та збереження культурних цінностей в територіальних громадах, можемо віднести наступні:

– консервація та реставрація – тобто збереження артефактів та цінностей може включати в себе процеси консервації, реставрації та відновлення. Це може включати в себе роботу професійних

консерваторів, які відновлюють пошкоджені артефакти і предмети мистецтва;

- зберігання в спеціалізованих умовах – культурні цінності, такі як архіви, документи, музейні експонати, мають бути зберігатися при правильній температурі, вологості та освітленні для забезпечення довготривалої збереженості;

- діагностика стану передбачає регулярну оцінку культурних цінностей, що допомагає вчасно виявляти будь-які пошкодження чи ризики знищення;

- охорона від зовнішніх факторів. Заходи можуть включати в себе охорону від природних лих, таких як повінь, пожежа, а також від незаконного доступу чи злочинних дій;

- цифрова архівація – це створення цифрових копій цінностей для їх збереження та доступності у віртуальному середовищі;

- залучення громади до збереження культурних цінностей та охорони спадщини [2].

Отже, сьогодні культурна діяльність на всіх рівнях управління спрямована на збереження та популяризацію культурної спадщини, розвиток мистецтва та створення можливостей для громадян насолоджуватися та вивчати культуру рідного краю, чи всієї неосяжної України.

Проте, в умовах постійних повітряних тривог, ризику обстрілів, деякі з перелічених пунктів забезпечити важко. Тому працівники закладів культури територіальних громад мають трансформувати свою діяльність так, щоб була можливість зберегти найцінніше – людське життя. Тобто, головною вимогою до роботи закладів культури є наявність бомбосховища або найпростішого укриття, відповідно, кількість відвідувачів таких закладів не може перевищувати дозволену, а всі культурно-масові заходи повинні бути узгоджені із воєнно-цивільною адміністрацією. Звідси висновок, що можливості закладів культури наразі

дуже обмежені, оскільки дана сфера є дуже чутливою до зовнішніх загроз і викликів [5].

Ще одним викликом для культурних закладів є необхідність розробки і створення нового корпусу творів та проєктів, адже відродження української культури вимагає кардинальної зміни репертуарної політики. Реалізація даної цілі вимагає додаткового фінансування та повноцінного збереження творчих команд. За наявною статистикою близько 20% спеціалістів сфери культури виїхали в інші країни; 37% залишилися без роботи, або тимчасово не отримують зарплатню; 39% відчують значне зменшення кількості замовлень [5].

В умовах обмеженого ресурсного потенціалу існує потреба у створенні україномовного національного продукту, у переорієнтації репертуару на соціально-психологічну підтримку жителів країни. Окрім того, завжди актуальною є проблема безбар'єрного доступу як споживачів культурних послуг, так і здобувачів мистецької освіти до закладів культури [3].

Важливим є і те, що інфраструктурні об'єкти культурної сфери під час дії воєнного стану мають перейти у підпорядкування громади. Все частіше в засобах масової інформації з'являються фото та відеозвіти будинків культури, в яких жителі громади облаштували прихистки чи волонтерські центри. Єдина заборона в функціонуванні закладів культури при цьому – робота у військових цілях.

Отже, можемо зробити висновок, що викликів в роботі закладів культури досить багато, але жителі громад мобілізують всі наявні ресурси та власний потенціал задля розбудови країни та миру в ній. Зберегти культурну спадщину можна шляхом розробки алгоритму евакуації майна та персоналу, оцифрування документів та архівів і, що не менш важливе, ліквідації всього комуністичного та націонал-соціалістичного [1].

Разом із тим, функції закладів культури під час війни зростають і розширюються про що свідчить їх практична діяльність: вони якісно

змінюють напрями діяльності, стають комунікативними центрами у громаді, осередками інтелектуальної свободи та громадянської активності, прихистком, територією безпеки, психологічного комфорту для мешканців громади та внутрішньо переміщених осіб.

Список використаних джерел

1. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки: Закон України від 14.07.2015 р. № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text> (дата звернення: 19.10.2023);
2. Про приєднання України до Другого протоколу до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року: Закон України від 30.04.2020 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-20#n2> (дата звернення: 19.10.2023);
3. Пропозиції Робочої групи “Культура та інформаційна політика” при Національній раді з відновлення України від наслідків війни до Плану відновлення України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/culture-and-information-policy.pdf> (дата звернення 20.10.2023);
4. Щодо функціонування закладів культури і трудових відносин в умовах воєнного стану: веб-сайт. URL: <https://st-sophia.org.ua/uk/novini/shhodo-funktsionuvannya-zakladiv-kulturi-i-trudovih-vidnosin-v-umovah-voyennogo-stanu/> (дата звернення 21.10.2023);
5. Про діяльність закладів культури під час війни говорили на інформаційній сесії U-LEAD: веб-сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14907> (дата звернення 21.10.2023);
6. Культура – наш другий фронт. Газета української діаспори: веб-сайт. URL: <https://subscription.svoboda-news.com/> (дата звернення 20.10.2023);
7. Українська культурна спадщина під час російського вторгнення (2022). Українська Вікіпедія: веб-сайт. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D1%87%D0%B0%D1%81_%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_\(2022\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D1%87%D0%B0%D1%81_%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_(2022)) (дата звернення 21.10.2023).

Солдатенко О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Смаглюк К.

студентка 2 курсу

спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ОРГАНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВЩИНИ)

У статті акцентується увага на тому, як дозвілля впливає на формування особистості молоді і є важливою складовою їхнього розвитку. Автор обґрунтовує актуальність організації різноманітної дозвілєвої діяльності в умовах війни. У статті запропоновані різні форми дозвілля, такі як: квест, воркшоп, буккросинг та розглянуто молодіжний простір «КУБ» в м. Корюківка, Чернігівської обл.

Ключові слова: дозвілля, квест, воркшоп, буккросинг, Чернігів.

Молодь відіграє ключову роль у сучасному українському суспільстві. Вона є не лише перехідним етапом від дитинства до дорослості, але й важливим чинником для інтелектуального, соціального та економічного прогресу країни. Розуміння та врахування потреб і можливостей молоді є важливою складовою розвитку сучасного суспільства. Загалом, молодь – це період життя, коли особа досліджує світ, формує свою ідентичність і приймає важливі життєві рішення.

Виховання здорового, всебічно розвиненого та самодостатнього покоління визначається як одне з ключових завдань влади України, і включає в себе:

- Забезпечення доступу до якісної освіти, що розвиває критичне мислення, творчість та практичні навички;
- Підтримку фізичного та психічного здоров'я, пропаганду здорового способу життя;
- Створення умов для соціальної адаптації, розвитку комунікаційних навичок та формування позитивних відносин;

- Підтримку та розвиток талантів і інтересів молоді у різних сферах: науки, мистецтва, культури, спорту та ін.;
- Залучення молоді до громадянської участі та волонтерства;
- Формування відповідального ставлення до власного суспільства.

Виховання такого покоління важливо для стабільного та сталого розвитку України в майбутньому.

Важливу роль у розвитку молоді особи відіграє – дозвілля. Цей час відпочинку і розваг дозволяє молоді відновлювати енергію, розкривати творчий потенціал, розвивати соціальні навички та сприяє загальному психофізичному благополуччю. Дозвілля може бути різноманітним: від читання книг та слухання музики до спортивних заходів, подорожей та інших форм активного відпочинку. Ці види дозвілля допомагають молоді розкривати свої інтереси, розвивати хобі, знаходити нові джерела задоволення та вдосконалювати навички. Дозвілля також важливе для здоров'я, оскільки дозволяє зменшити стрес, підвищити настрій і сприяє загальному емоційному настрою. Таким чином, баланс між освітою, роботою та дозвіллям визначає успішний розвиток та самореалізацію молоді.

Молодіжне дозвілля розглядається як вільний вибір особою дій, що відбуваються поза сферою основної роботи чи навчання. Дозвілля молоді визначається втіленням інтересів, пов'язаних з відпочинком, особистим розвитком, самовдосконаленням, взаємодією та збереженням здоров'я. Це важливий час для молоді, коли вона може відкривати нові горизонти, розвивати таланти, будувати соціальні зв'язки та долучатися до різних сфер культури та розваг. Дозвілля враховує індивідуальний підхід до вибору того, що принесе задоволення і розвиток саме для конкретної особи.

Упродовж 2022 року культурне дозвілля українців зазнало кардинальних змін. Для значної частини населення України послуги сфери культури стали недоступними: знизилася кількість заходів, стало

менше активних культурних діячів та інституцій. Попри виклики та труднощі війни, як сфера культури, так і українське суспільство здебільшого адаптувалися та відновили діяльність [1].

Звичайно, війна змінила українську молодь набагато сильніше, ніж пандемія коронавірусу, яка сколихнула світ. Стрес, розлука з рідними, втрата житла не зламали українську молодь під час війни. Молоде покоління стало ще більш солідарним, об'єднаним спільною ідеєю жити у вільній, незалежній країні. Наразі молоді люди волонтерять, служать у Збройних Силах України, навчаються, працюють, донатять, розробляють концепції відбудови України, вони готові робити все, щоб наблизити нашу перемогу та допомогти Україні вистояти та відновитися [2].

У наш час організаторам дозвілля потрібно постійно працювати над тим, щоб пропонувати цікаві та актуальні ідеї для вільного часу, адже молодь сьогодні є найактивнішою частиною суспільства, вона завжди перебуває у пошуку чогось нового та невідомого. Ось деякі популярні форми дозвілля, які можуть цьому слугувати:

Квест – це форма розважальної гри або пригоди, що включає в себе ряд завдань чи головоломок, які учасники повинні вирішити, щоб виконати основну мету гри. В процесі гри учасники отримують нові знання, навички, розвивають логічне мислення і уяву. Квести можуть використовуватися для згуртованості команди, навчання, розвитку логічного мислення та розваги і як пригода. У сучасному світі існує багато різновидів квестів, включаючи реальні (проводяться на вулицях міста чи в природних місцевостях), віртуальні (в онлайн-середовищі) та тематичні (засновані на конкретній темі чи історії).

Туристичний інформаційний центр м. Чернігів часто влаштовує квести для молоді, залучаючи студентів ЗВО до організації і проведення таких заходів. 25 березня 2023 р. у Чернігові провели «Квест до 400-річчя отримання Магдебурзького права Чернігова» пов'язаний з історією даної події, в якому йшлося про:

- Сигізмунда III та Владислава;
- 1623 рік;
- прапор і ратуші;
- права і обов'язки;
- магістрат;
- штампи;
- цінність документу 400-річної давнини для Чернігова сучасного.

16 лютого 2023 р. провели ще один квест «Відкривай Чернігів», для дітей з Донеччини, Луганщини, Маріуполя. Вони розгадували ребуси, виконували завдання, знайомилися з історичними пам'ятками на Чернігівському Валі.

Студенти описують процес гри так:

1. Організатор знайомить учасників з правилами гри, і розбиває їх на команди;
2. Гравці отримують перше завдання у вигляді загадки, вікторини, ребусу, кросворду чи випробування. Знайшовши правильну відповідь, вони отримують інформацію про місце знаходження наступного питання;
3. Останнє випробування вказує на місце знаходження головного призу квеста. Перемагає команда, яка найшвидше дісталася фінішу і найкраще виконала усі завдання.

Воркшоп – це практичний семінар, тренінг чи інтерактивний навчальний захід, під час якого учасники активно залучаються до виконання певних завдань, вправ або дій. Вони поєднують у собі: навчання, розвиток, командоутворення, спілкування, мотивацію, планування [3].

Воркшопи можуть бути організовані в різних сферах, таких як бізнес, мистецтво, освіта, наука, технології та інші. Вони є ефективним методом навчання та розвитку, оскільки створюють можливості для практичного використання та узгодження здобутих знань.

20 грудня 2020 р. студенти спеціальності Менеджмент СКД Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка взяли участь у Міжнародному воркшопі «Європейська інтеграція: перспективи та виклики для України», у рамках проєкту Жана Монне «Соціальні та культурні аспекти Європейських Студій»(SCAES) та «Еразмус +».

Буккроссинг – це своєрідний культурний проєкт, що ґрунтується на ідеї обміну та розповсюдження книг між різними людьми. Людина, прочитавши книгу, залишає її у громадському місці (парк, кафе, потяг, станція метро), для того, щоб інші могли цю книгу знайти та прочитати. Спостереження за «подорожжю» книги здійснюється через спеціальні сайти в Інтернеті [4]. В українському перекладі, рух має назву книгообіг.

Ідея створення буккросингу виникла у Рона Хорнбекера в 2001 році. Був створений сайт BookCrossing.com, який дозволяв відстежувати місце знаходження книг. Буккросинг – це порятунок книг від безцільного знаходження на полицях, кругообіг знань і створення глобальної світової бібліотеки [5].

Цей проєкт сприяє глобальній спільноті читачів та взаємодії між ними, а також підтримує ідею безкоштовного обміну культурними цінностями, такими як книги.

Весною, цього року в центральному парку культури та відпочинку Чернігова діяла «Лавочка-читалочка» від Чернігівської обласної бібліотеки для юнацтва. Працівники бібліотеки хотіли допомогти чернігівцям і гостям міста емоційно відпочити від буремних подій сьогодення та ще більше популяризувати читання на свіжому повітрі. Проєкт назвали «Бібліотека під зеленими вітрилами», який пропонує надати друге життя книжкам. Люди приходять і обмінюються книгами, залишають у червоному кейсі ті, які вже прочитали та бажають поділитися ними з іншими, і так само беруть книги від інших читачів [6].

Особливим пріоритетом молодіжної політики в Україні є розвиток

мережі молодіжних просторів європейського зразка, які за своєю суттю є осередками практичної роботи з молоддю. Молодіжні простори — це спеціально облаштовані або призначені для молоді місця, де вони можуть збиратися, спілкуватися, розвивати свої інтереси, творити, та брати участь у різноманітних культурних та соціальних подіях. Основними напрямками їх роботи є:

- громадянська освіта молоді через участь у суспільній діяльності;
- національно-патріотичне виховання;
- розвиток волонтерства та мобільності молоді;
- реалізація творчого потенціалу молодих людей;
- зайнятість у вільний час;
- молодіжне підприємництво.

Наприклад, Молодіжний центр «КУБ» в м. Корюківка, Чернігівської обл., це місце, у якому не лише працюють, вчаться і відпочивають (наодинці або з друзями), а й обговорюють нові ідеї, знаходять однодумців і найважливіше – організовують різноманітні освітні, культурні, розважальні та інші заходи. Центр створений владою та активними представниками громади для потреб молоді і відкритий для всіх охочих. КУБ – це перший молодіжний центр на півночі Сіверщини [7].

Отже, організація дозвілля має важливий вплив на формування особистості молоді. Попри труднощі та зниження відвідуваності культурних заходів, інтерес до культурного дозвілля залишається значним. В умовах війни дозвілля молоді стає не тільки важливим елементом психологічного благополуччя, але й інструментом адаптації до складних обставин. В українській сфері культури та креативних індустрій є виклики, які потрібно подолати. Це може включати в себе збереження доступності культурних заходів, підтримку творчих ініціатив, а також розвиток нових форм інтерактивного дозвілля, які можуть враховувати особливості ситуації в країні.

Список використаних джерел

1. Берковський В. Як війна вплинула на культурне дозвілля молодих українців? URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/03/15/253324/>
2. Higherschoolof advocacy. 24 квітня – Міжнародний день солідарності молоді. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/24-kvitnia-miznarodnii-den-solidarnosti-molodi>
3. Termin.in.ua. Воркшоп – що це таке і навіщо потрібно, форми, види та задачі воркшопів. URL: <https://termin.in.ua/vorkshop/>
4. Зелена хвиля. Розповідаємо про буккросинг. URL: <https://ecoclubua.com/state/rozpovidayemo-pro-bukkrosyng/>
5. Пулинський ліцей Пулинської селищної ради Житомирського району Житомирської області. Буккросинг. URL: <https://pulyny.school.org.ua/bukkrosing-09-38-29-05-01-2022/>
6. Солодовник П. «Бібліотека під зеленими вітрилами»: у Чернігові запрацював вуличний буккросинг. URL: <https://cheline.com.ua/chelinetv/suspilstvo-video/biblioteka-pid-zelenimi-vitrilami-u-chernigovi-zapratsyuvav-vulichnij-bukkrosing-video-354076>
7. Асоціація молодіжних центрів України. Корюківський молодіжний центр "КУБ". Наше бачення. URL: <https://youthcenters.net.ua/koryukivskiy-molodigniy-tsentr-kub/>

УДК 304.44

Солдатенко О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Коваль М.

студентка 4 курсу

спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

культурний організатор Наумівського будинку народних традицій і дозвілля с. Наумівка,
Корюківської ОТГ Чернігівської області

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В ПРИКОРДОННІ (НА ПРИКЛАДІ НАУМІВСЬКОГО БУДИНКУ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ І ДОЗВІЛЛЯ КОРЮКІВСЬКОЇ ОТГ)

У статті розглянуті питання організації роботи закладу культури в прикордонні під час повномасштабного вторгнення, нові функції і завдання менеджерів СКД. У статті проаналізована культурно-просвітницька робота Будинку народних традицій і дозвілля Корюківської ОТГ по впровадженню нових форм дозвілля для населення.

Ключові слова: соціокультурна діяльність, українські традиції, ремесла, Наумівський будинок народних традицій і дозвілля, Корюківська ОТГ, прикордоння, війна.

Культура і мистецтво – це творіння, життя та водночас історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих здібностей людини та створених нею матеріальних і духовних цінностей. Важливо розуміти що може зробити під час війни, чим допомогти своїй країні кожен працівник культури, митець або просто звичайна людина, яка дбає про духовне відродження, збереження спадщини, ідентичності і яке місце під час війни займає культура та мистецтво. Дуже часто чуємо на кожному кроці: «Який концерт?» або «Кому ваша культура потрібна? На дворі війна». Говорячи так, люди до кінця не розуміють функції культури та її важливість навіть в військовий час [1].

Зараз, під час російсько-української війни, кожен небайдужий українець боронить свій фронт: і не лише військовий, волонтерський, гуманітарний чи інформаційний, а й мистецький. За це боролись українці протягом своєї історії, але лише зараз усвідомили його важливість та унікальність. Особливо це стосується прикордонних громад, які довгий час перебували під культурним впливом РФ, що призвело до втрати частини своєї культури, мови, ідентичності. І лише за час війни зрозуміли, що всі ті роки жили за нав'язаними стереотипами, звичками та чужими правилами, і саме зараз час повертати своє рідне слово, пісню, ремесло.

Під час повномасштабної війни мистецтво та культура переформувувались, але при цьому не втратили свою цінність, величність та унікальність. Народилось дуже багато гарної, якісної музики, художніх творів, кінострічок. Українські артисти проводять благодійні концерти, вистави, театральні зустрічі на підтримку ЗСУ та постраждалих від війни українців по всьому світу, залучають закордонних зірок, єднаються заради підтримки України. Через мистецтво культурні діячі презентують події, історії людей, переживання, біль, руйнування які принесла війна та несуть світу меседж про важливість допомоги та підтримки. Мистецтво є

важливим фактором психологічного настрою українців, бо коли ми спостерігаємо за чимось прекрасним, слухаємо музику, малюємо чи читаємо, то повністю поринаємо в творчість, відволікаємось від поганих думок, подій.

Мистецтво під час війни несе особливу місію – відродження, адже, саме зараз відбувся стрімкий розвиток української культури, музики не лише в Україні, а й у Європі та світі. Українські діячі культури активно пробуджують міжнародний інтерес до України, що не дає забути про війну, а головне допомагає збирати кошти для армії, тим самим наближаючи перемогу. Саме культура та мистецтво через фільми, поезію, концерти допомагають людям з усього світу глибше усвідомити, що в Україні відбувається боротьба за свободу і незалежність рідної землі, за відродження традицій, культурної спадщини.

Сучасні умови вимагають від менеджерів соціокультурної діяльності у військовий час змінювати свій основний напрямок та швидко пристосовуватись до реалій сьогодення. Основним завданням сьогодні стала безпека персоналу, збереження майна, цінностей, а також новий рівень комунікації з відвідувачами, так, як дуже важливо, навіть у війну не втратити, а навпаки розширити цільову аудиторію. Менеджерам СКД необхідно розробити новий план комунікацій для різних подій, а також постійно підтримувати зв'язок із мешканцями, своєю аудиторією. Особлива увага має приділятися організації евакуації та знищення важливої інформації. В кожному закладі культури має бути розроблений алгоритм евакуації цінного майна і персоналу в разі потреби. Якщо є загроза окупації, працівники закладів культури повинні розуміти, яку інформацію необхідно знищити і в якому порядку [3].

Оскільки для населення важливо створення культурного продукту у воєнний час, то його варто поєднати з волонтерством та благодійністю. Менеджери СКД зараз активно проводять мистецькі акції, виставки по збору коштів на підтримку армії, шукають міжнародні благодійні

організації, які активно допомагатимуть у просуванні та відродженні культурної спадщини українців. Вони вчасно реагують на зміни незалежно від контексту, щоб процес адаптації був постійним та вдалим. Вчасна реакція та регулярна комунікація дозволить швидше вийти з кризи в нормальні умови роботи.

Військовий стан і запровадження комендантського часу обмежує роботу організаторів подій та змушує їх адаптуватися до цих змін. Організація соціокультурних подій зараз потребує заходів безпеки: облаштування укриттів, виконання алгоритму дій під час тривоги, надзвичайного стану тощо. Особливо це стосується закладів культури, які продовжують працювати в прикордонних громадах та потерпають від військових дій.

Наумівський будинок народних традицій і дозвілля вже пристосувався, адаптувався та продовжує працювати незважаючи на близькість кордону з агресором. Першим завданням було облаштування укриття для персоналу та відвідувачів, адже зараз життя та безпека це найголовніше. Другим гострим питанням стало актуальність, доречність проведення запланованих заходів. З початком війни працівники зіштовхнулися з проблемою етичності організації розважальних подій коли йде війна і щодня гинуть люди, або взагалі, наскільки доречно зараз проводити заходи в тому форматі, в якому вони відбувалися раніше. Мова йде про змінення форматів роботи зі своєю цільовою аудиторією, враховуючи події, стресові ситуації та все інше, що викликане війною. За спостереженням працівників, відвідуваність заходів після повномасштабного вторгнення дещо змінилася. На початку війни багато молоді виїхали за кордон, а ті хто лишився боялися постійних повітряних тривог, відлуння вибухів з кордону та жахливих новин про події на передовій, що лише додавали смутку. Про розважальні концерти жителі навряд чи замислювалися, бо мета у кожного була одна – допомогти нашій армії. Все більше культурних подій та проєктів почали проводити з

благодійною метою збору коштів на підтримку односельчан, які служать в лавах ЗСУ. У кожній програмі заходу працівники повертаються до теми війни та роблять акцент на максимальну кількість патріотичних номерів. Це особливо важливо для молодого покоління, щоб розуміли значимість слова патріотизм.

Багато уваги у своїй діяльності будинок культури приділив найменшому поколінню – дітям, залучивши спонсорів «Церква Християн Віри Євангельської» та благодійну організацію фінських міжнародних донорів. Протягом літа для дітей проводились безкоштовні майстер-класи, вистави, музичні заняття, художні та декоративно-ужиткові уроки, їх пригощали солодощами та діяли безкоштовні атракціони. По закінченню заходів, діти отримали подарункові бокси від спонсора де було все необхідне для школи та гігієни. Також ця організація проводила заходи, тематичні концерти і для старшого покоління та роздавала літературу і продуктові набори. Приємно, що діють такі організації, які не бояться їхати в прикордоння, дарувати позитивні емоції людям.

Ще одним дуже суттєвим акцентом в роботі будинку культури, стало ментальне здоров'я мешканців села, які постійно перебувають та живуть в стресі. Під час війни став дуже актуальним вислів «ментальне здоров'я», але в чому його зміст та що саме можна зробити для його покращення люди не знали. У нас культура звертання до психолога досить на низькому рівні. У свідомості людей ще закладено, що психолог як психіатр, а значить «я геть хворий, якщо до нього звернусь». Працівники закладу успішно стали співпрацювати з громадською організацією «Агенція міських ініціатив», яка провела навчання хелперів з надання першої психологічної допомоги. Пройшовши навчання, ознайомившись з простими техніками, вправами, які стабілізують емоційний стан людей та отримавши сертифікати, місцеві хелпери М. В. Редько та М. С. Коваль, провели перші тренінги та заходи, направлені на подолання стресу, відновлення сил та ресурсів, що є вкрай

важливим в повсякденному житті та роботі з людьми. На початку створення цього проєкту працівники зіткнулися з тим стереотипом мешканців, що їх там будуть лікувати, ставити діагнози, але ті хто відвідав тренінг залишили схвальні відгуки та з нетерпінням чекають нових зустрічей. Все пройшло легко, пізнавально і отриманні знання відвідувачі можуть використовувати в повсякденному житті, при стресах. Також отримані знання розширили і внесли новий напрям в соціокультурну роботу.

Головним напрямком в роботі будинку культури у воєнний час стала його участь в проєктах, направлених на відродження та збереження культурної спадщини, ремесел, традицій свого краю в прикордонні. Адже, увесь час українські території, які межували з росією втрачали свою самобутність та ідентичність, боялись проявити та показати справжню культуру. Ця війна дала великий поштовх всім культурним організаціям, які зараз активно займаються збором інформації про втрачені традиції. В співпраці з Обласним центром народної творчості працівники будинку культури взяли участь в онлайн-проєкті «Традиційні страви Чернігівщини», метою якого є виявлення та збереження елементів нематеріальної культурної спадщини, ознайомлення зі стравами української кухні та їх популяризація, наприклад, страви з гарбуза. Інформацію про регіональні страви працівники закладу отримали від старожилів села, а потім на сучасній кухні відтворювали записаний рецепт.

Ще одним важливим проєктом, за підтримки Управління культури та туризму Чернігівської міської ради, стала участь закладу культури в зборі інформації про традиції святкування Різдва у своєму регіоні, адже, прикордоння мало вплив російської ідеології протягом сотні років, що призвело до втрати духу та символіки свята. Працівники закладу поспілкувалися з корінною довгожителькою села Н. Корінь, отримали цікаву інформацію про традиції святкування, різдвяні страви,

прикрашання оселі вдавнину. Незабаром буде проведена презентація всіх зібраних матеріалів у сільських громадах Чернігівської області.

Також важливою подією стало зібрання колекції вишитих картин села Наумівка та створення музейного куточка для їх демонстрації. Це було колись дуже популярним хоббі. Молодиці збиралися вечорами в хаті однієї господині та вишивали рослини і тварин. Нитки не мали таку яскраву кольорову гаму, як зараз, тому їх фарбували за допомогою природніх матеріалів: кори дуба, ягод чорниці, шипшини та іншого. Поштовхом до такої ідеї стало те що, люди просто бездумно викидають на смітник речі з хатин бабусь, навіть не задумуючись про їх історію, цінність для наших наступних поколінь. Найстаріша річ в колекції має трьохсотрічну історію, а старий сундук має цікаві написи, перша з яких датується 1918 року. Працівники зібрали колекцію вишитих рушників саме Корюківської ОТГ Чернігівщини. Приємно дивує, що мешканці допомагають чим можуть, деякі люди самі приносять вишиті речі, картини, експонати до новоствореної музейної кімнати.

Підсумовуючи, можна констатувати, що культура у військовий час потрібна, бо вона допомагає підтримати загальний стан людей, наповнює простір новими сенсами, несе самотність та виховує молоде покоління. Під час культурних заходів люди об'єднуються незалежно від їхніх статків та національності. Саме через соціокультурні проєкти, виставки, благодійні акції, поезію жителі прикордонних територіальних громад мають змогу хоч на деякий час відволіктись від реальності, а головне – культура допомагає всім українцям не втратити віру у мирне майбутнє.

Список використаних джерел

1. Бокань В. А. Культурологія : навч. посібник. Київ: МАУП, 2003. 136 с.
2. Солдатенко О. І., Коваль М. С. Актуальні проблеми організації культурного дозвілля сільського населення на прикладі села Наумівка Корюківської об'єднаної територіальної громади. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський

збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2022. Вип. 57. Том 3. С. 76-82.

3. Суспільне культура. Яким має бути міністерство культури під час повномасштабної війни — позиція представників культурної спільноти. URL: <https://suspilne.media/538361-akimi-mae-buti-ministerstvo-kulturi-pid-cas-povnomasstabnoi-vijni-pozicia-predstavnikiv-kulturnoi-spilnoti/> (дата звернення: 12.11.2023)

УДК 304.44

Солдатенко О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Рапацька Н.

студентка 4 курсу

спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

завідувач сільського клубу с. Моложава

Городнянської ОТГ Чернігівського району Чернігівської області

У статті розглянуті питання сутності діяльності закладів культури, акцентується увага на ролі культурних закладів на прикордонних територіях під час військової агресії, зосереджуючись на прикладі роботи Комунального закладу «Міський будинок культури» Городнянської міської ради.

Ключові слова: будинок культури, Городнянська ОТГ, заклади культури, війна.

Заклади культури є важливою складовою соціокультурного життя кожного суспільства. Вони сприяють збереженню і розвитку культурної спадщини, створенню простору для творчості, а також забезпечують психологічний комфорт громадян. Зараз під час війни, особливо на прикордонних територіях, діяльність культурних закладів стає ускладненою та критично важливою. Військові конфлікти призводять до руйнування і загрози культурній спадщині, але водночас активізують соціокультурні ініціативи та прагнення громадян зберегти свою ідентичність і презентувати її через мистецтво.

Діяльність закладів культури на прикордонних територіях під час війни має декілька аспектів, які заслуговують на увагу і в першу чергу це

збереження національної ідентичності, так, як повсякчасно існує загроза знищення або пошкодження історичних та культурних об'єктів [2].

Заклади культури відіграють важливу роль у збереженні культури рідного краю та національної самосвідомості. Музеї та галереї можуть стати не тільки місцями для виставок, але й архівами, де зберігаються важливі історичні артефакти та твори мистецтва. На прикордонних територіях вплив війни на заклади культури стає ще більш відчутним. З одного боку вони можуть втратити частину своєї аудиторії через евакуацію та переселення, а з іншого боку, саме тут культурні заклади можуть зіграти ключову роль у збереженні культурної спадщини та національної ідентичності.

Заклади культури можуть бути місцями відволікання від стресових ситуацій. За допомогою різних культурних заходів, концертів, виставок та інших подій вони сприяють зняттю напруги та покращенню психологічного стану населення.

Також заклади культури можуть зіграти важливу роль у формуванні почуття єдності та патріотизму серед громадян. Вони можуть створювати і популяризувати культурні продукти, які підтримують національну ідентичність та духовні цінності.

Саме тому важливо досліджувати та аналізувати роль закладів культури у житті громади під час російсько-української війни, вплив цього конфлікту на функціонування соціокультурної сфери на прикордонних територіях, зосереджуючись на конкретному випадку – роботі Комунального закладу «Міський будинок культури» Городнянської міської ради [1].

Городнянщина – регіон, який одним з перших відчув на собі повномасштабне вторгнення російських військ, що відразу вплинуло на всі сфери життя суспільства. У важкі моменти війни заклади культури стають місцями, де мешканці можуть знайти спільну мову та виразити свої емоції через творчість. Такі мистецькі ініціативи можуть сприяти

об'єднанню людей, надихаючи їх на взаємодію та підтримку один одного в складний період.

Стає очевидним, що заклади культури відіграють невід'ємну роль у житті Городнянської об'єднаної територіальної громади під час російсько-української війни. Вони не тільки залишаються місцями розваг, відпочинку, культурного розвитку, а й стають центрами підтримки громадян. На прикордонних територіях їхня роль ще більша, враховуючи особливості впливу війни на ці регіони.

Зважаючи на важкі умови, справжнім викликом для закладів культури стає організація безпечного доступу населення до культурних подій та послуг. Тільки спільні зусилля громади, влади та соціокультурних працівників можуть забезпечити життєздатність культури і творчості у будь-які часи.

Культурна спадщина, будучи осередком ідентичності та пам'яті народу, стає особливо вразливою в умовах військових дій. Існує кілька важливих заходів, які можуть сприяти збереженню та охороні культурної спадщини під час війни [3].

- Ретельне документування дозволяє зберегти не лише матеріальні артефакти, але і знання про їх історію та контекст. Це може включати фотографії, детальні описи, географічні локації, а також історичні та культурні контексти;
- Вивезення цінностей культурної спадщини до більш безпечних місць у разі потреби;
- Забезпечення захисту музеїв, архівів, пам'яток архітектури та інших об'єктів від військових дій.

Загальна мета цих заходів полягає в тому, щоб не тільки зберегти конкретні об'єкти, а й відтворити контекст, який вони представляють для суспільства. Тільки спільні та добре організовані заходи можуть гарантувати майбутнє збереження культурної спадщини, незважаючи на труднощі в умовах військових конфліктів.

Комунальний заклад «Міський будинок культури» Городнянської міської ради заснований у 1985 році. Заклад спрямовує свою діяльність на підвищення культурного рівня громади, розвиток та збереження національної культури, популяризацію провідних жанрів мистецтва. Він, у співпраці з громадськістю, активно підтримує професійну і самодіяльну художню творчість мешканців, створюючи сприятливе середовище для розвитку різноманітних творчих ініціатив.

У «Міському будинку культури» є малий і великий глядацькі зали, в яких проводяться соціокультурні заходи, спрямовані на задоволення різноманітних інтересів громади та розвиток культурного життя в місті, функціонує 8 творчих колективів, серед яких 4 мають звання «народний», і 1 – «зразковий».

Комунальний заклад «Міський будинок культури» Городнянської міської ради, відіграє значну роль у підтримці громади під час війни, організовуючи різноманітні культурні ініціативи.

Важливою на сьогодні є волонтерська робота працівників будинку культури, а саме:

- плетіння маскувальних сіток,
- збирання речей першої необхідності для переселенців,
- готування їжі для бійців,
- робота з дітьми-переселенцями (ігрові програми, розважальні заходи),
- благодійні ярмарки та концерти по селах громади.

Городнянська ОТГ знаходиться за тридцять кілометрів від кордону з двома країнами-агресорами. Через це важливо бути особливо обережними та уникати багатолюдних зібрань, щоб гарантувати безпеку мешканців громади. Масові заходи під час воєнного стану можливі лише за виключних обставин і тільки за умови їх письмового погодження з військовою адміністрацією.

У зв'язку з військовим станом стратегія розвитку Комунального

закладу «Міський будинок культури» Городнянської міської ради направлена на захист громади та підтримку її духовного благополуччя.

Заклад реалізує соціокультурні проєкти за підтримки міжнародних донорів. Наприклад, співпраця з благодійним фондом «Доброчин», по залученню спеціалістів: психологів, арт-терапевтів, юристів, спеціалістів з мінної та кібербезпеки, допомагає в інформуванні, консультуванні і перенаправленні мешканців громади за їх потребами. На базі МБК створений АРТ – реабілітаційний простір «Стійкість громади», в якому працюють фахівці з різними категоріями та віковими групами населення.

Працівники будинку культури планують приділити особливу увагу заходам, спрямованим на зміцнення безпеки мешканців та збереження духовного комфорту у важкий період воєнного конфлікту. У нових умовах важливо, щоб Міський будинок культури став центром, що сприяє об'єднанню громади та зміцненню її духовності. У закладі заплановано ще більше заходів, спрямованих на підтримку морального стану мешканців. Також будуть надаватися навчальні та інформаційні ресурси, які ефективно допоможуть мешканцям впоратися з труднощами війни. Одночасно працівники закладу і надалі будуть активно співпрацювати з військовими та правоохоронними органами для впровадження заходів, які гарантують безпеку та захист громади в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Городнянська міська рада. Комунальний заклад «Міський будинок культури» Городнянської міської ради. URL: <https://gormr.gov.ua/viddil-kultury-sim-yi-molodita-sportu/komunalnyj-zaklad-miskyj-budynok-kultury-gorodnyanskoyi-miskoyi-rady/> (дата звернення: 12.11.2023).
2. Електронна версія «Великої української енциклопедії». Культурна спадщина України. URL: <http://surl.li/fkhnx> (дата звернення: 12.11.2023).
3. Про охорону культурної спадщини: Закон України № 1805-III від 8 червня 2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 39. Ст. 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text> (дата звернення: 12.11.2023).